

Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu

1/99

Rozmer

cena 29,- Sk

Oddaní
modrého
boha

Chuť kultu –
Sri Chinmoy

Služobníci
Strážnej
veže

„Mierový“ koncert „divotvorcu“

Sri Chinmoya

Možno ešte aj dnes vídať po Bratislave plagáty usmievavého staršieho holohlavého muža čokoládovej pleti, ako s meditatívnym výzorom hrá na violončelo či beží maratón. Vedľa fotografie sú majestátne titulky: „Mierový koncert Sri Chinmoya“. Stovky takýchto a podobných plagátov „zdobili“ mesto už od začiatku roka. Upútať pozornosť ľudí na zastávkach MHD, na poštách, v kníhkupectvách, ale najmä na uliciach. Mnohí z tých, ktorí boli oslovení mladými ľuďmi ponúkajúcimi zadarmo vstupenku na toto „výnimočné“ podujatie, sa možno na chvíľu zamysleli: „Kto je tento novodobý orientálne vyzerajúci „muž mieru“? Asi bude významný, keď má takú propagandu a keď mu mládež s toľkým nadšením slúži...“

Ja som však o mužovi menom Sri Chinmoy (v slovenskej transkripcii Šrí Činmoj) niečo vedel: je to človek, ktorý rád na seba strháva pozornosť, rád sa fotografuje so známymi politikmi, umelcami či inými osobnosťami, rád vidí svoje meno vytesané na rôznych „mierových“ monumentoch po celom svete, vychvaľuje sa svojimi nadľudskými, priam „božskými“ schopnosťami a nechá sa obdivovať svojimi nasledovníkmi ako žijúci duchovný majster rovný mena Budhu, Krišnu či dokonca Ježiša Krista. Bol žiakom zosnulého indického guru Aurobinda a obdivovateľom jeho predchodcu Rámakrišnu, ktorí hlásali rovnosť všetkých náboženstiev a ich hlavných predstaviteľov a vôbec im neprekážali niektoré „malé, zanedbateľné, protirečivé odlišnosti“. Tušil som teda, čo môžem očakávať, keď sa „majster“ nechá „na krídlach hudby unášať božskou inšpiráciou“, no bol som zvedavý najmä na tých, ktorí, žiaľ, neodolali veľkolepej propagande a začlenili sa medzi jeho prívržencov. Od jedného z nich som sa dozvedel, že na celom svete je ich približne päťtisíc (podľa mojich doterajších informácií je ich menej), z toho tritisíc pochádza z bývalých sovietskych republík (...), najviac z Ruska a Ukrajiny. Na Slovensku ich je iba niekoľko málo desiatok.

Ak niekto od koncertu očakával, že si vypočuje kvalitnú meditatívnu hudbu v „božskom podaní“, bol asi veľmi sklamaný. Na prvý pohľad to vyzeralo, akoby hráč prvý raz držal v ruke hudobný nástroj a bol ohúrený z tónov, ktoré vyludzoval. A to niektorí jeho stúpenci, a nebolo ich málo, kvôli tomu „zážitku“ cestovali do Bratislavy vyše týždňa! Všetkých – vrátane žiakov z okolitých štátov – sa tu v prvý marcový deň

➡ pokračovanie na 3. strane obálky ➡

Obsah

2 Kristov kríž – svetlo života

Biblické slovo

„Nebeské poslanie“

N. L. Makedonovej

Report

3 Nachádzajme pravé hodnoty

Rozhovor s PaedDr. M. Holečkom

6 Chuť kultu – Sri Chinmoy (1)

10 Fenomén zvaný scientológia (3)

Scientológia a spoločnosť

14 Oddaní modrého boha

Fórum – Hare Krišna hnutie

18 Čo nasledovalo po Ježišom ukrižovaní?

Polemika

19 Služobníci Strážnej veže

Profil – Svedkovia Jehovovi

23 Chiliastické hnutia (1)

Milníky dvoch tisícročí

25 TM – cesta k dokonalosti?

28 Knižnica Rozmeru

Súťaž

Editorial

V poslednom čase stále častejšie uvažujem o tom, prečo sa mladí, ktorí sú väčšinou kritickí k okoliu a veľmi citlivo vnímajú, kto to s nimi myslí dobre a kto sa iba pretvaruje, mnohí dokonca s vysokoškolským diplomom vo vrecku, nechajú zlákať niekým, kto o sebe vyhlasuje, že je mesiaš, vtelenie boha určené pre dnešný vek (podobne ako bol Budha, Krišna či Kristus), žijúci prorok poverený bohom, aby vyvedol ľudstvo z duchovnej letargie zapríčinennej tradičnými cirkvami a pod. Čo spôsobuje zlom, v ktorom sa racionalita a pragmatizmus týchto ľudí mení na zraniteľnú naivitu ústiacu až do bezhraničnej podriadenosti? Je vôbec možné, aby niekto, kto absolvuje napríklad náročné štúdium jadrovej fyziky riadiace sa prísnymi vedeckými zákonitostami, zároveň uveril niekomu, kto o sebe bohorovne vyhlási, že má priamy kontakt s UFO alebo s vesmírnym duchovným „majstrom“ žijúcim na vzdialenej planéte? Tomu, kto sa neštíti hlásať, že vedci sú iba podvodníci a špekulanti a iba on, ako plne realizovaná osoba, dôverne pozná absolútnu pravdu, ktorú súčasná veda nemá šancu vyskúmať?

Priznám sa, že táto záhada je pre mňa stále akýmsi ôsmym divom sveta. Je pravda, že to povestné ración, pre ktoré človek získal hrdé pomenovanie homo sapiens (človek múdry) je síce často ovládané citmi alebo vplyvom prostredia, avšak na druhej strane uveriť niekomu, že jednou rukou zdvihol 3,5 tony, alebo že namaľoval 140 tisíc obrazov, vyžaduje takisto značnú dávku iracionality. Čím sú títo manipulátori výnimoční, že davy ľudí sú ochotné uveriť hocijakej ich výstrednej lži? Je to tým, že sa v nás skrýva túžba dosiahnuť niečo výnimočné, nevšedné a keď sa nám čosi podobné až neuveriteľné ponúka, niektorí z nás tomu dychtivo podľahnú? Azda niektorých už omrzela „všednosť“ kresťanstva a radi si v sebe „lovcami duší“ nechajú prebudiť driemajúcu nedôveru k akejkolvek náboženskej inštitúcii, akou je aj cirkev.

Pravda, dôvodov, pre ktoré sa rôznym megalomanom a duševne chorým či vypočítavým narcistom darí získavať obdivovateľov môže byť omnoho viac, dokonca mnohé z nich sú veľmi prozaické: samota, strata sebavedomia, nechť riešiť svoje vlastné problémy... Avšak my by sme si mali predovšetkým všimnúť následky, ktoré z tejto závislosti od falošných prorokov či novodobých modiel vznikajú. A nielen to. Mali by sme sa im snažiť trpezlivo a s láskou k tým, ktorí sú nimi zasiahnutí, čeliť. Hoci nás to možno bude stáť nemálo síl a v jednotlivých prípadoch to nebude vôbec jednoduché, myslím si, že to nebude zbytočná investícia.

BORIS RAKOVSKÝ
šéfredaktor

Kristov kríž – svetlo života

Ježiš im odpovedal: Dajte si pozor, aby vás nikto nezviedol. Lebo mnohí prídu v mojom mene a povedia: Ja som Kristus. A mnohých zvedú (Mt 24, 4-5).

Ježiš Kristus priniesol základnú životnú orientáciu do života mnohých ľudí. On, vtelený Boh, ukázal, v čom spočíva hodnota ľudského života človeka, ako treba tento život zvládať. Taktiež priniesol všetkým ľuďom presvedčivé a jasné svetlo ukazujúce cestu a dávajúce nádej do budúcnosti. Nie každému je však táto pravda príjemná. Ježišovo posolstvo lásky sa často znehodnocuje či zahmlieva. Sú aj takí, ktorí ho celkom vedome prekrucujú a vytvárajú miesto neho svoj vlastný obraz. Čoraz aktuálnejší je problém správne rozoznať, čo je Božie slovo a čo jeho skomolenina, ako aj to, kto je skutočným Ježišovým nasledovníkom a kto sa za neho len vydáva. Stále naliehavšie sú otázky: Kde je pravda týkajúca sa viery a kde nie? Ako môžeme nájsť tú pravú cestu života? Odpovede ponúka Sväté písmo, ktoré nielen predstavuje cieľ – nebeské kráľovstvo a spoločenstvo s Ježišom Kristom – ale ponúka aj spôsob a prostriedok, ako tento cieľ dosiahnuť.

Na ilustráciu uvediem krátky príbeh. Sv. Martin sa raz rozhodol pokúšať diabol. Zobral na seba podobu bohatého a mocného kráľa a prihovril sa mu: *Martin, ďakujem ti za všetko, čo si doteraz pre mňa urobil. Chcem ti dokázať, že aj ja som verný. Chcel by som, aby si odteraz stále pri sebe cítil moju prítomnosť. Chcem, aby si vedel, že sa vždy môžeš na mňa spoľahnúť.* Sv. Martin sa opýtal: *A kto vlastne si?* Na to diabol odvetil: *Ja som Ježiš Kristus. A kde sú potom tvoje rany?* opýtal sa Martin. Diabol odpovedal: *Ja prichádzam z nádhery nebies. Tam niet utrpenia ani žiadnych rán.* A Martin na to odvetil: *Na Krista, ktorý nemá na sebe znamenie kríža, na takého sa ja spoľahnúť nemôžem.*

Už mnohí zvodcovia prišli s rôznymi lákadlami: snažili sa zvieť peknými slovami, iní zase brutálnou silou či všakovakými ponukami. Mnohí však tak ako prišli aj odišli. No mnohí sú stále medzi nami. To, čo majú všetci títo zvodcovia spoločné, je snaha odvieť ľudí preč od Boha, preč od Ježiša Krista. Sľubujú spásu, avšak v skutočnosti vedú a lákajú ľudí od spásy preč.

Kto je nám dnes, v našich zložitých časoch, schopný ponúknuť ozajstnú spásu? Komu môžeme dôverovať? Odkiaľ možno očakávať pomoc aj vtedy, keď prídu na nás zlé dni, ťažkosti či trápenia? Aj vtedy, keď sme sužovaní bolesťami či pochybnosťami? Ukrižovaný, vzkriesený a stále živý Ježiš Kristus, ten jediný nám prináša spásu. To je – a vždy by mala byť – naša odpoveď na všetky zvodné ponuky, s ktorými sa v súčasnosti stretávame.

PETER PAVLOVIČ

REPORT

„Nebeské poslanie“ N. L. Makedonovej

Dňa 4. decembra 1998 vo veku 48 rokov pri autonehode tragicky zahynula Natália de Lemeny-Makedonová. Vo verejnosti bola táto bývalá učiteľka jogy francúzskeho pôvodu známa ako autorka trojdielneho výkladu Nového evanjelia – *Večné zákony* (Nové pokolenie, Duchovná premena a Imanuelov príchod), v ktorom prezentovala svoje odvážne a v mnohom nielen na naše pomery veľmi nezvyčajné „duchovné objavy“ v poslednom období čeriace inak pomerne ustálenú tuzemskú náboženskú scénu. Naším cieľom nie je na tomto malom pries-

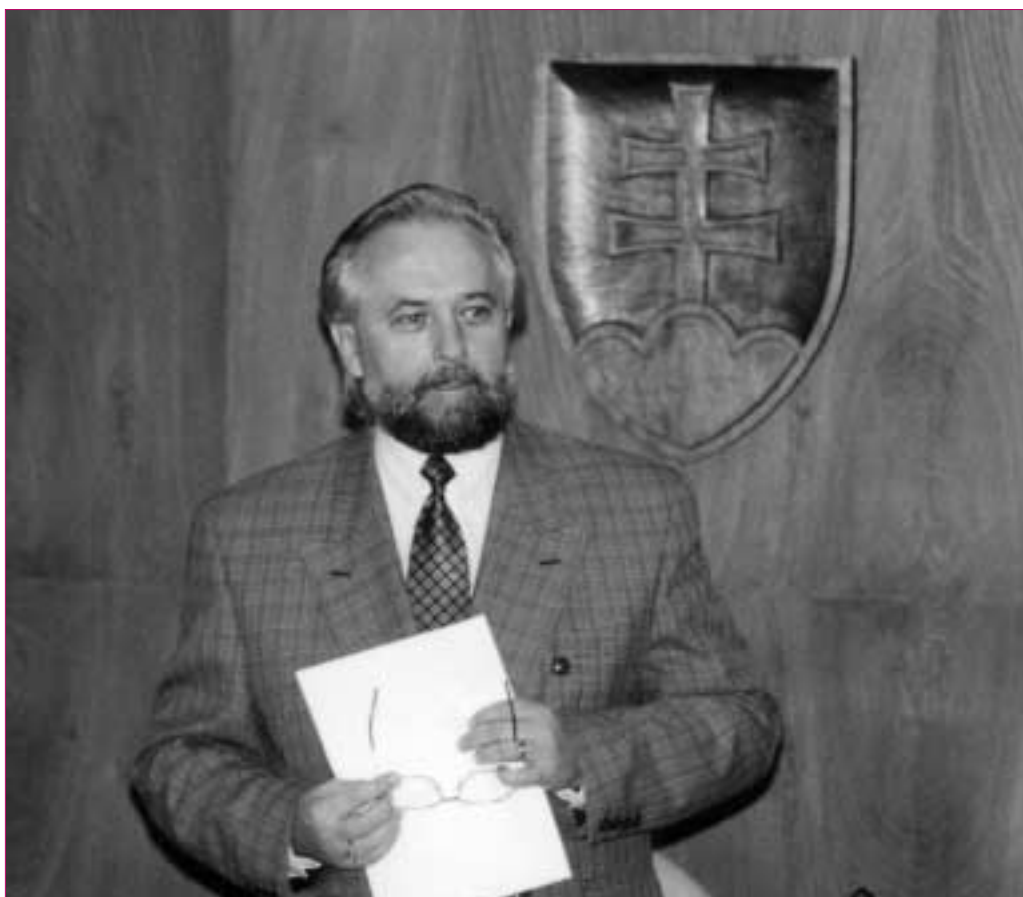
tore teologicky analyzovať učenie p. Makedonovej, chceme čitateľa informovať o jedinečnom špecificky slovenskom fenoméne, akým táto samozvaná „prorokňa“ nepochybne bola.

Autorka sa vo svojom rozsiahlom diele *Večné zákony* napísanom formou jednoduchých otázok a odpovedí snaží o svoj vlastný výklad Biblie. Ako sama hovorí, od roku 1997 (keď vyšiel prvý diel tohto zväzku) sa jej podarilo pozbierať slovenský národ a odpútať ho od nepravých vodcov a smerov. Svoje poslanie vysvetľuje tým, že jej úlohou nie je získať všetkých na svoju stranu, ale iba tých, ktorí si napriek všeobecnému chaosu zachovali čistú túžbu po zmene a všemožne sa bránia vplyvu temna. Vo svojom učení hlása, že ona je Prakraľovnou – Božou matkou, ktorá mala v novembri minulého roka porodiť vo vyvolenom slovenskom národe syna Stvoriteľa – Imanuela. Jeho otcom mal byť údajne Duch Svätý. Len keď sa ľudstvo obráti a prejaví záujem o *Večné zákony*, oddiali Stvoriteľ jeho samozničenie.

Tvrdenia N. L. Makedonovej vychádzajú okrem iného i z učenia Abdru-shina (Oskara Bernhardta), zakladateľa Hnutia grálu a autora knihy *Vo svetle Pravdy* (Posolstvo grálu). Makedonová o ňom tvrdí, že sa do neho inkarnoval Duch Pravdy (Duch Svätý) a že jeho duch viedol aj jej ruku pri písaní svojho diela. Treba však zdôrazniť, že Abdru-shinovo učenie, podobne ako učenie N. L. Makedonovej, nesie v sebe prvky typické pre New Age, akými sú synkretizmus (spájanie nespojiteľného), vyhlásenie človeka za Boha, viera v reinkarnáciu, okultizmus ap.

Špecifickým sa v teórii Natálie Makedonovej javí slovenský prvok, ktorý tu zároveň zohráva dominantnú úlohu. Pripadá mi to tak, ako keby všetky tie reči o malom zakomplexovanom slovenskom národe našli živnú pôdu práve v jej učení. Aby slovenskému národu dodala sebavedomie, vymyslela pre neho úlohu spasiteľa sveta: Slováci sú pôvodný židovský národ a do nich sa inkarnovali mnohí starovekí proroci a apoštolovia. Ďalšou jej nepochybne originálnou myšlienkou sa javí výklad symboliky známeho mariánskeho medailónu, na ktorom je podobne ako v slovenskom znaku znázornený dvojkríž. Písmeno „M“ vraj symbolizuje Mojžiša, ktorý sa znovu narodil vo vyvolenom (slovenskom) národe. Srdce na medailóne, symbolizujúce jeho osobu, je prebodnuté mečom a podľa tohto symbolu, ktorý nosí vo svojom mene, bude aj spoznaný. Tento príklad ukazuje, ako ľahko sa z politického fanatizmu môže stať nový politicky motivovaný

Nachádzajme PRAVÉ hodnoty

V súčasnosti na Slovensku pôsobí vyše 40 siekt. V náboženskej terminológii toto slovo neznie príliš lichotivo, skôr naopak, má prichuť niečoho, čo je až príliš autoritárske, fanatické či demagogické. Napriek tomu v demokratickej pluralitnej spoločnosti má každý právo vyznávať a nasledovať čokoľvek a kohoľvek, pokiaľ, samozrejme, nešliape po právach iných. Preto štát nerozdeľuje náboženské zoskupenia na cirkvi a sekty, ale na registrované a neregistrované náboženské spoločnosti. Môže sa registrácia zneužiť? Môžu sa po jej dosiahnutí v zoskupení skrývať rozliční novodobí manipulátori či samozvaní mesiási? Ako registrácia prebieha a na čo oprávňuje? Na tieto a podobné otázky sme sa opýtali PaedDr. Miroslava Holečka, riaditeľa cirkevného odboru Ministerstva kultúry SR.

► Pán riaditeľ, ktoré cirkvi a náboženské spoločnosti sú na Slovensku registrované?

Cirkvi a náboženské spoločnosti mali v každej spoločensko-ekonomickej formácii a v každej historickej etape jej vývoja svoje nezastupiteľné miesto. Ich postavenie a funkciu chápeme nielen ako nevyhnutnú súčasť sociálnej štruktúry, ale aj ako významný prvok pri formovaní duchovného vedomia jednotlivca i národa.

V Slovenskej republike pôsobí 15 registrovaných cirkví a náboženských spoločností. Tie z nich, ktoré vyvíjali činnosť zo zákona alebo na základe štátneho súhlasu ku dňu účinnosti zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, sa považujú za registrované bez ohľadu na počet ich členov. Ide o Rímskokatolícku cirkev, Gréckokatolícku cirkev, Pravoslávnu cirkev, Evanjelickú cirkev augsburského vyznania na Slovensku,

Reformovanú kresťanskú cirkev, Ústredný zväz židovských náboženských obcí, ako aj o ďalšie denominácie, ktorých počet členov sa pohybuje od niekoľko sto po niekoľko tisíc. Menovite sú to Apoštolská cirkev na Slovensku, Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike, Cirkev adventistov siedmeho dňa, Cirkev bratská, Cirkev československá husitská na Slovensku, Evanjelická cirkev metodistická, Kresťanské zbory na Slovensku a Starokatolícka cirkev. Náboženská spoločnosť

Svedkovia Jehovovi bola zaregistrovaná v roku 1993.

► Spomenuli ste Svedkov Jehovových. Oni sami sa však zo spoločenstva kresťanských cirkví vyčleňujú, a preto sú ním ponímaní ako sekta. V Rusku sa dokonca pre ich negatívny postoj k štátnym symbolom, k účasti v armáde a k transfúzii krvi uvažuje o zrušení ich registrácie. Aký je Váš pohľad na túto kontroverznú skutočnosť?

V zmysle našej platnej legislatívy, predovšetkým spomínaného zákona č. 308/1991 Zb., sú Svedkovia Jehovovi náboženskou spoločnosťou. Pretože splnili všetky podmienky registrácie stanovené vo vyššie uvedenej právnej norme, ako aj v zákone SNR č. 192/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností vrátane potrebného početného cenzu boli Svedkovia Jehovovi na Slovensku v roku 1993 zaregistrovaní ako náboženská spoločnosť. Treba však dodať, že nevyužívajú jedno z podstatných práv registrovaných subjektov – štátne finančné prostriedky.

► **Máte prehľad o tom, koľko neregistrovaných náboženských skupín a kultov je aktívnych na Slovensku? Koľko z nich požiadalo Ministerstvo kultúry SR o registráciu?**

Pod pojmom neregistrované cirkvi a náboženské spoločnosti rozumieme v našom civilizačnom prostredí netradičné svetové náboženstvá a ich odnože, ako aj rôzne denominácie tradičných náboženských cirkví a prúdov. Vo všeobecnosti sa zvyknú tieto spoločnosti označovať ako sekty.

V hovorovom jazyku sa u nás pojem sekta používa ako označenie rôznych pseudonáboženských skupín, psychokultov alebo hnutí, ktoré nepatria k všeobecne akceptovateľným registrovaným náboženským spoločnostiam. Podľa dostupných prameňov odborných zoskupení zaoberajúcich sa touto problematikou pôsobia na území Slovenskej republiky neregistrované náboženské subjekty štyroch základných typov: svetové náboženstvá (budhizmus, islam), orientálne náboženské smery (Ánanda Marga, Hare Krišna hnutie – ISKCON, Joga v dennom živote, Osho, Sahadža joga, Šamba-ola Slovakia, Šrí Činmoj, Zazen International Slovakia, Zenové centrum

– Myo Sahn Sah). Ďalej sú to synkretické náboženské spoločnosti (Cirkev Ježiša Krista svätých posledných dní – mormóni, Cirkev zjednotenia – munisti, Dianetika – scientológia, Hnutie posvätného grálu, Bahá'í) a nakoniec kresťanské náboženské spoločnosti (Cirkev Kristova, Cirkev Manna, Internacionálne združenie obchodníkov plného evanjelia, Kresťanské spoločenstvá, Nazarén, Nové Zjavenie, Novoapoštolská cirkev, Slovo Života Internatio-

Foto: J. KOTRČ

nal, Spoločnosť priateľov Ježiša Krista Meč Ducha, Učeníci Ježiša Krista, Univerzálny život, Slobodná ľudová misia). Celkovo sa ich počet odhaduje na približne 30 až 40 skupín. Doteraz ani jedno z nich oficiálne nepožiadalo MK SR o registráciu, hoci niektoré sa už informovali o podmienkach a postupe pri registračnom procese.

► **Môžete špecifikovať, aké sú to podmienky? Aké výhody a povinnosti z registrácie vyplývajú?**

Podmienky registrácie upravuje predovšetkým spomenutý zákon č. 308/1991 Zb. Návrh na registráciu podáva najmenej trojčlenný prípravný

orgán cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, ktorého členmi musia byť plnoleté osoby. Tento návrh musí obsahovať názov a sídlo cirkvi či náboženskej spoločnosti, jej základnú charakteristiku, učenie, poslanie a územie, na ktorom mieni pôsobiť, ďalej vyhlásenie, že bude plne rešpektovať zákony a všeobecne záväzné predpisy a bude tolerantná k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam i k osobám bez vyznania. K návrhu na registráciu je

práva iných právnických osôb a občanov. Ak sú splnené všetky podmienky, MK SR rozhodne o zaregistrovaní subjektu.

Treba dodať, že cirkvi a náboženské spoločnosti môžu de iure aj de facto slobodne pôsobiť bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú zaregistrované. K základným výhodám registrácie však patrí možnosť čerpať finančné prostriedky na činnosť (napr. platy duchovných, prevádzka ústredia atď.), právo vstupu do verejných informačných médií, právo vytvárať subjekty odvodzujúce svoju právnú subjektivitu od predmetnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti (napr. rehole, kongregácie, školy a iné), ako aj príslušné daňové úľavy a pod.

► **Niekedy sa však stáva, že náboženská skupina, ktorá ako cirkevné spoločenstvo nespĺňa podmienky registrácie, sa zaregistruje ako občianske združenie, pričom zatají svoj náboženský charakter. Na čo takáto registrácia danú skupinu oprávňuje a je vôbec platná? Neskrývajú sa za takýmto „občianskymi združeniami“ rôzne aktívne a ambiciózne sekty a kulty, ktoré by inak právnou subjektivitu nezískali?**

potrebne priložiť aj základný dokument zakladanej cirkvi či náboženskej spoločnosti (štatút, poriadok či stanovy). Veľmi dôležitou podmienkou registrácie je zoznam aspoň 20 tisíc plnoletých osôb, ktoré majú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a hlásia sa k spoločenstvu uchádzajúcemu sa o registráciu. Registrujúci orgán, ktorým je Ministerstvo kultúry SR, preskúma, či založenie a činnosť zakladanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti nie je v rozpore s predmetnými ustanoveniami zákona či s inými zákonmi, s ochranou bezpečnosti občanov a verejného poriadku, zdravia a mravnosti, so zásadami ľudskosti a znášateľnosti, alebo či nie sú ohrozené

V posledných rokoch prenikli do života našej spoločnosti nové netradičné náboženské zoskupenia. Je pravda, že väčšina z nich sa intenzívne usiluje v Slovenskej republike získať právnou subjektivitu. Mnohé z nich však nie sú schopné splniť podmienky registrácie, predovšetkým nemôžu preukázať skutočnosť, že sa k nim hlási 20 tisíc plnoletých osôb s trvalým bydliskom na území Slovenskej republiky, a tak sa snažia zaregistrovať na Ministerstve vnútra SR ako občianske združenia podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov, hoci sa tento zákon vyslovene nevzťahuje na združovanie

občanov v cirkvách a náboženských spoločnostiach. Takto pôsobia na verejnosť pod rúškom všeobecne uznávaných a prijímaných aktivít, ako sú napríklad dobročinné akcie, vzdelávacie podujatia, mierové, ekologické, umelecké či športové iniciatívy, ktoré však majú náboženské podfarbenie a cieľ získať nových stúpcov. Podobnú prax však možno sledovať aj v tých krajinách, kde majú možnosť registrovať sa ako cirkvi.

► **Uvažuje sa o tom, že kvorum potrebné na registráciu sa aj u nás zníži, podobne ako je to v krajinách Európskej únie? Ak áno, akými opatreniami chce štát zamedziť prípadné zneužívanie náboženskej slobody zo strany kultu, resp. poškodzovanie ľudského zdravia a psychiky? Neuvažuje sa v tejto súvislosti s ustanovením akéhosi grémia odborníkov z rôznych vedných oblastí, ktorí by objektívne, kvalifikovane, a najmä komplexne vedeli posúdiť prípadnú spoločenskú škodlivosť kultu?**

V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR, v ktorom vláda deklarovala úmysel pripraviť novú legislatívnu úpravu vzťahov medzi štátom a cirkvami či náboženskými spoločnosťami, začal cirkevný odbor Ministerstva kultúry SR pracovať na príprave zákona o základných vzťahoch medzi štátom a uvedenými cirkevnými a náboženskými subjektmi. Pri Ministerstve kultúry SR sa vytvára expertná skupina, v ktorej budú zastúpení odborníci z oblasti občianskeho, kánonického a cirkevného práva, financií, daňovníctva a pod. delegovaní jednotlivými registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Členmi tohto grémia budú aj experti príslušných rezortných orgánov štátnej správy. Nepochybne sa toto odborné fórum bude zaoberať aj problematikou podmienok registrácie, osobitne početným cenzom. Očakáva sa, že táto právna norma prejde procesom aproximácie. Treba však taktiež podotknúť, že ani v členských krajinách Európskej únie neexistuje v tejto oblasti jednotná legislatíva.

Jednou zo záruk ochrany proti zneužívaniu náboženskej slobody zo strany deštruktív-

nych kultov je skutočnosť, že početný cenzus nie je jediným kritériom registrácie. Pôsobí tu celý rad ďalších ochranných inštrumentov, o ktorých sme sa už zmienili. Navyše v Slovenskej republike sa kvalifikovane a komplexne problematikou nových náboženských hnutí, a teda aj tých tzv. deštruktívnych siekt a kultov, zaoberajú štátne ustanovizne – Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, ako aj neštátne subjekty, ako je napríklad Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt a Dialog centrum Slovakia, ktoré úzko spolupracujú so zahraničnými partnermi.

► **Niektoré sekty pôsobiace najmä v USA sa vyhýbajú daňovým povinnostiam tým, že sa vydávajú za cirkev. Iné od svojich členov získavajú dôverné informácie z ich súkromia či pracoviska. Na Západe sa napríklad stávajú problémom tzv. industriálne sekty páchajúce priemyselnú špionáž s cieľom získať čo najväčší politický či ekonomický vplyv. Pamätá naša legislatíva aj na takéto prípady porušovania základných ľudských práv?**

S týmto negatívnym javom sa v našom štáte dosiaľ nestretávame. Kritériá registrácie sú natoľko prepracované, že nie je možné, aby sa pod názov registrovaná cirkev či náboženská spoločnosť skryla deštruktívna alebo tzv. industriálna sekta.

► **Čo by ste chceli v súvislosti s duchovnou orientáciou zaželať našim čitateľom?**

Aby sa vždy pridržali pravých hodnôt, na ktorých je postavená naša civilizácia. Mám na mysli hodnoty antickej kultúry, umenia a práva, no predovšetkým hodnoty židovsko-kresťanskej svetonázorovej orientácie. Redakcii zároveň želim, aby sa jej v každom čísle darilo prinášať čo najviac fundovaných a rozširujúcich informácií, ktoré čitateľa tohto zaujímavého a potrebného štvrťročníka uschopnia byť odolným voči všetkému, čo by siahalo na jeho kresťanskú duchovnú či mravnú integritu.

Za rozhovor ďakuje
BORIS RAKOVSKÝ

2 ►► „Nebeské poslanie“ L. N. Makedonovej

kultový fenomén, keď sa pre jeho pôsobenie nájdú vhodné podmienky. Tieto si p. Makedonová nevytvárala len sama organizovaním prednášok alebo prostredníctvom vlastného vydavateľstva Natajoga, ale nezvyčajný priestor jej poskytli i masmédiá. Zorganizovala dokonca tlačovú konferenciu na tému Tretie fatimské posolstvo napriek 40-ročnému úsiliu cirkvi odhalené. Aj vďaka týmto aktivitám sa jej podarilo počas necelých dvoch rokov svojej „spasiteľsko-misionárskej“ aktivity získať množstvo stúpcov, a to nielen z radov hľadajúcich. O tom, že v jej prípade nešlo iba o produkcie osamoteného jednotlivca svedčí aj fakt, že jej myšlienky sa naďalej šíria aj prostredníctvom slovensko-anglickej internetovej stránky, ktorá sa pravidelne aktualizuje. Odtiaľto pochádza aj zdôvodnenie toho, prečo sa „Spasiteľ“ nakoniec nenarodil. Jej stúpenci tu obviňujú z neúspechu celý slovenský národ, ktorý zlyhal, pretože odmietol obidvoch Božích vyslancov. Nevytvoril tak podmienky a ochranu pre narodenie druhého Božieho Syna-Imanuela – Ducha Svätého. Preto si Boh vzal svoju ochranu Imanuela a jeho matku. S hlbokou ranou v duši si uvedomujeme, že Zem už nie je hodna niesť Božieho syna. Keď sme dopustili, aby sa ukončilo pozemské spojenie

s Bohom, ostáva už len na každom z nás, aby pokračoval v hľadaní Pravdy sám...

N. L. Makedonová útočila svojimi názormi najmä na Katolícku cirkev a jej učenie. Okrem iného hlásala také bludy, ako napr.: Ježiš nie je Boží Syn, Mária nie je panna, modlenie otupuje ducha a pod. Samozrejme, že tieto jej myšlienky nemohli zostať zo strany Katolíckej cirkvi bez odozvy. Za všetky spomenieme len názor predsedu KBS biskupa Mons. Rudolfa Baláza, ktorý k tejto téme okrem iného výstižne poznamenal, že pre veriaceho kresťana je jej teória blud a ľudia budú takýmto zvodom podliehať dovtedy, kým ich viera nebude pevná a praktická.

Pred príchodom nového milénia vzrastá po celom svete počet rôznych siekt a kultov. Ani Slovensko nie je imúnne pred ich expanziou. Väčšinou u nás pôsobia také pseudonáboženské skupiny, ktoré majú medzinárodný charakter, ale sú už i také, ktoré vznikli v špecificky slovenskom prostredí. Takým je i prípad kultu Natálie Makedonovej, ktorej, ako sa ukázalo, jedinými pravdivými slovami boli: Jedna zo strán sa musí ukázať ako nepravá, buď ja alebo cirkev. Všetci už vieme, aká je správna odpoveď... -ml-

Stretnutie trvalo približne pol hodiny. Prezident bol veľmi milý, skromný a bezprostredný, ako keby ani nebol politickou osobou. S potešením počúval štyri piesne, ktoré Sri Chinmoy zložil na jeho počesť; potom on a Sri Chinmoy odišli na osobný rozhovor do vnútornej miestnosti, kde Sri Chinmoy pre neho hral na esraj. Ku koncu stretnutia museli prezidentovi poradcovia pripomenúť... jeho povinnosť, aby ukončil svoju konverzáciu so Sri Chinmoyom. – Takto referoval časopis Křídla inspirace, ktorý vydávajú žiaci Sri Chinmoya (v slovenskej transkripcii Šrí Činmoja) o jeho stretnutí s prezidentom Václavom Havlom, ktoré sa konalo 25. novembra 1994 v Prahe. Avšak nielen prezident Havel a bývalý slovenský prezident Kováč poskytli osobnú audienciu tomuto mužovi. Šrí Činmoj sa môže pochváliť celou zbierkou fotografií, na ktorých sa usmieva spolu s najvýznamnejšími mužmi a ženami z celého sveta. Len v krátkosti možno menovať Billa Clintona, Matku Teréziu, niekoľkých pápežov, olympijských víťazov, napr. Emila Zátopka, Roberta Změlíka, Carla Lewisa, slávne hviezdy zábavného priemyslu od Paula McCartneyho až po Arnolda Schwarzeneggera atď. Neostáva teda než sa pýtať, čím je tento muž taký význačný, že si zaslúžil túto pozornosť. Kto to je, že sa mu vzdávajú také pocty?

Keď nahliadneme do jeho životopisu, zistíme, že nemá nijaké formálne vzdelanie v nijakej z oblastí, ktorým sa venuje. V skutočnosti bol jeho životný osud asi najviac poznamenaný dvadsaťročným pobytom v komunite náboženského vodcu Šrí Aurobinda, kam ho odvedli, keď v dvanástich rokoch osirel. Tu objavoval aj svoje prvé duchovné zážitky, ktoré vychádzali z dlhých, až štrnásťhodinových meditácií. Jeden zážitok opisuje aj v svojom príhovore 5. 11. 1997: *Meditoval som, a zrazu vidím predo mnou, za mnou, všade okolo mňa bol Šrí Aurobindo, ktorý ležal v tranze s rukami skříženými na prsiach... A tak som na jednej strane mal potešenie zo svojho vysokého stupňa meditácie, ale na druhej strane som si vravel: Ako vstanem? Ako môžem stúpiť na prsia Šrí Aurobindovi? Tak to trvalo asi pätnásť minút. Vtedy prišla Matka (predstavená komunity, pozn. autora), meditovala so mnou asi päť minút a potom sa na mňa usmiala a odišla. Hneď nato Šrí Aurobin-*

Chinmoy kultu

Sri Chinmoy (1)

dovia boli preč, jednoducho zmizli. Od Šrí Aurobinda, zakladateľa komunity (ášramu), v ktorom Šrí Činmoj vyrastal a ktorý sa takto Šrí Činmojovi zjavil, aj Šrí Činmoj prevzal základný smer svojho učenia, tzv. integrálnu jogu. Tá učí, že treba spojiť umenie, šport a duchovné techniky do jedného celku, aby sa dosiahol duchovný pokrok. V tom istom príhovore opisuje, ako po prvýkrát videl boha Krišnu. Rozpráva, že v roku 1944, keď pracoval na poli, len tak sa pozrel hore na mangovník a uvidel, že všetky plody (zrelé či zelené) sa stali Krišnom. Potom sa dokonca i listy zmenili na Krišnu. Až nakoniec sa celý strom stal Krišnom hrajúcim na flautu.

Dvadsať rokov v takomto prostredí meditácií a videní mal teda za sebou Šrí Činmoj, keď sa v roku 1964 rozhodol odísť do Spojených štátov amerických. Tam najprv dva roky pracoval na indickom konzuláte. Onedlho sa však začal venovať výlučne duchovnej činnosti a zhromažďovaniu žiakov. Usadil sa natrvalo v oblasti Jamaica, neďaleko New Yorku a vytvoril tak základ pre ústredie svojho, dnes už celosvetového hnutia. Keď opisujeme život Šrí Činmoja, nemali by sme sa vracáť len do Bengálska z roku 1931, kde sa narodil pod menom Chinmoy Kumar Ghose, ale mali by sme začať jeho údajnými predchádzajúcimi inkarnáciami.

Šrí Činmoj ako hinduista samozrejme verí v prevteľovanie a ako majster si vie na svoje predchádzajúce inkarnácie spomenúť. Zväčša však o nich nechce hovoriť. Takže, keď sa ho raz jeden jeho žiak pýtal: *Môžem sa vás opýtať na niečo z vašich predchá-*

dzajúcich inkarnácií?, vyhýbavo mu odpovedal: *Čo mám spoločné so svojimi predchádzajúcimi inkarnáciami? Povedzte, že viem, že som bol v svojej predchádzajúcej inkarnácii zlodej. Keď o tom poviem ľuďom, bude ma to kompromitovať, tak prečo by som vám o tom mal rozprávať? Zlodej nikdy neprizná, že je zlodej. A naopak – keď vyhlásim, že som bol v skoršej inkarnácii veľmi významný a dobre známy, poviete: Ako je to možné, že v tejto súčasnej inkarnácii nikto o vás nevie, hoci ste už dosiahli vek štyridsaťjeden rokov? Takže aj tak je to všetko nanič. Napriek tomu z iných prameňov vieme o jeho presvedčení, že vo svojich minulých životoch bol významnými osobnosťami. Napríklad, keď sa vysvetľuje, prečo si Šrí Činmoj obľúbil práve film Mrs. Doubtfire: *Málokedy chodí Šrí Činmoj so svojimi vyznávačmi do kina – boli to len filmy ako Hviezdne vojny, E. T., JFK, a tentoraz Mrs. Doubtfire. Tento film ho obzvlášť zaujal, pretože sa tam herec prezlieka za ženu – a on toto musel robiť v svojej inkarnácii ako Gorakshanath. Vo svojej vlastnej inkarnácii ako Gorakshanath (pribl. 10. či 11. stor. n. l.) bol žiakom veľkého ošivaitského majstra Matsyendranatha. Bolo to v tejto inkarnácii, keď guru po prvýkrát dosiahol Realizáciu boha. Potom mal guru niekoľko ďalších inkarnácií, než sa ako Chinmoy Kumar Ghose 27. augusta 1931 v bengálskej Shaktpure inkarnoval pre tento život. (...) Zo svojich ďalších inkarnácií sa guru zmienil len o dvoch, v ktorých sa svojho času objavil ako dôležitá postava, avšak**

aktívne neprejavil svoju realizáciu boha. Tieto dve inkarnácie sa udiali počas Francúzskej revolúcie v Paríži na konci 18. storočia, v ktorej bol guru slátny ako jeden z hlavných revolucionárov, a na začiatku 19. storočia v raných Spojených štátoch, kde guru zastával vysoký úrad vo vláde...

Inkarnáciu ako takú vidí Šrí Činmoj veľmi prakticky. Hovorí: *Keď ste niečo neurobili v minulosti, môžete to urobiť teraz, a ak to neurobíte teraz, môžete to urobiť zajtra. To je účel reinkarnácie – keď ste niečo nedorobili, budete mať na to príležitosť v ďalšom živote.*

Duchovné praktiky

Nielen vo viere v prevtelovanie však zostáva Šrí Činmoj verný svojmu hinduistickému pôvodu. Všetko jeho učenie odráža jeho hinduistický pôvod a výchovu v ášrame Šrí Aurobinda. A tak i jeho duchovná prax sa typicky opiera o meditáciu, tranz, kontempláciu a pod. Sám väčšinou tieto praktiky zahŕňa do sústavy troch krokov: koncentrácia – meditácia – kontemplácia. Na osvojenie si koncentrácie používa najrozličnejšie praktiky. Jedna z nich je napr. táto: *Najskôr si nakreslite na stenu na úrovni očí malé koliesko a v jeho vnútri malý čierny bod. Mal by byť čierny; nie modrý či červený ani nijakej inej farby. Potom si staňte čelom k stene vo vzdialenosti asi jedného metra a zamerajte svoju pozornosť na koliesko. Vaše oči by mali byť uvoľnené a napoly otvorené. Nechajte silu vašej koncentrácie prichádzať zo stredu vášho čela. Po troch či piatich minútach otvorte oči dokorán a snažte sa cítiť, že od hlavy po päťu ste len oči. Celá vaša fyzická existencia sa nestala ničím iným ako pohľadom a tento pohľad je zameraný na bod vo vnútri kolieska. Teraz začnite zmenšovať predmet vašej koncentrácie. Po niekoľkých sekundách sa pokúste cítiť, že sa celé vaše telo stalo také maličké, ako je bod na stene. Snažte sa cítiť, že tento bod je ďalšou časťou vašej vlastnej existencie. Potom vojdite do bodu, preniknite ním a choďte na druhú stranu. Z druhej strany bodu nazrite späť a uvidíte svoje vlastné telo. Vaše fyzické telo je na jednej strane, ale silou vašej koncentrácie ste vyslali svoje subtílné telo na druhú stranu bodu. Skrže svoje subtílné telo vidíte svoje fyzické telo a skrže svoje fyzické telo vidíte svoje subtílné telo.*

Ďalšie dva kroky sú si také podobné, že dokonca ani Činmojovi žiaci si niekedy nie sú istí, či práve meditujú alebo kontemplujú. Šrí Činmoj potom definuje rozdiel takto: *Vo vnútornom svete, keď chcem vyletieť najvyššie, meditujem. A keď sa chcem vo vnútornom svete ponoriť hlboko, hlbšie, čo najhlbšie, vtedy kontemplujem.*

No meditácia je predovšetkým každodenný chlieb duchovného života žiakov Šrí Činmoja. Rozoberá sa na mnohých stránkach kníh tohto hnutia a žiaci dostávajú množstvo pokynov, ako správne meditovať. V prvom rade sa odporúča čas, ktorý je pre meditáciu vhodný: *Najlepší čas na meditáciu je medzi treťou a štvrtou hodinou ráno. Je to Brahma Muhurta, Hodina boha. Nezáleží na tom, na akej úrovni ste, dokonca či ste len začiatok; ak budete v tom čase meditovať, stretnete sa s veľmi malým odporom.* Aj keď väčšina žiakov Šrí Činmoja v našich krajinách nemedituje tak zavčasu, očakáva od nich ich Majster, že svoju každodennú meditáciu uskutočnia pred 6.30 h. On sám vraj každé ráno v čase medzi 2.00 a 6.30 h medituje o svojich žiakoch a je možné sa vtedy na neho napojiť. Nevysvetlené však zostáva, ako je to s časovými pásmami, ktoré toto odporúčanie ignoruje. Keď totiž guru žijúci v New Yorku začína meditovať o 2.00 h, jeho českí vyznávači majú už 8.00 h a svoje meditácie dávno za sebou.

Aj prostredie meditácie určuje a odporúča Šrí Činmoj: *Keď meditujete doma, mali by ste mať kútik v svojej izbe, ktorý je absolútne čistý a posvätený – sväté miesto, ktoré používate len na meditáciu. Tam si môžete vytvoriť svätyňu a umiestniť do nej obraz svojho duchovného majstra, Krista alebo nejakej inej milovanej duchovnej postavy, ktorú považujete za svojho majstra. Do meditácie sa možno uviesť najrôznejšími spôsobmi. Jedným z nich je napr. cvičenie: Keď robíte nádych, opakujte raz meno boha, Krista alebo kohokoľvek obdivujete. (...) Potom zadržte dych a opakujte toto meno štyrikrát. A keď vydychujete, opakujte dvakrát meno alebo mantru, ktorú ste si vybrali. Len čo nadobudnete skú-*

senosť v tomto dychovom cvičení, budete schopní ho robiť v rozsahu štyri-šestnásť-osem: nádych na štyri doby, zadržanie dychu na šesťnásť a výdych na osem. (...) Niektorí ľudia cvičia v rytme štyri-šestnásť-osem, ale to je pre veľmi skúsených. Inokedy Šrí Činmoj odporúča svojim žiakom: Predtým, než začnete svoju meditáciu, opakujte „Supreme“ asi dvadsaťkrát tak rýchlo, ako je to len možné, aby ste prečistili svoj dych. Anglické slovo „Supreme“, znamenajúce „Najvyšší“ je v tomto hnutí ústredným pojmom pre Boha a často sa aj v českom prostredí používa v pôvodnej anglickej podobe.

Meditácia je teda ústredným náboženským úkonom v tomto hnutí. A Šrí Činmoj dáva meditujúcim veľké prísľuby. Hovorí: *... keď meditujeme, boh nám dopraje všetko, čo potrebujeme.* Výsledkom meditácie však nemá byť len duchovné povznesenie; ona má do nášho fyzického sveta prinášať výsledky, vrátane uzdravení. Asi tak, ako keď Šrí Činmoj na otázku: *Môže mi meditácia pomôcť pri vyliečení fyzickej choroby?* odpovedá: *všetky choroby sú výsledkom prítomnosti negatívnych síl.* Teda vlastne keď dôjde k duchovnej náprave, zmizne aj choroba. Inokedy na otázku, *či môže meditácia pomôcť vyliečiť choroby tela, ako je napríklad vysoký krvný tlak?* Šrí Činmoj jednoznačne odpovedá: *Meditácia nás*

privádza k nášmu zdroju. Kde niet nedokonalosti, niet ani choroby. (...) Vysoký krvný tlak, zlyhanie srdca a všetky choroby, ktoré sú známe v božom stvorení, sú výsledkom prítomnosti negatívnych síl. Tieto negatívne sily sa môžu prekonať len vtedy, keď sa odovzdáme kladnej sile. Keď meditujeme, snažíme sa stať dokonalým kanálom pre kladnú silu. Na otázku: Ako môžeme použiť meditáciu, aby sme sa zbavili bolesti? odpovedá: Aby ste vylicili bolesť, mali by ste sa snažiť vzývať svetlo. Bolesť je vlastne druh temnoty vo vnútri nás. Keď vnútorné svetlo či svetlo zhora začne pôsobiť v bolesti samej, vtedy sa bolesť odstráni a premení sa na radosť. Skutočne pokročili hľadajúci môžu v skutočnosti cítiť radosť v bolesti samej. Ale pre toto musí byť človek veľmi vysoko pokročilý. Vo vašom prípade, počas svojej modlitby či meditácie by ste sa mali snažiť znieť dolu svetlo zhora a cítiť, že bolesť je temnotou vo vnútri vás. Keď znesiete dolu svetlo, bolesť bude buď osvetlená a premenená, alebo odstránená z vášho systému.

Veľmi často sa v jeho učení hovorí aj o tzv. ašpirácii, ktorú jeho žiaci opisujú ako určitý vnútorný plameň alebo túžbu. V podstate ide o šifru pre všetko dobré, čo je skryté v človeku. Šrí Činmoj hovorí: *Hľadajúci má naj dôvernejšieho priateľa vo vnútornom svete – Ašpiráciu, vzrastajúce vnútorné volanie. Naopak má najhoršieho nepriateľa – Žiadosť. Chce byť úplne oslobodený od svojho nepriateľa, t. j. Žiadosti, a chce byť vždy so svojím priateľom – Ašpiráciou.*

Dôležitou úlohu v Činmojovom systéme hrá spievanie slabiky Aum: *Aum je jeden, nedeliteľný zvuk; je to vibrácia Najvyššieho. Aum je zárodočným zvukom vesmíru, pretože týmto zvukom boh uviedol do pohybu prvú vibráciu Svojho stvorenia. Najsilnejšia zo všetkých mantier je Aum; Aum je matkou všetkých mantier. Každú sekundu boh tvorí sám Seba nového vo vnútri Aum. Bez zrodzenia je Aum, bez smrti je Aum. Nič iné, len Aum existovalo, existuje a bude navždy existovať.*

Okultné praktiky

V učení Šrí Činmoja majú dôležitú pozíciu i ďalšie praktiky, napr. čítanie z ruky alebo výklad snov. Sny podľa Šrí Činmoja hrajú podstatnú úlohu v duchovnom raste. Preto svojich žiakov vyzýva: *Vašou starosťou je len mať sny a s pomocou snov*

získať nový život a bežať v ústrety svojmu určenému Cieľu. Ak nevenujete patričnú pozornosť svojim snom, sny si uvedomia, že nie sú potrebné, a preto neprichádzajú a neklopú na vaše dvere. Tak ako je sedem vyšších svetov a sedem nižších svetov, je aj mnoho snových svetov. I pre sny, podobne ako pre meditáciu, sú najvhodnejšie včasné ranné hodiny: Sny, ktoré dostávame v ranných hodinách medzi treťou a štvrtou v Brahma Muhurta či Hodine boha, sa pravdepodobne zhmotnia, avšak tieto sny si musíte chrániť pred nečistými myšlienkami. A ak máte sny pri zatmení Mesiaca alebo Slnka, tieto sny sa zvyčajne vyplnia.

Šrí Činmoj sa aj sám venuje výkladu snov svojich žiakov. Veľký význam dáva (podobne ako v živote) najrôznejším farbám, ktoré sa v snoch vyskytujú. Hovorí doslova, že *každá farba má duchovný význam. Raz mu jedna žiačka rozpovedala svoj sen, aby ho vyložil: Mala som sen o svojej staršej sestre. Bola oblečená do zeleného sári a stála na ceste za súmraku. Šrí Činmoj jej sen vykladá v zmysle symboliky farieb: Zelená znamená nový život. Keď mala tvoja sestra zelené sári, znamená to, že do nej vstúpil nový život, nová nádej. Podobne vykladá aj iný sen. Ďalšia žiačka sa ho pýta: Snívalo sa mi o veľmi lesklom, jasne oranžovom hadovi. Čo to znamená? A Šrí Činmoj odpovedá: Tento váš sen bol veľmi významný, ale farba, ktorú ste videli, nebola oranžová, ale zlatá. Zlatá farba znamená božské prejavenie. Had znamená energiu. (...) Keď vidíte čierneho hada, musíte vedieť, že to je nebožská sila. No keď vidíte zlatého alebo červeného hada, zlatá znamená božské prejavenie a červená znamená silu. Zlatý had znamená prejav božskej energie. Do vás, do vášho duchovného života, vstúpila božská energia a chcela skrze vás prúdiť v podobe prejavenia. A ešte jedna otázka: Mal som sen, kde ste mi povedali, aby som pre vás urobil modrú loptu. A odpoveď: Modrá znamená čosi veľmi rozľahlé, čosi nekonečné, a lopta znamená svet alebo univerzálne Vedomie. Modrá lopta tu predstavuje večný nástroj. Hovoril som ti, že Najvyšší ťa urobil svojím spoľahlivým nástrojom. Navyše čiernobiele sny majú znova svoju zvláštnu duchovnú dôležitosť, tak ako Šrí Činmoj vykladá: Čiernobiele snívanie značí zjednotenie temnoty a svetla, noci a dňa, negatívnych, ničivých síl a pozitívnych, tvorivých síl.*

Avšak nielen farby v snoch sú pre Šrí Činmoja správami o duchovnom stave

dotyčného. Tak môže vysvetľovať: *Ak vidíte jeleňa, bežiaceho jeleňa, bez ohľadu na to, z akej úrovne vedomia vás sen prichádza, ukazuje to, že v svojom duchovnom živote bežíte veľmi rýchlo. Keď vidíte v sne slona, bez ohľadu na to, na ktorej úrovni sa sen odohráva, musíte cítiť, že ste v svojom duchovnom živote energeticke nabíjaní nezmernou silou. Keď vidíte psa, ktorý vás hryzie, znamená to, že ste stratili vieru v svoj duchovný život, v svojho majstra i v seba samého. Keď vás však pes nasleduje, znamená to, že máte absolútnu vieru v svojho majstra a ste jeho poslušnými žiakmi.*

Bežné sú aj situácie, keď za ním chodia duše najrozličnejších ľudí. To sa môže údajne stať i počas inej aktivity alebo i prejavu: *Počas môjho rozhovoru s vami práve prišla duša Rekhovej sestry a sedela pri mojich nohách. Bola dobrou žiačkou, prejavoval som jej náklonnosť, ale ona opustila našu cestu. Ľudskými očami som sledoval rozpravu s vami a zároveň som svojim tretím okom sledoval ju. Práve teraz prišla duša Katyayani a obchádza okolo. Zatiaľ čo som hovoril s vami, jej duša sedela pri mojich nohách. Keby tu bol prítomný okultista najvyššieho rádu, ihneď by to uvidel. Katyayani žije v Kanade a Rekhova sestra v Novom Mexiku. Až z Kanady a Nového Mexika prišli ich duše ku mne. Raz dokonca pri svojom vystúpení vyhlásil, že k nemu práve prišla duša Václava Havla a požiadala ho, aby zaspieval istú pieseň.*

Avšak nielen duše, ale všetky veci môžu komunikovať s ľuďmi, pretože každá vec má podľa Šrí Činmoja vedomie. Tým sa celý svet stáva pre Činmojových žiakov súborom najrozmanitejších dobrých či zlých živlov a vibrácií, s ktorými sa treba naučiť zaobchádzať a komunikovať. Vedomie týchto vecí totiž môže do človeka prechádzať. To platí samozrejme predovšetkým o strave. Šrí Činmoj vysvetľuje: *Vegetariánska strava hrá úlohu v duchovnom živote. Čistota je v živote ašpiranta najvyššou dôležitou. Túto čistotu musíme zaviesť v tele, vo vitálne a v myslí. Keď jeme mäso, vchádza do nás agresívne zvieracie vedomie. Naše nervy sa stanú podráždené a nepokojné a toto môže zasahovať do našej meditácie. Keď hľadajúci neprestane jesť mäso, vo všeobecnosti nezíska jemné zážitky alebo jemné vízie. Ryby sú ešte škodlivejšie, pretože sú to stvorenia plné lenivosti, záhalčivosti, nehybnosti, nečistoty a nevedomia.*

Na druhej strane sa Činmoj domnieva, že najviac vedomia majú sladkosti, po nich

ovocie a napokon syr. Azda i v dôsledku toho sú sladkosti v tomto hnutí veľmi obľúbené. Zvláštnu dôležitosť dostáva jedlo vtedy, keď sa prijíma ako tzv. prasádam, teda keď sa predložením na oltár pred Činmojev obraz stáva zvláštnym duchovným pokrmom.

Treba však dávať pozor i na vedomie najrôznejších predmetov, obzvlášť pred meditáciou. Preto žiakov varuje: *Keď sa dotknete hmotného predmetu, vedomie predmetu hneď vstúpi do vás. Keď sa dotknete románu, okamžite do vás vojde vedomie autora. Keď ste ospalí a začnete robiť domáce práce preto, aby ste sa prebrali, vtedy do vás vstúpi vedomie domácich prác. Keď ste ospalí, najlepšie je osprchovať sa. Voda značí vedomie. Keď toto vedomie vstúpi do vás, nebudete spať.* Raz dokonca Šrí Činmoj rozprával, ako komunikoval s vedomím svojich ponožiek, ktoré ho varovali, že môže dostať krč do nohy. On to však podcenil a neposlúchol, pretože sa domnieval, že ich vedomie je veľmi slabé. Nakoniec na túto ľahkovážnosť doplatil pri tenisovom zápase.

Postoj k iným náboženstvám

Napriek týmto svojim osobitým názorom je Šrí Činmoj ochotný prijať pod svoje krídla všetky ostatné náboženstvá. Obzvlášť v prvých fázach zoznamovania s týmto hnutím má záujemca dojem, že môže ísť o istý druh meditačného cvičenia otvoreného príslušníkom všetkých náboženstiev. Typická je kniha *Meditace*, vydaná i v Čechách. Na prvých dvesto stranách sa vôbec nehovorí o osobe Šrí Činmoja. Všetko je formulované celkom všeobecne nábožensky a takmer podlízavo voči kresťanom. V prvej časti knihy sa píše dokonca o meditácii o Panne Márii: *Cítte, ako Panna Mária drží dieťa, Krista. Cítte, že Božská Matka vás drží v náručí ako dieťa.* Prvú zmienku o význame osoby Šrí Činmoja možno nájsť až na strane 201. Potom ale, hoci na začiatku svojej knihy bol celkom otvorený voči všetkým iným náboženstvám, dovedie svojho čitateľa k presvedčeniu, že aj keď boli tu na Zemi v minulosti i iní avatarovia (vtelenia božie), z ktorých väčšinou menuje Budhu, Krišnu a Krista, je omnoho lepšie mať v súčasnosti žijúcu inkarnáciu boha, ktorou je, samozrejme, on sám. Doslovne hovorí: *Nie je nevyhnutné mať žijúceho guru, ale iste je to vhodné. Viete, že existuje cieľ a chcete ho*

dosiahnúť. Ak ste múdri, prijmete pomoc od niekoho, kto vám môže ukázať najľahšiu, najbezpečnejšiu a najúčinnnejšiu cestu k cieľu. Ak chcete, aby vám realizácia boha trvala stovky a tisíce rokov, nie je nevyhnutné mať duchovného majstra. Ale keď chcete dosiahnuť cieľ čo najrýchlejšie, vtedy je to nevyhnutné. Typické v tomto spôsobe argumentácie je to, že sa popri svojej vlastnej ponuke druhá možnosť nevyklučuje ako záporná (tým by sa samozrejme mohol čitateľ odradiť), ale sa uvádza len ako menej výhodná (zaiste potom nikto nebude taký hlúpy, aby si vybral tú horšiu možnosť).

Keď sa dotýčny rozhodne pre žijúceho majstra, ktorým je Šrí Činmoj, predchádzajúca tolerancia a ústretovosť sa vytráca. Pravidlo je už celkom jasné: *Ak sa cvičíte v duchovnej disciplíne pod vedením jedného majstra, je vždy vhodné vzdať sa spojenia s ďalšími cestami.* Žiak je potom úplne a bezpodmienečne naviazaný na svojho jediného majstra. To sa manifestuje i typickým náboženským úkonom tohto hnutia, totiž meditáciou nasmerovanou k tzv. transcendentálu. Transcendentál je fotografia Šrí Činmoja v zvláštnom, transcendentálnom stave mysle. Žiaci ju umiestňujú na oltár, ktorý si stavajú v svojom domove, a dostávajú sa do stavu vytrženia veľkým sústredením s upretým pohľadom na čelo Šrí Činmoja. Tak ako im odporúča: *Najlepšiu typ meditácie prichádza, keď vstúpíte do môjho vedomia, dívajúc sa na moju fotografiu, kde som vo vysokom meditatívnom vedomí. Zatiaľ čo meditujete nad mojou fotografiou, nesmiete myslieť na nič iné. Len sa pokúste vhodiť svoje vonkajšie i vnútorné bytie s najväčšou aspiáciou do môjho obrazu.*

Zaujímavé je, že Šrí Činmoj odporúča, aby táto fotografia bola čiernobiela, pretože tak pôsobí účinnejšie. To môže mať svoje hlbšie dôvody. Keď totiž pri tomto sústredení na seba ide o autohypnózu, do ktorej sa žiak takto uvedie, potom - ako je všeobecne známe - predmet, ktorý nerozptyľuje svojimi farbami a obsahuje len čiernu a bielu, je oveľa účinnejším prostriedkom. Navyše je známe, že sústredenie na lesklé predmety uľahčuje autohypnózu. V tomto ohľade iste hrá fotografia holohlavého guru s lesknúcou sa plešinou svoju rolu. Inou pomôckou autohypnózy je pohľad do plameňa sviečky, čo sa tiež robí v tomto hnutí. Činmojova fotografia sa tak stáva pre jeho žiakov jedinou voľbou, keď hovorí: *Tí, ktorí sú mojimi skutočnými žiakmi, by nemali meditovať nad fotografiou nikoho iného,*

len nad mojou. (...) Po koncentráciu, po meditáciu, po kontempláciu, po všetko vnútorné vedenie by ste si mali prísť ku mne, pretože so mnou máte priame vnútorné spojenie. Preto vždy hovorím svojim žiakom, aby sa vnútorne obracali na mňa a ja im vždy pomôžem.

Skutočnú výlučnosť tohto hnutia je možné dokumentovať i Šrí Činmojevým rozdelením celého ľudstva na tých, ktorí stoja na strane dobra (boží) a na všetkých ostatných, ktorí sú na druhej strane (proti bohu). *Guru na Zemi napočítal len veľmi málo ľudských bytostí na strane Najvyššieho - svojich žiakov (a skutočných žiakov ďalších žijúcich majstrov), ako aj asi dvesto ďalších ľudských bytostí, ktoré nemajú žijúceho majstra. Spolu len tri tisíc ľudí!!!* Keď sa teda uvádza, že žiakov Šrí Činmoja je celkom asi dvetisíc, potom na všetkých ostatných náboženských i nenáboženských ľudí, ktorí sú na tej správnej strane barikády, ostáva len tisícika. Navyše tých, ktorí nenasledujú nijakého indického guru (teda všetkých kresťanov, moslimov atď.) ostávajú na celom svete len dve stovky. (Žeby to boli sympatizanti s týmto hnutím?) Tak sa stáva Šrí Činmoj fakticky jedinou cestou a napriek všetkým proklamáciám je jeho učenie výlučné. Na tejto skutočnosti nič nemení ani fakt, že toto hnutie vydalo napr. CD s nahrávkami spevu žiakov Šrí Činmoja, ktoré spievajú texty výrokov pápežov, Matky Terézie, biblických veršov atď., ktoré on zhudobnil. Ani to, že, žiaci Šrí Činmoja, keď sa usilujú o to, aby mohli svoje koncerty usporadúvať v kresťanských kostoloch, tak sa vedia vydávať aj za kresťanskú skupinu.

Samozrejme pri verejnej prezentácii hnutia o výlučnosti nehovorí. Tak to nie je ani pri koncertoch Šrí Činmoja, ktoré sú na verejnosti asi najvýraznejšou propagáciou tohto hnutia. Tieto koncerty vždy predchádza veľká náborová kampaň. A azda sa ani pred voľbami nestáva, žeby na nás hľadela tvár jedného muža z toľkých plagátov a billboardov, ako keď sa v nejakej krajine chystá tzv. mierový koncert Šrí Činmoja. Patria mu všetky voľné plochy na ohradách a stĺpoch, vo výkladných skrinách obchodov, na školských nástenkách a informačných centrách. Vari všade (okrem oficiálnych plôch na plagáty, kde sa musí platiť) je možné vidieť tohto starnúceho, čokoládovo hnedého muža.

TOMÁŠ NOVOTNÝ
Foto: A. MRÁKOVÁ
(Pokračovanie v budúcom čísle)

Fenomén zvaný **SCIENTOLOGIA**

(3)

Od čias jej vzniku je okolo Scientologickej cirkvi stály rozruch. Väčšinová spoločnosť sa snaží jej pôsobenie zväčša obmedzovať, alebo ho aspoň kontrolovať. Scientológovia naproti tomu dobre ovládajú prax obťažovania, zastrážovania a žalôb. Tento rozruch a napätie sú azda spôsobené tým, že – ako scientológovia tvrdia – každé náboženstvo bolo v niektorom bode svojej histórie nazývané sektou. Alebo je scientológia v spoločnosti skutočne takým cudzorodým prukom?

Opozícia scientológie

Týmito dvoma slovami scientológovia označujú všetky prejavy, ktoré sú voči scientológii z najrozličnejších dôvodov a pozícií kritické. V tomto spiknutí mali hrať hlavnú úlohu tri federálne úrady Spojených štátov: FBI (úrad pre vyšetrovanie), IRS (finančný úrad) a FDA (úrad pre potraviny a lieky). Svoj komplot proti scientológii mohli urobiť iba na základe „tajnej dohody“ medzi americkou vládou a médiami. Za tým všetkým však údajne stoja psychiatri. Nenávisť L. R. Hubbarda (a tým aj všetkých scientológov) si psychiatri vyslúžili za kritiku dianetiky. Už v roku 1950 varovala Americká lekárska spoločnosť (AMA) svojich členov aj verejnosť pred dianetikou. Tak prispela k tomu, že po prvom úspešnom roku dianetiky (1950), nastala vážna kríza a Hubbardova Nadácia výskumu dianetiky sa ocitla vo vážnej finančnej kríze a Hubbardova dianetická nadácia dokonca v roku 1952 zbankrotovala. Hubbard psychiatrom túto kritiku nikdy nezabudol, a tak napr. na zozname nepriateľov scientológie (smernica nazvaná príznačne *Targets*, t. j. Terče) je na prvom mieste uvedené: „Psychiatria a psychológia“.

Kvalifikované odmietnutia scientologických psychoterapeutických experimentov zo strany psychiatrov a psychológov znamenajú pre dianetiku najväčšiu hrozbu až dosiaľ. Táto kritika sa považuje za vrcholne nepriateľský akt, a tým sa na ňu vzťahuje iná Hubbardova smernica *Útoky na scientológiu*, a v nej je na prvom mieste medzi akciami, ktoré majú týmto útokom zabrániť, „hlučné vyšetrovanie útočníkov“. Už z týchto niekoľkých náznakov pochopíme dôvod, prečo v roku 1986 scientológovia založili *Občiansku komisiu za ľudské práva* (CCHR), ktorá má slúžiť

práve na odhaľovanie údajnej psychiatrickej kriminality. V roku 1997 táto komisia vystúpila s letákmi *Poškodení psychiatriou* aj u nás. Letáky obsahovali výzvu: *Ktokoľvek, kto bol poškodený liečením elektrickými šokmi, mozgovou operáciou psychiatrickými drogami, alebo sexuálne poškodený psychiatrami, psychológmi alebo inou lekárskou duševnou praktickou, pošlite úplné podrobnosti na adresu... Pri skontaktovaní scientológovia takto postihnutých ľudí vypovedali (výpoveď nahrali na diktafón), ale nijakú lekársku, právnu či inú pomoc (okrem ponuky scientologických produktov) im neposkytli.*

Medzi oponentmi scientológie však ani zďaleka nie sú len psychiatri a psychológovia. Prvým federálnym úradom Spojených štátov, ktorý sa dostal do konfliktu s L. R. Hubbardom a jeho nasledovníkmi, bol FDA. Už v roku 1957 zhabali Scientologickej cirkvi 21 tisíc tabliet Dianazinu, vitamínového prípravku, predávaného ako liek proti chorobe z ožiarenia. Ten istý úrad zhabal v januári 1963 asi 100 E-metrov, scientologických detektorov lži, ktoré sa vydávali za prístroje na liečbu fyzických a mentálnych chorôb. Interný Hubbardov príkaz, v ktorom sa zdôrazňuje, že *E-meter je účinný náboženský nástroj*, pomohol scientológom v tomto spore s FDA obstáť. Ten istý rok však začalo parlamentné vyšetrovanie v austrálskom štáte Victoria, ktoré vyvrcholilo v roku 1965 tzv. *Andersonovou správou*. V jej predhovore sa okrem iného tvrdí: *Scientológia je zlá, jej techniky sú zlé, jej prax je vážnou hrozbou pre spoločnosť z lekárskeho, morálneho i sociálneho hľadiska... K parlamentnému vyšetrovaniu scientológie pristúpila aj Veľká Británia na základe množstva škandálov, čo*

spôsobilo presídlenie Hubbarda a jeho scientologického ústredia do usadlosti Saint Hill pri mestečku East Grinstead v anglickom grófstve Sussex v roku 1959. Na základe výsledkov tohto vyšetrovania bol Hubbard vyhlásený za nežiaducu osobu na území Veľkej Británie. Pod tlakom z tejto strany i z mnohých iných strán Hubbard v kritických šesťdesiatych rokoch zriadil *strážny úrad* (Guardian Office, GO). Jeho náplňou bola obrana scientologických záujmov pred nepriateľmi zvonka i z vnútra. Išlo vlastne o tajnú políciu so štyrmi hlavnými úradmi: pre spravodajstvo, pre verejnosť, pre právne záležitosti a pre financie. Na vrchole činnosti zamestnával tento úrad vyše tisíc scientológov na plný úväzok, no využíval aj ďalšie tisíce dobrovoľných pracovníkov. Najdôležitejším odborom GO bolo spravodajstvo, ktoré získavalo informácie o potenciálnych nepriateľoch scientológie, a koordinovalo ich následné vyšetrovanie a obťažovanie v duchu Hubbardovho Manuálu spravodlivosti: *Spravodajstvo je predovšetkým zbieranie údajov o ľuďoch... Je to činnosť založená najmä na počúvaní a zapisovaní do zväzkov. Vykonáva sa vždy a stále a o všetkých a o všetkom... Keď potrebuje niekoho vystrašiť, vyšetrujeme.*

Medzi mnohými akciami GO sa najviac hovorilo o Operácii *Snow White* (Snehulienka) začatej v roku 1973 so zámerom očistiť scientológiu v USA od všetkých materiálov, ktoré boli pre ňu nepriaznivé. Táto operácia bola zameraná proti IRS, Interpolu a ďalším vládnym úradom Spojených štátov a zahrnovala inštaláciu odpočúvania do finančných úradov, krádeže dokumentov, infiltráciu scientológov do významných úradov a podobne. Jeden

z najvýznamnejších agentov GO bol zatknutý v roku 1976, na základe ďalších výpovedí bol zhabaný kompromitujúci i ukradnutý materiál v scientologických centrách v Los Angeles a San Francisku, oedlho nato boli 11 vysokí funkcionári GO zatknutí a v októbri 1979 deväti z nich odsúdení, z toho traja (vrátane šéfky GO a Hubbardovej manželky Mary Sue) na päť rokov väzenia a pokutu 10 tisíc dolárov. Činnosť GO bola dramaticky ukončená (Hubbard ju obvinil z infiltrácie agentmi IRS a celkom zavrhol svoju odsúdenú manželku) a jej úlohy prevzala od roku 1983 iná scientologická organizácia – Úrad pre mimoriadne záležitosti (OSA).

Inou Hubbardovou reakciou na tlaky zo strany verejnosti v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch boli inštrukcie, týkajúce sa nepriateľov scientológie, známej ako *Lovná zver* (Fair Game). V Hubbardovom liste z roku 1967 je nepriateľ „osobou utlačovateľa“ (tzv. SP, suppressive person), o ktorej platí: *Nepriateľ – lovná zver. Môže byť zbavený majetku alebo akýmkoľvek spôsobom poškodený hociakýmkoľvek scientológom bez toho, že by dotýčaný scientológ dostal disciplinárny trest. Nepriateľ môže byť zbavený vážnosti, obžalovaný, oklamán alebo zničený.* Keď sa tieto slová dostali na verejnosť, bol Hubbard nútený slovné spojenie „lovná zver“ odvolať kvôli tomu, že *spôsobuje zlé vzťahy s verejnosťou.* Avšak už nasledujúca veta tohto príkazu zdôrazňuje, že toto odvolanie neruší nijaké inštrukcie, ako sa správať k SP.

To, že sa táto prax scientológov nezmenila ani dnes, dokazujú aj českí scientológovia. Jednou z prvých Hubbardových inštrukcií, ktoré českí scientológovia preložili do češtiny, bola inštrukcia *Kritika Scientológie*, v ktorej sa napr. píše: *Po celý čas musíme vyšetrovať pozadie kritiky Scientológie, musíme nájsť zločiny, za ktoré by jednotlivec alebo aj skupina mohli byť uväznení v mene existujúceho zákona. (...) Keď stojíte proti Scientológii, ihneď objavíme – a nájdeme a odhalíme – vaše zločiny. Ak nás necháte na pokoji, my necháme na pokoji vás. (...) Nikdy nediskutujte o Scientológii s kritikom. Diskutujte len o jeho zločinoch, vedomých a nevedomých.* A iná, tiež do češtiny preložená inštrukcia, hovorí o kritikoch ako o tých, ktorí robia „čieru propagandu“. *Títo ľudia údajne skrývajú hrozné, obrovské zločiny... Nie kradnutie jabĺk alebo halierikov v detstve. Skutočné zločiny ako úžerníctvo, vydie-*

Manifestácia scientológov proti opatreniam nemeckých úradov Foto: JOHANNES AAGAARD

ranie, sprenevery a masové vraždy... Ale vy to nájdete. (...) Potom jedného dňa nebude nijaký nepriateľ.

Zatiaľ posledná veľká aféra sa rozohrela potom, čo v roku 1996 poslanec vládnej strany CDU v Nemecku nepriamo vyzval k bojkotu filmov a koncertov, v ktorých účinkovali hollywoodske hviezdy, ktoré sa hlásia ku scientológii (Tom Cruise, John Travolta, Chick Corea a ďalší). To podnietilo množstvo amerických umelcov, ktorí sami nie sú scientológmi, aby napísali otvorený list kancelárovi Kohlovi, v ktorom porovnávajú údajné súčasné prenasledovanie scientológov s prenasledovaním Židov v 30. rokoch. Pod týmto prenasledovaním sa myslí (okrem zmienenej bojkotu) stála neochota nemeckých úradov vidieť v scientológii náboženský spoločenstvo. Podľa nemeckých úradov nie je činnosť scientológov „záujmová“ a „cirkevná“, ale je zameraná na získavanie moci, čo sa často deje nelegálnym spôsobom. Rozpor medzi pohľadom Spojených štátov, kde bola scientológia uznaná za náboženskú organizáciu v roku 1993, a Nemeckom spôsobil množstvo diplomatických výziev, rokovaní a tlakov, napr. zo strany amerického Kongresu. Prístup Nemecka k scientológom bol kritizovaný dokonca vo výročnej správe ministerstva zahraničia USA za rok 1996. Nemeckí predstavitelia však zo stanoviska svojich úradov neustúpili. Vo februári 1997 mestské úrady v Stuttgarte podmienili (podľa vzoru Bavorska z minulého roka) prijatie uchádzačov o prácu vo verejných službách písomným potvrdením, že uchádzač nie je scientológ. V júni toho isté-

ho roka sa nemecká vláda rozhodla dohliadať na scientológiu prostredníctvom vnútornej spravodajskej služby. Pod tlak sa scientológovia v Nemecku dostali i v iných oblastiach.

V stálych sporoch so svojimi odporcami (vládnymi úradmi, odborníkmi z oblasti psychológie a psychiatrie, médiami, bývalými členmi, príbuznými súčasných členov a ďalšími angažovanými ľuďmi a organizáciami) pokračuje história scientológie až po dnešné časy (hoci sa intenzita v posledných 20 rokoch trochu znížila). Žaloby zo strany scientológov sa však napriek svojmu veľkému počtu nepovažujú za najlepšie riešenie. V odseku „Kedy žalovať“ Hubbard v už zmienenom Manuáli spravodlivosti píše: *Nikdy, pokiaľ je to možné. Zaberá to čas a prináša skôr ťažkosť. Žaloby sú najlepšie ako hrozby.*

A tak viac ako viditeľné spory (v Českej republike už boli žalované niektoré médiá a novinári) je pre scientológiu typické málo viditeľné zastrašovanie, hrozby a obťažovanie všetkého druhu – intervencia a sťažnosti u nadriadených, vyhrážky žalobami i smrťou, ohováranie a obťažovanie telefonátmi, vydávanie tlačovín s falošnými informáciami, infiltrácia a pod. Toto všetko sa deje navzdory tomu, že vo *Vyznaní Scientologickej cirkvi* (dnes už často distribuovanom medzi novinármi a vplyvnými osobami na dôkaz serióznosti scientológie) sa vraví, že *všetci ľudia majú neodnímateľné práva slobodne myslieť, slobodne hovoriť, slobodne vyjadrovať svoje vlastné názory písomnou formou a nesúhlasit s názormi iných alebo sa o nich vyjadrovať alebo o nich písať.*

Opozícia vo vlastných radoch

Ťlaky na scientológiu v 60. rokoch boli pravdepodobne tiež príčinou Hubbardovej snahy získať absolútnu moc nad svojimi nasledovníkmi. Vtedy bolo vydaných množstvo *etických inštrukcií* a prepracovaná celá oblasť života scientológov zvaná *etika*. Túto etiku scientológovia definujú ako *akcie, ktoré koná jednotlivec, aby si zabezpečil prežitie* alebo – inými slovami – ako *rozum a zámer k optimálnemu prežitiu*. Keďže to teoreticky neznie zle, praktickým dôsledkom je honba scientológov za prežitím, teda za „vysokými štatistikami“, za stále väčším množstvom predaných kníh, poskytnutých kurzov, auditovaných klientov a zarobených peňazí. Nanajvýš neetickým skutkom sú nízke štatistiky. Keď napr. po niekoľkých rokoch činnosti zbankrotovalo prvé české Dianetické centrum v Českých Budějovičiach, riešila tento neúspech jeho vedúca ako „etický problém“ s prideleným *etickým komisárom*.

Pod etikou sa teda v scientológii rozumie predovšetkým to, čo scientológii slúži. Ako napísal Hubbard – *Jedným slovom: členovi štábu* (t. j. každému scientológovi, ktorý má pozíciu v scientologickej organizácii – pozn. autora) *prejde aj vražda, ak má vysoké štatistiky, a nemôže ani kýchnuť bez toho, aby dostal úder, keď ich má dolu*. Tento prístup vysvetľuje nielen existenciu inštrukcií o *Lovnej zveri* (pozri vyššie), ktorú možno klamať a zavádzať ju, ale aj existenciu zvláštnej tréningovej rutiny TR-L, ktorá má scientológov naučiť klamať bez mihnutia oka aj za veľmi stiesnených podmienok napr. pri policajnom vypočúvaní. Každý scientológ, ktorý sa stýka s „utlačovateľskou osobou“ (SP) je označený ako „potenciálny zdroj ťažkostí“ (PTS) a odoprie sa mu ďalší auditing a postup po scientologickom mostíku k slobode. Túto situáciu rieši so svojím etickým komisárom, ktorý ho vedie k prerušeniu akéhokoľvek styku s touto SP. Pod pojmom utlačovateľské osoby sa myslia všetci, ktorých postoj k scientológii sa označuje ako nepriateľský. V praxi to často bývajú rodičia, manželia alebo deti scientológov, ktorí sa rozhodnú o svojho príbuzného so scientológiou bojovať. Ich blízki scientológovia však budú konať „eticky“, keď s nimi všetky kontakty prerušia.

Kvôli tým scientológom, ktorí majú nízke štatistiky alebo sú PTS, ale aj kvôli ďalším možným príčinám zaseknutia scientologického stroja vytvoril Hubbard *etické kondície, ktoré určia stupeň úspechu alebo prežitia niečoho* a vydal znaky, podľa ktorých majú scientológovia poznať svoj etický stav, a zároveň „formule“, pomocou ktorých má scientológ dosiahnuť vyššie kondície. Do extrému boli tresty za „nízke kondície“ dovedené na Hubbardovej flotile, kde boli previnilci vystavení nedostatku spánku, nemohli sa umyť, boli pokorení príkazom nosiť zvláštny odev a znamenie svojej potupy na tvári a pod. Inou „etickou technológiou“ sa v roku 1974 stal *nútený program rehabilitácie* (RPF), ktorý sa prirovnával k ťažkému väzeniu. Neúspešní scientológovia sa „eticky napravujú“ v táborech na pozemkoch scientologie fyzickou prácou a nútenými niekoľkohodinovými svedkami navzájom jeden druhému. Za dôležitý nástroj zvyšovania výkonu sa považujú správy spolupracovníkov. *Keď sa tieto správy nenapíšu, nesú vedúci alebo spolupracovník, ktorí správu nenapíšu, spoluvinu na každom priestupku, ktorý ich podriadený, alebo v prípade ohrozenia práce, nadriadený, urobí*, hovorí sa v nie veľmi vydarenom českom preklade Hubbardovej inštrukcie z roku 1985. Rozlišuje sa 21 druhov takých správ (napr. správa o nečinnosti toho, kto „by mal byť v akcii“, správa o chybe a pod.), ktoré sú *posielané na etickú sekciu do pododdelenia Inšpekcie a správ*. Dôvodom na spísanie takej správy je napr. aj rozhovor dvoch scientológov, v ktorom sa jeden z nich prizná k citovému vzťahu. Tento vzťah sa potom ihneď nahlási. Týmto spôsobom sa *urýchli etické vyšetrovanie, zdvihnú sa štatistiky a dosiahne sa oveľa čistejšie (clearer), šťastnejšie a produktívnejšie prostredie*... Etické správy a priznania pri auditingoch tých scientológov, ktorí sú podozrievaní z nelojnosti, spracúva scientologická tajná služba (GO, resp. OSA), zvlášť s prihliadnutím na *zločiny, sexuálne incidenty, drogové prípady a akékoľvek znepokojujúce fakty*.

Organizácia scientologie

Scientológiu tvorí neprehľadné množstvo organizačných jednotiek, takže sa môže pokojne hovoriť o Hubbardovom impériu. Ak sa sústredíme na tie, ktoré v dejinách scientologie zohrali najväčšiu rolu, musíme okrem už zmienených úvod-

ných Hubbardových nadácií uviesť Hubbardovu medzinárodnú spoločnosť scientológov (HASI), založenú v roku 1952. O dva roky neskôr sa – ako sme už povedali – zo scientologie stalo náboženstvo a od tohto roku sa teda datuje existencia Scientologickej cirkvi (Church of Scientology). Prvá organizácia tohto mena bola založená v Los Angeles a v tomto meste je aj ústredie Medzinárodnej scientologickej cirkvi (CSI), organizácie s pevnou štruktúrou a hierarchiou, ktorá vznikla po veľkom otrase scientologie v roku 1981.

V súčasnosti scientológovia uvádzajú, že sa k tomuto náboženstvu hlási 8 miliónov ľudí a že scientologická cirkev expandovala do 54 krajín, v ktorých má 1039 kostolov a misií. Jednou z týchto misií je aj Pražská misia Scientologickej cirkvi, ktorá pôsobí ako zatiaľ jediná na území Českej republiky. O zabezpečenie týchto miest sa stará Medzinárodná organizácia scientolo-

Foto: BERLINER DIALOG

gických misií (SMI). Ešte na nižšej úrovni ako misie sú tzv. poľní auditori a centrá dianetiky. Ich rast zabezpečuje organizácia I HELP (International Hubbard Ecclesiastic League for Pastors). Na úrovni scientologických „kostolov“ je 13 tzv. Centier pre celebritov (Celebrity Centers), zameraných na predaj scientologických produktov umelcom a ďalším známym osobnostiam.

V roku 1959 Hubbard presunul ústredie svojich aktivít do Veľkej Británie do usadlosti Saint Hill. S menom tejto usadlosti sa spája najvýznamnejšia éra vydávania Hubbardových inštrukcií, pochádzajúcich z jeho komunikačnej kancelárie. Počas svojho života ich vydal niekoľko desiatok tisíc (v podobnej forme vychádzajú dodnes) a ich záväznosť sa pre scientológov rovná záväznosti náboženského posvätného spisu. Na tejto usadlosti (a dnes aj na troch ďalších miestach) možno získať veľmi pokročilé stupne na moste k slobode – poskytujú ich tzv. Saint Hill Organizations. Na sklonku roka 1966 zakúpilo Hubbardovo

impérium prvú rybársku loď a o rok neskôr trailer, premenovaný na Apollo. V tom čase silnel vo Veľkej Británii odpor k scientológom v súvislosti s parlamentným vyšetrovaním. Hubbard robil prípravy na usídlenie vo vtedajšej Rodézii, ale tamojšie úrady mu nepredĺžili vízum. Keď potom v roku 1967 britský minister zdravotníctva Kenneth Robinson vyhlásil v Dolnej snemovni scientológii boj, rozhodol sa Hubbard vytvoriť tzv. Sea Org ako námorné náboženské rádové spoločenstvo. Veľká Británia potom v roku 1968 skutočne prijala opatrenie na zastavenie prílivu scientológov (trvalo až do roku 1980) a Hubbardovi nedovolila vstúpiť na svoju pôdu. Sea Org (SO) nadhlo (1967 - asi 1982) predstavoval hlavné centrum moci. Tvorili ho celkom oddaní scientológovia, ktorí podpísali kontrakt na miliardu rokov. Organizácia kopirovala americké námorníctvo, scientológovia boli oblečení do námorníckych šiat a Hubbard sa začal titulovať „Commodore“. Všetky scientologické úrady nad určitú úroveň sa môžu obsadzovať iba členmi SO. Na predaj najvyšších kurzov a auditingov boli zriadené štyri *Pokročilé organizácie* (Advanced Organizations, AO). Najvyššie auditorské stupne a kurzy pre stupne V - VII OT (operujúceho thetana) predáva *Vlajková servisná organizácia* (Flag Service Organization), založená v meste Clearwater na Floride, kde od roku 1975 kotví Apollo. Najvyšší dosiaľ uvoľnený stupeň operujúceho thetana (OT VIII) predáva na lodi Freewinds *Vlajková námorná servisná organizácia* (Flag Ship Service Organization, FSSO). Freewinds, loď pre 500 cestujúcich, ktorú scientológovia kúpili v roku 1986, slúži ako ústredie celej rozvetvenej organizácie.

So Sea Orgom začala krátko po svojom založení (1966) súťažiť o moc scientologická tajná služba (Guardian Office, GO). Po vyzradení operácie Snow White a uväznení ich popredných predstaviteľov sa však Hubbard rozhodol ju rozpustiť (stalo sa tak v roku 1981, ktorý sa pre toto rozpustenie stal rokom veľkých otrasov), pretože pôsobila bez ohľadu na politiku pána Hubbarda. Nová tajná polícia scientológov (O.S.A. - Úrad pre mimoriadne záležitosti) je - po skúsenostiach s GO - už celkom podriadená Sea Orgu. Iné centrum moci sa pomaly tvorilo na neočakávanom mieste: v *Organizácii komodorových poslíčkov* (Commodore Messenger Org), založenej v roku 1970. Združovala mladých ľudí, väčšinou deti pokročilých scientológov, ktoré mohli rodičia navštíviť raz za dva týždne

na 45 minút. Tieto deti boli auditované od raného veku a už okolo 14. roku dosahovali vysoké stupne auditingu a zastávali významné pozície v scientologickej hierarchii. Títo poslíčkovia boli Hubbardovi vždy poruke (pomáhali mu s obliekaním, hygienou a pod.), prichádzali do styku aj s jeho korešpondenciou, a tak sa dostávali priamo k zdroju informácií. Keď sa Hubbard začal od roku 1980 skrývať, odišiel z dohľadu s „poslíčkom“ Anne Broekerovou a jej manželom Patom, svojim blízkym dôverníkom, ktorý mu až do konca života sprostredkúval styk so svetom. Taktiež David Miscavige, ústredná postava *Centra náboženskej technológie* (Religious Technology Center, RTC), založeného v roku 1982, patril medzi poslíčkov. Túto organizáciu, ktorá má licenciu na všetky scientologické produkty, prevzal vo veku 22 rokov. Z mocenského zápasu po Hubbardovej smrti (1986) vyšiel - zdá sa - víťazne práve on a jeho RTC je dnes vďaka licenciám pravdepodobne najmocnejšou scientologickou organizáciou, zatiaľ čo samotnú CSI (Medzinárodnú scientologickú cirkev). Jej súčasným prezidentom je bývalý mormón, Američan Heber Jentzsch.

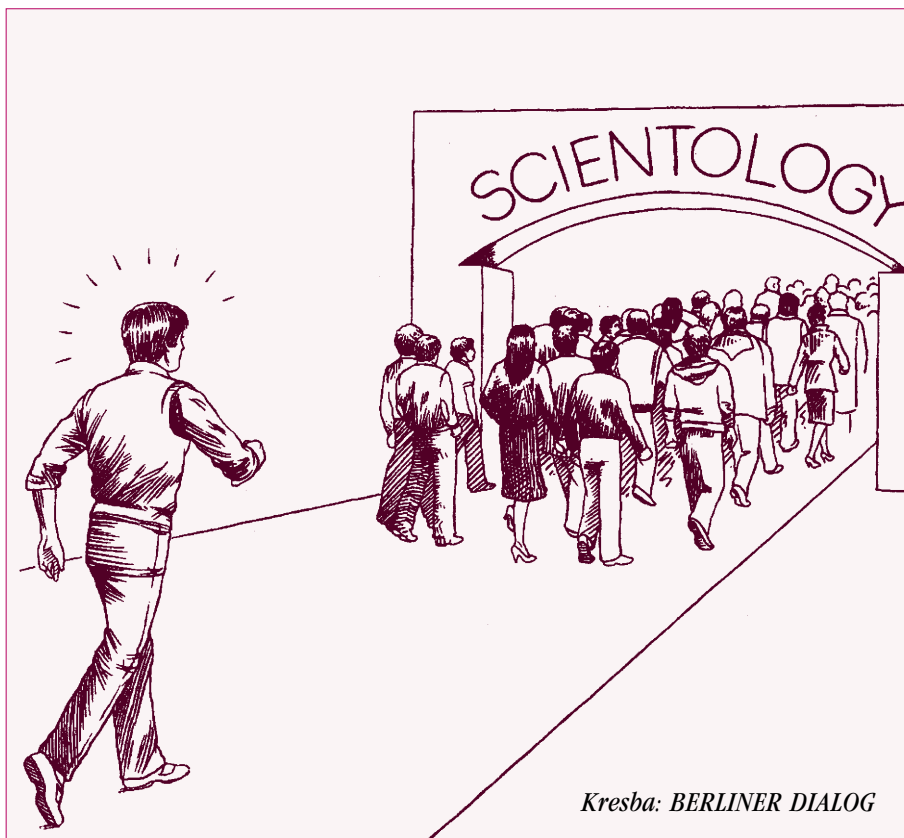
S menom Davida Miscavige sa spája aj presun dôrazu na pôsobenie scientologických predvojových organizácií (napr. už zmieneny Narconon, Criminon, a ďalšie), združených v *Asociácii za lepšie žitie a*

vzdelávanie (ABLE) alebo vo *Svetovom ústave scientologických podnikov* (WISE), o činnosti ktorého sme sa už tiež zmienili. Zastrešujúcou organizáciou všetkých scientológov je od roku 1984 *Medzinárodná spoločnosť scientológov* (International Association of Scientologists, IAS). Na záver tejto kapitoly však treba znovu pripomenúť, že tu neboli (a ani nemohli byť) spomenuté všetky organizácie, spojené so scientológiou, a že nie je ani isté, či sa na niektorú významnú (ale možno skrytejšiu) nezabudlo.

Záver

Áká je teda odpoveď na otázku z úvodu, či je scientológia biela alebo čierna? Povzbudením pre tých, ktorí dávajú prednosť prvej odpovedi, je iste optimizmus, ktorý pozná napr. na tomto výkonnom nariadení L. R. Hubbarda: *My ideme nahor, kým svet smeruje nadol. (...) Toto je naša planéta. Prevezmi ju!* Avšak aj pre tých, ktorí dávajú prednosť „čiernemu“ variantu, je pripravený happy end v podobe vyčistenej („vyklírovanej“) planéty: *A tak, nakoniec, dokonca aj tí, ktorí sa pokúšali zastaviť Scientológiu, budú ťažiť z jej víťazstva.* Teda hor' sa k čistým zajtrajškom!...

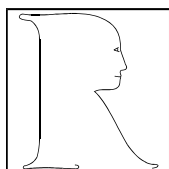
ZDENĚK VOJTÍŠEK

Kresba: BERLINER DIALOG

Oddaní modrého boha

FÓRUM

Návštevníci niektorej zo západných metropol sa možno stretli s podivuhodným zástupom extaticky spievajúcich ľudí s vyholenými hlavami nesúcimi na kvetmi ovenčených alegorických vozoch sochy akýchsi prečudesných božstiev. Možno si v tej chvíli v duchu povedali: „Veď dnes je už všetko možné“, a šli pokojne ďalej. Kto sa však skrýva za touto nezvyčajnou exotickou scenériou? Je to iba dav mladých ľudí otrávených konzumným spôsobom života a túžiacich oslobodiť sa od každodennej všednosti, alebo je to zasa akési cudzorodé náboženské hnutie „zachraňujúce“ našu zblúdivšiu, „duchom materializmu otrávenú“ civilizáciu? Ak by sa však dali s týmito ľuďmi do reči, o chvíľu by sa dozvedeli, že to nie je nik iný ako Medzinárodná spoločnosť pre uvedomovanie si Krišnu (ISKCON) známa ako Hare Krišna hnutie.

Duchovné pramene a ciele

Žijeme v časoch, keď stretávame čoraz viac rozličných importovaných duchovných prúdov uprostred našej eurokresťanskej tradície. Duchovný život Západu sa však diametrálne líši od východného náboženského vyjadrenia, ktoré v našich časoch začína mohutne zasahovať tradične kresťanské krajiny Európy. Táto situácia sa však zo strany kresťanstva nedá riešiť ignorovaním nových prúdov, ani ich povrchným hodnotením. Treba pravdivo postihnúť najmä to, o čo v nich ide. Jedným z hinduistických prúdov je aj hnutie Hare Krišna. Hoci u nás nemá silnú členskú základňu, začína byť populárne najmä u mladých hľadajúcich ľudí.

Tradičia a učenie Hare Krišna hnutia vychádza z vaišnavizmu, ktorý je spolu so šivaizmom a šaktizmom jednou z hlavných foriem moderného hinduizmu. Vaišnavizmus patrí medzi tzv. súhlasiace sústavy nazývané ástika. Sú to systémy, ktoré budujú na základoch starého brahmanizmu a sú verné védскеj tradícii. Z piatich hlavných filozofických škôl vaišnavizmu nadväzuje Hare Krišna hnutie na Čaitanjo učenie ačintya-bhedabheda, ktoré hlása, že boh je súčasne osobný i neosobný. Duša je nekonečne malá božská čiastočka, ktorá sa stykom s hmotným svetom znečisťuje (typická duálnosť hmoty a ducha v hinduizme) a klesá do nižších druhov tiel, kým uvedomovaním si boha sa očisťuje a evolučne postupuje vyššie až k oslobodeniu sa od kolobehu rodení, smrtí a utrpenia (samsara) a k návratu k bohu. Celý tento proces sa deje podľa neúprosneho zákona karmy - hinduistického princípu odplaty za činy.

Dobré i zlé konanie postihujú dobré alebo zlé karmické dôsledky, ktoré sú v konečnom dôsledku vždy zlé, pretože udržiavajú dušu v už spomínanom kolobehu životov, ktorý má charakter utrpenia, a v zajatí hmotného sveta oddelene od boha. Preto sa má človek snažiť správať nekarmicky, t. j. tak, aby si svojim konaním neprivodil nijaké karmické konsekvencie. Takéto správanie možno dosiahnuť jedine tvrdou askézou, potláčaním zmyslov alebo zapojením zmyslov do služby bohu. A práve zapojenie zmyslov do služby bohu, ktoré oddaní boha Krišnu nazývajú oddaná služba bohu alebo tiež bhaktijoga, je pre krišnovcov cestou k vyslobodeniu sa z hmoty a k návratu k bohu Krišnovi. Oddane slúžiť bohu teda podľa nich znamená konať vždy s myšlienkou na neho, s láskou k nemu, bez nároku na odmenu. Čistý oddaný nechce od boha nič, len to, aby mu mohol stále slúžiť. Ako tvrdia prívrženci tohto hnutia bhaktijoga nemá karmické reakcie, očisťuje dušu človeka a približuje ju k bohu. Výsledkom je vymanenie sa z kolobehu opakovaných zrodení a večný pobyt v Krišnovom sídle na najvyššej duchovnej planéte Krišnalóke, kde viac neexistujú hmotné strasti ako zrod, choroby, starnutie a smrť.

Abhaj Čharan De - príprava na misiu

Hare Krišna hnutie založil v USA v polovici šesťdesiatych rokov v tom čase takmer sedemdesiatročný indický guru Abhan Čharan De, pôvodne obchodník, neskôr známy pod menom Šríla Prabhupáda. Tento muž bol v mladosti viac politicky než nábožensky aktívny - viedla ho myšlienka odporu proti anglickým kolonizátorom, ale zároveň i duchovná stránka vecí - morálna a náboženská čísta, ktorú stelesňoval politicko-náboženský vodca Mahátmá Gándhí. Preto sa snažil nasledovať Gándhího a šíriť jeho myšlienky. V jeho orientácii nastal zlom, keď stretol svojho budúceho duchovného učiteľa Bhaktisiddhártu Sarasvatí Gósvámího, ktorý ho nasmeroval na náboženskú misiu Čaitanju Maháprabhua. Prabhupáda sa začal stykať s oddanými a neskôr, v roku 1932, prijal v Allahabade zasvätenie. Na radu svojho guru začal vydávať časopis *Spät k Bohu* (Back to Godhead) a pripravovať sa na misiu v anglicky hovoriacom svete.

V tom čase prestala mať pre Abhaja význam jeho vlastná rodina, ktorá nejavila nadšenie nad jeho náboženskou činnosťou. Definitívny odchod z domova bol spôsobený faktom, že jeho manželka vymenila posvätnú knihu Šrímad Bhágavatam za čajové zákusky.

V 50. rokoch zanechal teda obchod i rodinu a pripravoval sa na misiu, hoci mal veľké finančné ťažkosti. Aby mohol kázať, prijal sannjás (život odriekania) a s ňou meno Abhaj Čaranáravinda Bhaktivedanta Swami a začal prekladať do angličtiny posvätné indické spisy.

Prabhupáda zanechal po sebe preklady vyše šesťdesiatich náboženských diel hinduizmu, z ktorých niektoré boli preložené až do 40 jazykov, a knižné nakladateľstvo The Bhaktivedanta Book Trust (vzniklo v r. 1972). To je dnes považované za najväčšie svetové vydavateľstvo v oblasti indického náboženstva, pravda tlačiaceho výhradne knihy Šrílu Prabhupádu. Základnou knihou, akousi „bibliou“ hnutia je Bhagavadgíta (Spev Vznešeného). Je to časť rozsiahleho eposu Mahábhárata. Zaznamenáva rozhovor bojovníka Ardžunu s Krišnom, Pánduovcov z Kuruovskej dynastie, ktorí bojovali s Dhrtaráštrovcami z tej istej dynastie v bitke na Kuruovskom poli, ktorá sa údajne odohrala pred 5000 rokmi. Bhagavadgíta Krišnu označuje za inkarnáciu boha, ktorý zostúpil na Zem v kráľovskej dynastii v úlohe princa. V Bhagavadgíte odovzdáva Ardžunovi úplné duchovné poznanie. Oddaní veria, že kto preštudoval Bhagavadgítu, má úplné poznanie a nemusí už študovať iné spisy. Odporúča sa ale ďalej študovať Šrímad Bhágvata, v ktorom sa píše o Krišnových „zábavách“, ako nazývajú príbehy z Krišnovho pozemského života. Keď ukončíte aj toto štúdium, čaká vás Čaitanja-čarítámṛta, kniha o učení a živote Čaitanju Maháprabhua. Tieto tri knihy sú pre Hare Krišna hnutie základné a najdôležitejšie. Všetky pochádzajú z prekladateľskej dielne Šrílu Prabhupádu, ktorý ich zo sanskrtu preložil do angličtiny a urobil k nim výklady. Oddaní veria v autoritu postupnosti duchovných učiteľov, to znamená, že môžu používať len tieto preklady a výklady, ktoré nezmenené odovzdáva učiteľ na žiaka.

Guru – „božia milosť“ na Zemi

Ničím nenahraditeľným v duchovnej tradícii Východu je vzťah žiaka k duchovnému učiteľovi – guru. Vo vaišnavizme sú štyri postupnosti duchovných učiteľov – sampradáje. Šríla Prabhupáda, ktorého jeho prívrženci oslovujú aj „Jeho Božská Milosť“ patrí do Brahmá-sampradáje. Príslušníci hnutia sú presvedčení, že pravý duchovný učiteľ odovzdáva nezmenené duchovné poznanie, nevnáša do písam vlastné názory a svojvoľné výklady, a preto nemôže prísť k omylu pri tradovaní učenia. Ak by sa tak predsa stalo, zostúpi Krišna na Zem vo svojich inkarnáciách a pôvodné učenie obnoví. Aby si bol človek istý výberom duchovného učiteľa, používajú kontrolný systém guru-šástra-sadhu (duchovný učiteľ, zjavené písma, svätí muži). Znamená to, že učenie a kvalita života guru musí byť v súlade s tým, čo hovoria písma a svätci minulosti.

Prabhupáda – „misionár“ Západu

Pripravený uskutočniť svoje „poslanie“ odchádza Prabhupáda v roku 1965 loďou z Kalkaty do Bostonu. V USA práve kvitla atmosféra hippies ovplyvnená drogami, hudbou, pacifizmom a odporom k meštiactvu, konzervativizmu a materiálnym istotám. Bola to vhodná pôda na prijatie čohokoľvek, čo nereprezentovalo bezduchý konzum Západu. Hare Krišna hnutie sa v začiatkoch presadilo hlavne vďaka hudbe. Východné filozofie boli tiež obľúbené, mládež v nich hľadala osvetlenie a odpovede na zmysel života. V roku 1966 sa hnutie zaregistrovalo pod názvom ISKCON (International Society for Krsna Consciousness – Medzinárodná spoločnosť pre uvedomenie si Krišnu).

Hnutie bolo populárne, nápadné a novinársky vyhľadávané. Prabhupádovi pomáhal aj vplyv populárnych osobností spájaných s hnutím – A. Ginsberg, G. Harrison, A. Ford, E. Reutherová a iní. Vo Veľkej Británii Prabhupádovi výdatne prospel kontakt so slávnou hudobnou skupinou Beatles, ktorú oddaní „použili“ na propagáciu svojho hnutia. Najviac sa z nich o hnutie zaujímal George Harrison, ktorý ich aj veľkoryso finančne obdaril. No ešte viac im pomohol tým, že ich spropagoval vo svojich piesňach, ktoré sa v tom čase držali na popredných miestach svetových hitparád (napr. známa pieseň My sweet Lord). Kontakt s Beatles bol pre hnutie veľmi dobrým „ťahom“, z ktorého okrem iného vyťažili aj päťposchodovú budovu v strede Londýna. Meno Prabhupáda (ten, pri ktorého nohách je mnoho žiakov alebo ten, ktorý sa nachádza pri nohách Pána) prijal Abhaj od svojich amerických žiakov. Tí neskôr v západnej Virgínii založili farmu Nový Vrindávan, ktorá má vraj fungovať na ideáloch duchovného jednoduchého života na vidieku podľa hesla: Jednoduché žitie, hlboké myslenie. Všetci majú chovať kravy a obrábať pôdu.

Koncom šesťdesiatych rokov na Západe vzniklo okolo 20 stredísk hnutia, predovšetkým v USA. Rozruch v hnutí spôsobilo prvé pristátie človeka na Mesiaci (v r. 1969), ktoré oddaní ostro odmietli ako podvod, lebo podľa Véd Mesiac patrí k tzv. vyšším planétam, na ktoré sa človek nemôže dostať v tomto hmotnom tele. Krišnovci dodnes zastávajú tento názor a pokúšajú sa ho podložiť viac či menej dôveryhodnými argumentmi. Prabhupáda počas pobytu v USA veľa cestoval po svete, niekoľkokrát obletel všetkých 5 kontinentov a vrátil sa do Indie. Zomrel 14. novembra 1977 vo Vrindávane v Indii zanechajúc po sebe 11 nasledovníkov, ktorí mali pokračovať v jeho misii. Mali. No práve oni spôsobili hnutiu negatívnu reklamu, keď sa začali priesť o moc, peniaze a vplyv v hnutí. V súčasnosti už takmer všetci z hnutia odišli alebo boli z neho „exkomunikovaní“.

Védsky model spoločnosti

Životná filozofia hnutia vychádza z tradičného varnášramského spoločenského systému deliaceho ľudskú spoločnosť do štyroch spoločenských skupín (varien) a duchovných štádií (ášramov). Štyri varny zahŕňajú rozdelenie tradičnej indickej spoločnosti na brahmanov (kňazov), kšatrijov (bojovníkov), vaišjov (obchodníkov a roľníkov) a šúdrov (robotníkov). Na najnižšom stupni mimo systému stáli tzv. párijovia (zapudení) – pôvodné obyvateľstvo, ktoré nevyznávalo védске náboženstvo. Štyri duchovné štádiá (ášramy) predstavujú štyri obdobia ľudského života. Prvý stupeň je brahmačári – študent žijúci v celibáte. Ide zväčša o slobodných členov hnutia žijúcich v komunitách. Druhý stupeň sa nazýva grhasta. Sú to tí členovia, ktorí si založili rodinu a uplatňujú v nej védске náboženské zásady. Tretí stupeň – vánaprastha – nastupuje po odrastení detí, keď sa otec rodiny siahne do ústrania (často s manželkou) a pripravuje sa na zrieknutie sa sveta. Posledný a najvyšší duchovný stupeň je sannjásí. Znamená definitívny odchod od rodiny (i od ženy), duchovné odovzdanie sa, zrieknutie sa sveta, celibát. Práve v tomto štádiu môže človek začať kázať a učiť, stať sa guru. Varnášramský systém, silne kotviaci a vyúsťujúci z učenia o karme a reinkarnácii, definitívne určuje človeku jeho miesto v spoločnosti a hierarchii bez možnosti zmeny, čo spôsobilo hlboký úpadok medziludských vzťahov v hinduistickej Indii. Príslovečná ľahostajnosť k umierajúcim na uliciach v kontraste k úcte k ovenčenému dobytku je obrázkom aj dnešných čias. Falošní guru priživujúci sa na tradičnej pohostinnosti indických žien, falošní bohovia nepredstavujúci ani cestu ani pravdu ani život – to je obrázok volania po skutočnom Bohu v dnešnej Indii...

Zásady služby Krišnovi

Oddaná služba Krišnovi má svoje presné zásady a pravidlá. Jestvujú štyri hlavné zásady, ktoré musí každý oddaný Krišnovi dodržiavať: 1. nejesť mäso, ryby, vajcia, cibuľu, cesnak, hríby a ani žiadne produkty zo zabitých zvierat; 2. nepožívať nijaké omamné látky vrátane alkoholu, tabaku, kávy, čaju, kakaa a všetkých drog; 3. neoddávať sa zakázanému sexu, t. j. akémukoľvek pohlavnému styku okrem toho, ktorý majú manželia dovolený (iba raz mesačne v období plodných dní ženy) a aj to iba preto, aby splodili deti, ktoré rodičia vychovávajú ako oddaných Krišnovi. Ak manželia už ďalšie deti nechcú, ich pohlavný styk nie je dovolený vôbec; 4. nehrať hazardné hry a nešpekulovať.

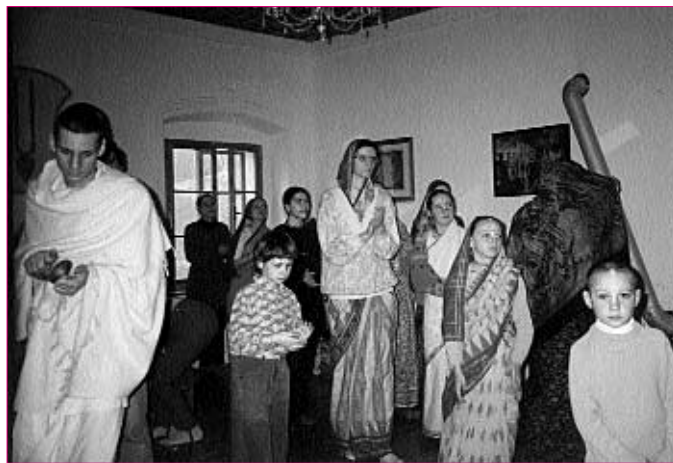
Tieto prísne predpisy sú odôvodňované vôľou boha, ktorý vraj nechce, aby sme z rôznych dôvodov požívali určité veci. Stránenie sa akýchkoľvek produktov zo zabitých zvierat má v pozadí filozofiu nenásilia (ahimsa). Podľa nej si Krišna neželá zabíjanie, ktorým spôsobujeme zbytočné utrpenie živým bytostiam, ničíme vlastné milosrdenstvo, zhoršujeme vlastnú karmu i karmu zabitého, lebo sa musí v ďalšom živote narodiť v tom istom tele, aby si „dožil karmu“ príslušného života. S ahimsou je teda silne zviazaná aj filozofia reinkarnácie, t. j. opakovaných zrodení a smrtí, ktorá je v príkrom rozpore s kresťanstvom.

Mantra, ktorá „prináša slobodu“

Okrem dodržiavania štyroch základných zásad je podmienkou pre prijatie zasvätenia od duchovného učiteľa denné odriekanie (drmolenie) 16 kôl na posvätnom ruženci zo santalového dreva (džapa). Znamená to, že oddaný musí každé ráno mechanicky a v rýchlom slede 1728-krát zopakovať tzv. mahámantru (veľkú mantru), ktorá znie: Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare Hare Ráma, Hare Ráma, Ráma Ráma, Hare Hare“. Mantra údajne očisťuje myseľ a je zvukovou reprezentáciou boha Krišnu. Spievanie mantry zaviedol ako metódu pre tento vek Kali indický brahman Čaitanja Maháprabhu, ktorého hnutie považuje za inkarnáciu Krišnu. Toto „spievanie božích mien“ (sankírtan) je hlavnou misijnou praktikou Hare Krišna hnutia, avšak počas Čaitanjovho života, v 15. storočí znamenalo nóvum v ortodoxnom hinduizme, reformu orientujúcu človeka k živému vzťahu s bohom. Aj preto sa Čaitanjovo učenie rozšírilo a pretrvalo a už odvtedy sa dá vlastne datovať vznik sankírtanového hnutia, o ktorom sa dá povedať, že je akýmsi predchodcom Hare Krišna hnutia.

Starostlivosť o boha Krišnu

Védske náboženstvo je obetným náboženstvom (z kresťanského pohľadu modloslužobníctvom), kde sa obetuje sochám božstiev, ktoré v hnutí predstavujú jediného boha Krišnu v rôznych podobách. Pre oddaných sošky nepredstavujú zobrazenie boha, ale priamo jeho hmotnú inkarnáciu. Týmto sochám sa obetuje nielen jedlo uvarené podľa špeciálnych predpisov, ale aj voda, látky, šperky, kvety. Jedlo obetované božstvám (prasádam) je vraj samotný Krišna. Preto sa považuje za posvätené a oddaní nejedia nijaké iné jedlo okrem prasádam. Taktiež pre oddaného je neprijateľné jesť čokoľvek, čo uvarí neoddaný. Takéto jedlo je pre nich karmicky

Nedeľné áratí

Foto: M. PLANČÁROVÁ

nečisté a „brzdí ich duchovný vývin“. Táto požiadavka však v praktickom živote dostáva do rozporu mnoho rodín, kde žijú spolu oddaní s neoddanými. V kontraste k týmto čisto kultickým predpisom možno postaviť slobodu v stravovaní, ktorú dal človeku Boh v Novom zákone. Okrem ponúkania jedál sa v priebehu dňa božstvá „budia“ a „ukladajú na spánok“, cez niektoré sviatky sa „kúpu“ alebo „vodí na prechádzku“. Oddaní sú natoľko viazaní k svojim bohom, ktorí vyžadujú pravidelnú starostlivosť, že s nimi dokonca cestujú. Uctievanie Krišnu je viazané na prísne predpisy ohľadne skladby oltára, priebehu bohoslužby a obiet. Bohoslužby sa nazývajú áratí a majú obetný charakter. V chrámoch (ášramoch), kde sa zasvätené božstvá Krišnu nachádzajú, je takýto bohoslužobný poriadok: 4,30 – mangala áratí (obrad uctievaní božstvá), 7,00 – víťanie božstiev, dhúpa, 8,00 – obetovanie raňajok, mangala áratí, 12,00 – obetovanie obeda, mangala áratí, 16,00 – budenie božstiev po poľudňajšom odpočinku, 19,00 – večerné áratí, mangala áratí, 20,30 – uloženie božstiev na spánok, dhúpa.

Hare Krišna hnutie v Čechách a na Slovensku

U nás sa hnutie začalo šíriť prakticky až v druhej polovici 80. rokov. V Čechách našlo lepšiu živnú pôdu ako na Slovensku aj vďaka oveľa výraznejšej sekularizácii českého obyvateľstva. Hnutie k nám preniklo zo západnej Európy – najmä zo Švédska. Centrá hnutia sa nachádzajú prakticky vo všetkých európskych krajinách. V Čechách stúpenci hnutia sídlia najmä v Prahe, avšak najznámejším sídlom komunity je farma Kršnúv Dvůr neďaleko Benešova (v lokalite obce Chotýšany). Koncom marca 1996 som mala možnosť túto netradičnú usadlosť navštíviť. Ako prvú farmu v Čechách vybudovanú na zásadách varnášramského systému ju založili v roku 1991. Oddaní odkúpili starý statok Dvůr Lhotka a premenovali ho na Kršnúv Dvůr. V čase mojej návštevy (z ktorej je aj fotodokumentácia) bola budova farmy zvonka ešte stále značne zdevastovaná, hoci vnútorné priestory boli prispôbené na bývanie. Okrem hlavnej obytnej budovy sú tu menšie hospodárske budovy, kde oddaní chovajú kravy, kone a ovce. Muži a ženy bývajú na farme prísne oddelene – muži v bhakta ášrame, ženy v mātadží ášrame. Neexistuje vzájomná návšteva žien u mužov a naopak. Aj bezdetní manželia žijú oddelene. Súvisí to nielen s nedostatkom priestorov (ktoré sa vraj dobudujú), ale i s prísnyimi predpismi ohľadne sexuálneho života. Oddaní majú zakázaný nielen nedovolený pohlavný styk, ale aj komunikáciu

na úrovni nevinného flirtu, o ktorej tvrdia, že je to jemná forma nedovoleného sexu. Výber životného partnera preto neuskutočňuje osoba, ktorá hodlá uzavrieť manželstvo, ale chrámový vedúci, ktorý vyberie „vhodných adeptov“. Počet manželských párov na farme je dosť vysoký, človek „zvonka“ však ťažko postrehne, ktorí dvaja patria k sebe, pretože svoj vzťah navonok nijako neprejavujú. Ani bežné telesné kontakty, ako dotyky alebo pohladenie nie sú dovolené, pretože vraj iba zvyšujú hmotnú pripútanosť manželov k sebe navzájom, hoci by mali byť pútaní len ku Krišnovi.

Chrámová disciplína však preniká nielen do vzťahov medzi mužom a ženou, ale aj do výchovy a vzdelávania detí oddaných. Počas môjho pobytu bolo na farme okrem asi 30 dospelých päť malých detí. Najmladšie dieťa malo pol roka, ostatné boli v školskom veku (6 - 7 rokov). Pre tieto deti bola na farme zriadená škola - gurukula, kde okrem bežných základov vzdelávania ako čítanie, písanie či počty, dostávali najmä náboženské vzdelanie v duchu Hare Krišna hnutia. Napriek tomu, že Ministerstvo školstva ČR im opakovane nepovolilo realizovať ich projekt vzdelávania, deti neposielali do štátnych škôl, ale držali ich uzavreto na farme, pričom ako dôvod uvádzali možné šikanovanie na štátnych školách, prípadne nátlak ohľadne stravy či náboženstva. Takisto deti uvádzali tieto dôvody, hoci o svete „vonku“ veľa nevedeli a vlastne ani nemali možnosť vedieť. Ako bol konflikt vyriešený mi nie je známe, ale rodičia detí boli odhodlaní v prípade ďalšieho nepovolenia gurukuly a následného trestného stíhania odísť s deťmi do Indie.

Čo sa týka snáh a ambícií oddaných, tie sú tiež ovplyvnené ich náboženstvom. Nemali by robiť nič, čo nesúvisí s oddanou službou. Mnohí si to vysvetľujú tak, že nemajú nijaký záujem o vzdelávanie v zmysle svetského štúdia, najmä u žien je to markantné. Pre niektorých je život v komunite v podstate najjednoduchším riešením - človek zapadne do vyššieho organizmu ako je on sám, prispôbi sa jeho pochodom a osobné boje zaňho rieši vedomie komunity. Neponecháva sa tu veľký priestor na vlastné pochybnosti. Čo sa týka zamestnania či obživy, okolo farmy sú veľké polia, kde oddaní v lete sami hospodária, a tak si zaobstarávajú ekologicky čistú potravu. Potraviny sú takmer sebestačné. Okrem práce na farme sa živia predajom kníh Šrílu Prabhupádu, ako aj devocionálnych či upomienkových predmetov z Indie. Na farme sa dá kúpiť všetko od božstiev cez vonné tyčinky, bižutériu, tilakovú hlinu, vrecká na ruženc, ružence, časopisy, hudobné nástroje, sári (tradičný indický odev) až po reklamné perá s podobou Prabhupádu či pohľadnice zobrazujúce Krišnovu zábavu.

Vzťahy oddaných k hosťom a okoliu sú mierne, pozitívne, ale nie prispôsobivé. Každý, kto rešpektuje ich pravidlá a komunitu, je na farme milo prijatý. Sú ochotní viesť dialóg, avšak (ako aj u iných sektárov) je rozhovor s nimi poznačený ich veľmi úzkym videním sveta. Niekedy má človek pocit, že všetky tie argumenty, ktoré uvádzajú, vedú od slova do slova naspamäť.

Na Slovensku vznikla prvá farma v roku 1995 príchodom manželského páru z Kršnovho Dvora do Poľného Kesova pri Nitre. Angara-purna déví dásí a Rághava dása kúpili starší domček s pozemkom a začali s prestavbou jednotlivých častí. V čase mojej návštevy (december 1995) farma Gauránga fungovala len 5 mesiacov a mala iba spomínaných dvoch obyvateľov, hoci pôvodne začínali štyria. Ťažké začiatky polovicu budúcej komunity odradili a radšej zostali v domácich podmienkach. Pokiaľ mi je známe ani v súčasnosti nie je na farme viac oddaných. Podobne ako v Chotýšanoch aj tu predstavuje ťažisko obživy práca na poliach a predaj náboženských predmetov z Indie. Udržujú stále kontakty s Kršnovým Dvorom, prijímajú hostí, kážu, ale nechodia medzi iné skupiny.

Krišnovci a tí druhí..

Nezáujem o iné náboženstvá, ako aj neúspechy kresťanov na ich pôde možno vysvetliť tým, že Hare Krišna hnutie, ako väčšina indických náboženských systémov, považuje všetky náboženstvá iba za akési „medzistupne k pravde“. Náboženská výlučnosť západných náboženských systémov, ako je islam, judaizmus či kresťanstvo, im je celkom cudzia. Ku kresťanstvu majú síce akceptujúci postoj, avšak deformujú jeho skutočný obsah z hľadiska vlastnej filozofie. Zrejme je najmä podcenenie úlohy Krista v diele vykúpenia ľudstva. Ježiša považujú len za ideálneho učiteľa pravdy zoslaného Bohom. Podľa nich je šaktjavěša avatárom, nepriamou inkarnáciou boha, stvorenou bytosťou so zvláštnym duchovným poslaním. Podcenenie Ježiša Krista vyplýva z ich učenia o množstve „božích“ inkarnácií. Ježiš medzi nimi nezastáva nijaké významné či výnimočné miesto. Brahmana Čaitanju stavajú vyššie ako Krista, lebo je vraj priamou inkarnáciou, teda „bohóm“. Ježiš pre nich nepredstavuje boha, spásu ani víťazstvo nad hriechom a smrťou. Majú úplne odlišnú koncepciu spásy (móksa), ku ktorej sa môže jednotlivec sám dopracovať. Spása je v ich ponímaní únik z kolobehu opakovaných zrodení a smrtí, dosiahnutie Krišnovho večného sídla na Krišnalóke. V kresťanstve je spása darom Božím, plodom zástupnej smrti Ježiša Krista za naše hriechy v znamení Jeho víťazstva nad smrťou, ktorá by inak bola konečným údelom ľudstva. V kresťanstve človek prijíma spásu od Boha, v hnutí Hare Krišna sa k nej dopracúva vlastným konaním. V kresťanstve je spása vykupiteľským dielom Boha, ktorý sa stal človekom z lásky k človeku, za ktorého aj zomrel. Je dielom Kristovým, Jeho zásluhou je všeobjímajúca a už v pozemskom živote môže byť človek jej účastníkom. Naopak v Hare Krišna hnutí je to dielo jednotlivca, v ktorého rukách sa nachádza (i keď pochádza od Krišnu) a musí automaticky prichádzať skrze oddanú službu.

Aj význam spásy je pre oddaného Krišnu úplne iný ako pre kresťana. Kým pre kresťana je to vrcholný prejav Božej lásky k nemu a k ľuďom, oddaný si spásu priliš „nevšima“ - je to len akýsi dobrý vedľajší produkt oddanej služby. V priamom rozpore s kresťanstvom je aj popieranie smrti a zmŕtvychvstania Ježiša Krista. Krišnovci vravia, že Kristova smrť bola zinscenovaná a že po tejto fingovanej udalosti odišiel Ježiš do Indie, kde sa oženil a zomrel vo vysokom veku v Kašmíre. Tým vlastne dávajú najavo svoju nadradenosť a prezrádzajú svoj skutočný zámer - využiť autoritu Biblie, ako aj autoritu samotného Krista na presadzovanie vlastnej náboženskej ideológie. Dúfam, že aj tento môj článok bude malým príspevkom k tomu, aby sa im to nepodarilo.

MÁRIA PLANČÁROVÁ

Mgr. Mária Plančárová (* 1973) - absolventka Evanjelickej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Uvedenú tému spracovala v diplomovej práci. Informácie o Hare Krišna hnutí čerpala nielen z literatúry, ale najmä z vlastnej skúsenosti a od členov tohto hnutia priamo v teréne.

POLEMIKA

Často sa stáva, že prívrženci rôznych náboženských skupín tvrdia o Kristovi, že nezomrel na kríži, ale že prekonal agóniu kríža, zotavil sa a odišiel do inej krajiny (do Indie, Japonska, Tibetu, Ameriky atď.), aby tam pôsobil až do svojej staroby. Autori týchto teórií skresľujú evanjelium a popierajú podstatu kresťanskej viery – ukrižovanie a zmŕtvychvstanie Ježiša Krista...

Ježiš prežil ukrižovanie a znova cestoval na Východ, tentoraz pod menom Yuz Asaf. Usadil sa v Kašmíre, pokračuje príbeh, kde sa oženil a zomrel prirodzenou smrťou. Židia v Šrínagare, hlavnom meste Kašmíru, doposiaľ uctievaajú starú kryptu, o ktorej po generácie veria, že je v nej Ježiš – alebo Iša, ako ho oslovovali – pochovaný.

(Bol Ježiš v Indii?, str. 3, Satya – Series, 1987)

Zmŕtvychvstanie – Rytina Nazarenskej školy

Odpoveď:

Pre veriaceho kresťana je odpoveď jasná: Kristus po ukrižovaní a pochovaní na tretí deň vstal z mŕtvych, počas nasledujúcich štyridsiatich dní sa zjavoval svojim verným a potom vstúpil na nebesia. Avšak v poslednom čase sa vynárajú odlišné teórie, ktoré ponúkajú rozličné tvrdenia o udalosti ukrižovania a z nich odvodzujú názory o ďalšom Kristovom pôsobení.

Na skutočnosť ukrižovania v zásade reagujú nasledovne: 1. Kristus bol ukrižovaný, ale neumrel, išlo len o klinickú smrť. V hrobe sa prebral a sám, alebo s pomocou apoštolov, z neho unikol. 2. Ukrižovaný vôbec nebol Kristus, namiesto neho podstúpil túto smrť jeho mladší brat, prípadne dvojča či dvojník. Takto prebratý, alebo dokonca vôbec neukrižovaný Kristus potom opustil Palestínu a odišiel do ďalekej cudziny. Napríklad podľa niektorých cez Sibír prišiel do Japonska, iní hovoria, že odišiel do Indie, Európy a sú aj takí, čo tvrdia, že prišiel do Ameriky (mormóni). Jedna z posledných teórií tvrdí, že bol mimozemšťan a celé ukrižovanie a zjavovanie sa vzkrieseného Krista bolo len akousi holografiou, či virtuálnou realitou na vyššej technickej úrovni, než ju poznáme dnes.

Venujme sa prvému problému – či Kristus na kríži naozaj umrel. Tento fakt opisujú všetci evanjelisti. Očitý svedok sv. Ján píše: *Keď však prišli k Ježišovi a videli, že je už mŕtvy, nepolámali mu nohy, ale jeden z vojakov mu prebodol kopijou bok, odkiaľ hneď vyšla krv a voda* (Jn 19, 33-34). Aj zo všetkých kázní apoštolov (a to ešte v Jeruzaleme) a apoštolských listov je zrejme hlásanie Kristovej smrti na kríži. Nepriamo to potvrdzuje aj Turínske plátno. Podľa výsledkov skúmania nesie odtlačok tela všetky znaky mučenia, aké sú opísané v súvislosti s Ježišovým utrpením: bičovanie, bitie, korunovanie trní, pre-

bodnutie boku atď.). Pravdepodobnosť, že tieto znaky by sa zhodne vyskytli aj u iného odsúdenca je taká malá, že s určitou možnosťou možno tvrdiť, že Turínske plátno je Kristovým odtlačkom. Experti potvrdzujú, že ide o odtlačok mŕtveho tela. Okrem posmrtnej strnulosti sú tu aj stopy onej „krvi a vody“ z prebodnutého srdca, čo je jav, ktorý môže nastať len po smrti.

Pri úvahe, že Kristus bol klinicky mŕtvy, ťažko pripustiť, že by opustil hrob. Aj historik Jozef Flávius píše, že počas židovskej vojny bol na jeho príhovor sňatý z kríža jeho známy. Nemohol však vôbec používať končatiny a po čase zomrel. Predpoklad, že ukrižovaním vysilený Kristus vynaložil obrovskú námahu pri odvalení kameňa (zvonka zapečateného) a potom bol schopný v noci odísť na prerazených nohách, je jednoducho absurdný.

Pomohli mu apoštolovia? Hrob bol zapečatený a strážený. A rímska stráž nespala. Zásah apoštolov je vylúčený. Farizeji síce chceli nahovoriť vojakov, aby svedčili, že v noci učeníci Krista ukradli, ale počas viacročného obdobia, keď apoštolovia pôsobili v Jeruzaleme, neboli nikdy takto obvinení a vyšetrovaní. A pritom krádež mŕtvol bola zločinom, ktorý odsudzovalo nielen židovské, ale i rímske právo. A navyše boli to ženy, ktoré im priniesli zvesť o prázdnom hrobe.

Ďalšou otázkou je, či na kríži neumrel namiesto Krista niekto iný. Kresťanská viera stojí od počiatkov na umučenom a zmŕtvychvstalom Kristovi. Za túto pravdu boli apoštolovia i mnohí Ježišovi učeníci a nasledovníci ochotní položiť svoje životy. A nikto z protivníkov kresťanstva počas stáročí nespochybňoval Kristovo ukrižovanie. Farizeji, ktorí sa s ním viac ráz stretli a hádali, by to predsa museli zistiť ako prví. Podobne ani židovská tradícia zachytená v Talmude o tomto nepochybuje, napriek

tomu, že Krista odmieta a bagatelizuje. Takisto o tom nepochybujú ani dobové spisy, dokonca vrátane gnostických, ktoré inak veľa fantazirujú o jeho živote a vzťahoch. Až do dnešných čias nik neprišiel s názorom, že na kríži umrel niekto iný než Ježiš Kristus. Nakoniec, zo spôsobu konania, z postojov a slov, podľa toho, ako sa Kristus správal počas vyšetrovania a ukrižovania je jasné, že ide o toho istého Krista, ktorý pred týmito udalosťami hlásal svoje učenie ľudu a vyučoval apoštolov. Sám viackrát zdôrazňoval očakávané utrpenie a prisľubuje svoje zmŕtvychvstanie. Ak by na základe zámeny osôb apoštolovia hlásali jeho smrť a zmŕtvychvstanie, išlo by o podvod, ktorý by síce krátkodobo mohol zabrať, ale bol by odsúdený na zánik. Nikomu sa totiž nechce celý život riskovať a obetovať sa kvôli podvodu. V prípade, že na kríži by neumieral Kristus, stál by tam jeho milovaný učeník, stála by tam Mária Magdaléna, ktorá mu vďačila za uzdravenie? Kristus, ktorý by bol navyše ušiel do cudziny, by asi znechutil a sklamal svojich učeníkov. Ak by to aj naozaj urobil, je nemysliteľné, že človek s jeho vlastnosťami by sa utiahol a zvyšok života by prežil v skrytosti. Kristus žil pre svoje poslanie, žil, aby vyučoval. Navyše v cudzine by sa nemusel obávať nepriateľstva farizejov a mohol by slobodne ďalej pôsobiť a získavať stúpenčov. V konečnom dôsledku by sa potom kresťanstvo muselo šíriť do sveta práve z týchto oblastí. Nič také sa však neudialo.

Ak sa teda zamýšľame nad spomínanými teóriami, musíme konštatovať, že všetko nasvedčuje tomu, že na kríži trpel a umrel a následne vstal z mŕtvych ten Kristus, ktorý tri roky chodil po Izraeli, vyučoval ľud a apoštolov a ohlasoval príchod Božieho kráľovstva. Iné teórie nemajú opodstatnenie.

ANDREJ BOTEK

Služobníci STRÁŽNEJ VEŽE

PROFIL

Od Charlesa Russella ➔
po súčasnú krízu

Organizáciu Svedkov Jehovových, predtým známu pod názvom *Medzinárodní bádatelia Biblie*, založil na konci minulého storočia americký obchodník s látkami z Pensylvánie Charles Taze Russell (* 1852 - † 1916). Russell bol vychovaný v presbyteriánskej cirkvi a asi v pätnástich rokoch prešiel hlbokou náboženskou krízou, lebo sa mu zdalo, že nie je možné zlúčiť predstavu pekelných trestov s Božím milosrdenstvom a láskou. Táto kríza bola ukončená tým, že sa stal členom jednej radikálnej adventistickej skupiny a prijal jej učenie o neexistencii ľudskej duše. V roku 1879 sa však osamostatnil a začal vydávať vlastný časopis *Sionská strážna veža a Hlásateľ Kristovej prítomnosti* (Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence), ktorým propagoval svoje myšlienky o blízkom konci sveta v roku 1914. Okolo časopisu sa rýchlo sformovalo progresívne rastúce hnutie. Na jeho organizačnú podporu založil Russell v roku 1881 hospodársku korporáciu *Sionská traktátová spoločnosť Strážna veža*. Tá bola o tri roky neskôr úradne zaregistrovaná v štáte Pensylvánia ako organizačné centrum hnutia. Preto je rok 1884 samotnými Svedkami Jehovovými považovaný za dátum ich novodobého vzniku. Základným vieroučným spisom C. T. Russella sa stali niekoľkokrát vydávané *Štúdie Písma*. Ich kľúčovým poslanstvom bolo presvedčenie, že rok 1914 sa stane posledným rokom ľudských dejín a že na jeho sklonku bude na zemi ustanovené Božie kráľovstvo. Keď sa tak nestalo, bol dátum konca sveta ešte niekoľkokrát presúvaný, najmasovejšie očakávania sa viazali na roky 1925 a 1975.

Po Russellovej smrti (r. 1916) prevzal vedenie organizácie sudca Joseph F. Rutherford (1916 - 1942). Ten v svojej knihe

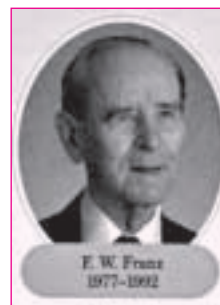
Milióny teraz žijúcich nikdy nezomrú vyhlásil za začiatok Božej nadvlády na zemi rok 1925. Preslávil sa predovšetkým ako úspešný organizátor, ktorý počas svojho života vybudoval z *Bádateľov Biblie* prísne hierarchickú a vojensky poslušnú organizáciu. Tá sa od roku 1931 začala oficiálne nazývať *Svedkovia Jehovovi* a každý jej člen bol zapojený do agitačnej činnosti kázania „z domu do domu“ a za ňu bol aj zodpovedný.

Za Rutherfordovho nástupcu Nathana H. Knorra (1942 - 1977) bolo založené centrálné školiace stredisko Svedkov Jehovových v Brooklyne - Misionárska škola Gileád (1943) a onedlho boli aj presadené povinné návštevy Školy teokratickej služby pre všetkých radových členov organizácie na celom svete. Knorrovo vzdelávacie úsilie do vnútra organizácie prinášalo fenomenálne ovocie navonok: v roku 1942, keď zomrel Rutherford, mala organizácia 115 000 zvestovateľov, v roku 1977, keď zomrel Knorr, sa toto číslo zvýšilo dvadsaťnásobne na plných 2 223 538 zvestovateľov.

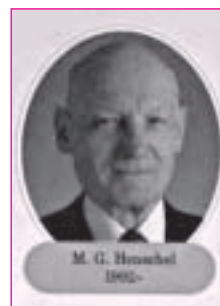

Svedkovia Jehovovi sa považujú za Božiu viditeľnú organizáciu, ktorú si vyvolil Boh, aby mu v dnešných časoch bola „komunikačným sprostredkovateľom“ právd, pomocou ktorého treba poučovať Boží ľud na zemi. Svoju organizáciu a svoj život v nej chápu ako „teokraciu“ (vládu Boha). Svedkovia sú presvedčení, že celé kresťanstvo je ujarmené poverou a modlárstvom, a tvrdia, že im sa podarilo oslobodiť smerom k pravému náboženskému životu tým, že opustili všetky doterajšie cirkvi - či už cirkvi katolícku, pravoslávnu alebo ktorúkoľvek z protestantských. Dnes však sami stoja pred krízou a sú nútení vyrovnávať sa s mnohými nenaplnenými proctvami...

Štvrtý prezident Svedkov Jehovových Frederick W. Franz (1977 - 1992) bol jed-

ným z nemnohých členov brooklynského vedenia, ktorý v mladosti dosiahol aj isté lingvistické vzdelanie. Absolvoval dva semestre starej gréčtiny a poznal aj hebrejčinu, aj keď len ako samouk. Franz zariadil nový preklad Biblie - *Preklad Nového sveta svätých Písam*, ktorý bol zverejňovaný postupne v rokoch 1950 až 1960. Tri roky po svojom zvolení do čela organizácie, v roku 1980, však musel čeliť jednému z najťažších ohrození, akému kedy bola organizácia Svedkov Jehovových vystavená. Mužom, ktorý stál v centre krízy, bol Franzov synovec Raymond, ktorý sa zapojil do vieroučnej polemiky ohľadne neuskutočnených predpovedí konca sveta v rokoch 1914, 1925 a 1975. Vieroučné rozpory viedli takmer k rozštiepeniu Vedúceho zboru a boli vyriešené až vylúčením Raymonda Franza z organizácie. (Recenziu knihy R. Franza *Kríza svedomia* uverejnil Rozmer 2/1998.) Ďalšia neutrža-

teľnosť numerologických špekulácií viedla v deväťdesiatych rokoch napokon k tomu, že za predsedníctva Milтона G. Henschela (od 1992) bol odvolaný jeden zo základných

vieroučných článkov Spoločnosti, hlásajúcich, že konca sveta sa dožije generácia ľudí, ktorá si pamätá rok 1914.

V súčasnosti prechádzajú Svedkovia Jehovovi celosvetovo štádiom depresie. V roku 1997 zaznamenali pokles členskej základne v 30 krajinách sveta a v ďalších 17 krajinách nemali nijaký nárast. Na získanie jedného nového svedka musia vynaložiť vyše 3500 hodín svedeckej služby, teda viac ako pätnásť rokov intenzívnej činnosti. Napriek tomu sa celosvetový nárast členstva oproti roku 1996 udržal v plusových hodnotách (tvoril 3,6 %) a počet zvestovateľov presiahol 5,5 milióna. Na Slovensku v roku 1997 dosiahol vrcholný počet zvestovateľov 12 587 členov, čo predstavovalo pri 613 krstoch nárast 1 % oproti predchádzajúcemu roku.

Čo hlása Strážna veža?

Prvou zásadou Svedkov Jehovových je rozdeľovanie všetkých pravoverných veriacich na dve základné kategórie: na exkluzívnu triedu 144 000 pomazaných, ktorí cítia vo svojom vnútri, že prijali krst duchom svätým. Členovia tejto triedy majú s Bohom osobný kontakt a sú ním vybratí, aby po smrti vládli s Ježišom v nebi ako králi. Ďalej je tu druhá trieda tzv. iných oviec, ktorí nemajú možnosť osobného kontaktu s Bohom, a tak mnohé privilégiá na tomto svete – napríklad členstvo vo vedúcom zbore – sú pre nich uzavreté. Členovia tejto triedy sú veriacimi akejsi druhej kategórie a po smrti majú nádej, že budú žiť pod panstvom pomazaných na rajskej zemi ako ich otroci.

Svedkovia Jehovovi sú presvedčení, že vedenie ich organizácie plní v súčasnosti úlohu „tlačového hovorcu“ Boha a jej úlohou je interpretovať Božiu vôľu a neporušene odovzdávať jeho slovo ľuďom na celom svete. Nárokujú si, že každé slovo svojho učenia zdôvodňujú Bibliou. Oproti ostatným protestantským skupinám však priznávajú, že Biblia sama nestačí a že musí byť autenticky vykladaná Bohom poverenou autoritou. Touto autoritou je pre nich *Vedúci zbor* pozostávajúci výhradne z pomazaných Svedkov Jehovových. Dôverou v autoritu Vedúceho zboru nie sú schopné otriasť ani mnohé premeny učenia, ku ktorým z času na čas dochádza. Pre svoju dogmatickú strnulosť je naopak Vedúci zbor nazývaný „verným a rozvážnym otrokom“. Podľa svedkov Vedúci zbor bdie nad Jehovovým učením a jeho pre-

menami a tie sú potom vo svojej rýdzosti celosvetovo oznamované prostredníctvom dvojtýždenníka *Strážna veža* (v náklade 22 103 000 výtlačkov v 128 jazykoch) a *Prebudte sa!* (v náklade 19 617 000 výtlačkov v 81 jazykoch).

Najdôležitejšia udalosť dejín sa podľa Svedkov Jehovových stala v roku 1914, keď Ježiš Kristus bol Bohom (ktorého meno znie Jehova a vyslovovanie tohto mena je nutné ku spásu!) korunovaný za kráľa Božieho kráľovstva. Pritom zvrhol Satana z neba na zem, čo sa prejavilo výrazným zhoršením tunajších podmienok života. Množstvo vojen, hlad, choroby, zemetrasenia, zvýšenie kriminality a úpadok morálky sú znamenia, ktoré ukazujú, že Ježiš panuje a že koniec sveta je blízko. Podľa Svedkov Jehovových však Ježiš Kristus nie je Bohom, iba Božím Synom, stvorenou bytosťou, ktorá je Bohu podriadená. Predstava Božej Trojice je podľa svedkov nebiblická a pohanská. Pred svojím vteľným žil Ježiš v nebi ako archanjel Michael a pred dvoma tisícami rokov sa stal človekom, aby zomrel popravený na kole (nie na kríži) a tým vykúpil viny hriešneho človeka. Ježišovo vzkriesenie v duchovnom tele (fyzické telo Jehova z hrobu odstránil a zničil) potom bolo odmenou, ktorú dostal za svoju vernosť Bohu.

Čo sa týka vzniku života na Zemi, zastávajú Svedkovia Jehovovi v tejto otázke prísne kreacionistické stanovisko (kreacionizmus = názor, že Boh stvoril svet aj všetky bytia z ničoho – pozn. red.). Prvý človek sa volal Adam, bol stvorený Bohom v roku 4026 pred n. l. a je isté, že bol stvorený z prachu zeme a na „obraz Boží“. To znamená, že mal s Bohom spoločné isté vlastnosti ako spravodlivosť, múdrosť a lásku. Čo však podľa Svedkov Jehovových

Adam s Bohom nemal spoločné bola jeho duchovnosť. Adam mal telo, ale nemal nehmotnú dušu, pretože duša neexistuje a pri smrti neostáva z človeka vôbec nič. Tým sa svedkovia elegantne vyhýbajú problému pekla: vzhľadom na konečný cieľ človeka zdôrazňujú iba vzkriesenie tela. Peklo nie je a nespravodliví ľudia sú trestaní tým, že jednoducho nebudú vzkriesení.

Dôležité je, že aj ako dokonalý človek mal Adam slobodu nechať si v srdci vyrásť sebeckto a voliť zlo na úkor dobra. Podnet na vzburu proti Bohu vyšiel od jedného z anjelov – Satana a konkrétnou formou tejto vzbury bolo jedenie ovocia zo zakázaného stromu. Adam zlyhal a Jehova, verný svojmu varovaniu, vyniesol nad ním rozsudok smrti. Dôsledkom toho bolo, že hriech, utrpenie a smrť vstúpili na svet a od toho času Satan vládne nad svetom. Svoju snahu po odpustení množstva zvykov a činností, ktoré podľa svedkov pochádzajú od Satana, vyjadrujú svedkovia heslom: „oddeľte sa od Babylonu!“. V prvom rade hlásajú nutnosť oddelenia sa od ostatných „náboženstiev kresťanstva“. Preto sa zriekajú používania obrazov a náboženskej symboliky, odmietajú sláviť Veľkú noc a aj Vianoce. Dá sa povedať, že v zásade všetky sviatky a oslavy sú podozrivé z „babilonského“ pôvodu a treba ich ignorovať. Podľa Svedkov Jehovových je však treba sa oddeliť nielen od „Babylonu“ (svetovej ríše falošného náboženstva), ale aj od svetového panstva politiky. Preto odmietajú účasť na politických oslavách, na voľbách do zastupiteľských inštitúcií, na zdravení štátnej vlajky a spievaní štátnej hymny. Odmietajú aj záväzok vojenskej služby a ich vzťah k civilnej službe je veľmi nepriateľský. Mnoho podozrievavosti voči nim vyvoláva aj ich striktné odmietanie prijímania krvi v jedle a prijímanie krvných transfúzií.

Vrcholným okamihom konca sveta bude podľa Svedkov Jehovových bitka Armagedon, v ktorej Boh Jehova zničí všetkých svojich nepriateľov. Ako zbrane použije zaplavujúcu prietrž mračien, zemetrasenie, krúpy smrtiacej veľkosti, prúdy tekutého ohňa a síry, vody tryskajúcej z hlbín zeme a šľahajúce blesky. V Armagedone nepôjde v pravom zmysle o vojnu zlých ľudí s dobrými služobníkmi Božími. Ako v nijakej inej vojne ani v Armagedone nevezmú Svedkovia Jehovovi zbraň do ruky. Na popravu zlých ľudí si Jehova posluží silou anjelských armád pod vedením Michaela-Ježiša. Dobří ľudia sa ani v Armagedone nedajú lákať na násilie a jednoducho počkajú, až Boh sám zavŕši svoje dielo.

Ako o tom Svedkovia Jehovovi snívajú, po Armagedone začne obdobie tisíc rokov, v ktorom Satan bude spútaný a nad rajskou Zemou bude ustanovená teokratická vláda Ježiša Krista. Počas tisícročného kráľovstva nebudú nijaké vojny, utrpenie, zničenie, nebude ani hlad ani choroby. Každý bude mať svoj dom, vyhovujúce zamestnanie a všetci budú pracovať pod vládou pomazaných, aby celú Zem premenili na raj. Tisícročné Kráľovstvo však bude pre obyvateľov Zeme predovšetkým obdobím intenzívnej výučby a na konci tohto obdobia budú všetci preskúšaní: Satan po tisícročnom sputnaní bude znovu oslobodený a bude sa snažiť odvieť človeka od služby Jehovovi. Svedkovia Jehovovi sú presvedčení, že niektorí ľudia neosvedčia svoju rýdzosť, prejdú na stranu Satano-
vu a zomrú „druhou smrťou“, čo znamená, že podobne ako Satan a jeho démoni, budú aj oni definitívne zničení.

Odporcovia „Trojičného bludu“

Publikácie Svedkov Jehovových zvlášť obširne rozoberajú Božiu jedinečnosť a vášnivo broja proti trojičnému učeniu. Zdôrazňujú, že slovo „Trojica“ sa v Biblii nikde nevyskytuje. Dejiny vraj potvrdzujú, že Trojica bola vypožičaná od pohanov a táto myšlienka vznikla v starovekom Egypte a Babylone. Na rozdiel od tradičného kresťanstva, ktoré interpretuje Božiu trojedinosť ako určitý popis Božej „psychiky“ (vzťahu integrujúceho *Ja* k personifikujúcemu sa *Poznaniu* a personifikujúcej sa *Láske*) chápu Svedkovia toto učenie celkom fyzikálne a v svojej polemike s kresťanskými cirkvami upozorňujú na nezmyselnosť tvrdenia, že „tri = jedno“.

Svedkovia veria v Boha vševediaceho, ale v iných súvislostiach namietajú, že Boh pri stvorení človeka nemohol poznať všetky zlá, ktoré človek spôsobí, pretože by potom zodpovednosť za tieto činy spadala aj naňho. Proti Božej všadeprítomnosti prichádzajú zasa s predstavou, že Boh je obmedzený priestorom podobne ako fyzikálne telesá. Nachádza sa na určitom mieste vo vesmíre a má duchovné telo, ktoré je síce mimoriadne veľké, ale aj tak má „dobře vymedzený tvar“. Vzhľadom na pochybnosti, či by Boh nachádzajúci sa kdesi vo vesmíre mohol vedieť všetko, čo sa kde deje, a či by mohol aktívne zasahovať do ľudských záležitostí, prichádzajú Svedkovia s teóriou aktívnej

Božej sily. Tá vychádza z Boha, podobne ako elektrina z elektrárne, rozvádza sa po celom vesmíre a umožňuje mu poznávať a robiť všetko, čo chce aj na veľkú vzdialenosť. Táto „sila“ je duch svätý, ktorý je iba nástrojom, ktorým Jehova pôsobí, ale rozhodne nie je psychickým fenoménom a nemá charakter osoby. Svedkovia samozrejme súhlasia, že Biblia používa v spojení s Duchom Svätým termíny, ktoré sa bežne používajú len pre živé bytosti: Duch Svätý „počuje“, „prihovára sa“, „miluje“, je možné mu „klamať“, dokonca ho aj „zarmucovať“. V polemike s kresťanskými cirkvami však poukazujú na to, že Biblia často používa metafory a termíny, ktoré súvisia s Duchom Svätým, vyhlasujú za jedny z nich. Podľa Strážnej veže ide jednoducho o obraznú antropomorfizáciu. Napokon podobne je to aj s Ježišom. Ani ten nie je podľa Svedkov Bohom v doslovnom zmysle. Keď Biblia hovorí, že Ježiš je „Boh“, myslí sa tým boh s malým „b“, čo má byť iba obraz skutočnosti, že Ježiš je prvá a najvyššia stvorená bytosť.

Je všeobecne známe, že poňatím Ježišovej osoby sa Svedkovia Jehovovi najvýraznejšie odlišujú od tradičných kresťanských cirkví. Keď sa v Biblii píše, že Ježiš je „jednorodný“ Syn Boží, tradičná kresťanská teológia vysvetľuje, že rodením vzniká jedinec tej istej prirodzenosti ako je rodič. V Ježišovom prípade je rodičom Boh a Ježišova prirodzenosť je teda prirodzenosťou Boha. Pre Svedkov Jehovových však toto prídavné meno znamená „*najskôr stvorený*“. Ježiš bol vraj stvorený Otcom pred všetkými ostatnými tvormi a „rodenie“ sa má chápať metaforicky. Aj keď Svedkovia pripúšťajú predchádzajúcu Ježišovu existenciu pred vtelením v Máriinom lone, v ich publikáciách sa zásadne vylučuje možnosť, že by bol Ježiš totožný s Bohom. Tie časti Písma, kde sa hovorí o Ježišovom božstve (napr. Kol 2, 9), sa podľa mienky Svedkov nemajú brať doslovne, ale tiež iba metaforicky. Keď oslovuje apoštol Tomáš Ježiša *Pán môj a Boh môj* (Jn 20, 28), myslí tým metaforicky, že Ježiš je mocnou osobou. Keď apoštol Ján hovorí, že Ježiš bol od počiatku „boh“ (Jn 1, 1), potom predikát „boh“ – argumentujú Svedkovia – nevyjadruje identitu, ale vlastnosť a má byť opäť chápaný metaforicky. Z tohto dôvodu pasáž z Listu Kološanom: *V ňom boli stvorené všetky veci na nebi aj na Zemi* (Kol 1, 16) Svedkovia prekladajú: *V ňom boli stvorené všetky (ostatné) veci na nebi aj na zemi*, kde slovo „ostatné“ pridávajú do zátvorky, aby

sa naznačilo, že Jehova stvoril Ježiša sám, ale pri stvorení sveta Jehova používal Ježiša ako svojho „*majstra pri diele*“. A z toho, že učenci vzdávali Ježišovi bohopoctu, sa vraj dá len vyvodzovať, že v skutočnosti skrze Ježiša uctievali Jehovu.

Pred svojím narodením žil, podľa Svedkov Jehovových, Ježiš v nebi ako duchovná osoba a bol známy na nebesiach ako Božie „Slovo“. Svedkovia odmietajú tradičný kresťanský názor, že Božie slovo znamená Božiu múdrosť či poznanie. Kým Božie poznanie zahrnuje úplne všetko, zahrnuje toto poznanie aj samotného Boha a odtiaľ už nie je ďaleko k predstave ďalšej Božskej osoby vo vnútri jeho poznávacej schopnosti. Personifikácia Božej múdrosti však Svedkom príliš závažná predstavou Trojice. A tak podľa nich „slovo“ znamená hovorcu. Aby zdôraznili Ježišovu odlišnosť od osoby Boha, stotožňujú Ježiša s archanjelom Michaelom. Písmo o nijakom inom archanjelovi nehovorí (okrem knihy Tobáš, ktorú Svedkovia v zhode s väčšinou protestantských cirkví nepovažujú za súčasť Biblie) a úloha Michaela ako odporcu Satana pripomína úlohu, ktorú mal Ježiš. Z tohto dôvodu svedkovia vyhlasujú, že ide o tú istú osobu. Svedkovia nespochybňujú skutočnosť, že Michael-Ježiš bol Mesiašom očakávaným Židmi a na svet prišiel tak, že sa narodil z Márie, ktorá bola pannou. Pre Jehovu Boha totiž nebolo vôbec ťažké zázračným spôsobom preniesť „*životnú silu*“ a „*osobnosť*“ Ježišovu do panenského lona ženy.

Organizácia a hierarchia

Základom teokracie Svedkov Jehovových je trojstupňová duchovná hierarchia: Kristus – pomazaní – iné ovce. Svedkovia Jehovovi zdôrazňujú, že hlavou ich organizácie je Kristus, ktorý od roku 1914 kraľuje v nebi. Prostredníctvom anjelov je v spojení so svojím „komunikačným prostriedkom“, ktorým je ostatok pomazaných zo 144 000 spravodlivých kresťanov. Úlohou pomazaných, ktorí žijú na Zemi, je duchovne riadiť veľký zástup „ostatných oviec“, teda kresťanov, ktorí žijú v nádeji na život v pozemskom raji. Pomazaní dozerajú na celosvetovú činnosť Božieho ľudu a na tento účel si založili „*tlačového hovorcu*“, ktorým je Biblická a traktátová spoločnosť *Strážna veža*. Táto spoločnosť nie je teda duchovným spoločenstvom, ale

vydavateľskou firmou, ktorá hospodársky zabezpečuje všetku zvestovateľskú a literárnu agendu Svedkov Jehovových. Na jej čele stojí sedemčlenný výbor riaditeľov, ktorého členovia zasadaajú aj vo Vedúcom zbore Svedkov Jehovových.

Úlohou Vedúceho zboru je viesť celosvetovú činnosť Svedkov Jehovových. Ako právny a administratívny nástroj zriaďuje Vedúci zbor v rozličných častiach sveta odbočky spoločnosti Strážna veža. Odbočka predstavuje samostatnú správnu jednotku z hľadiska produkcie základnej literatúry a riadenia kazateľskej činnosti na svojom území. Výkonným orgánom odbočky je trojčlenný výbor, ktorý je menovaný Vedúcim zborom a je kontrolovaný pravidelnými inšpekciami *zónových dozorcov*. Organizácii odbočky je podriadené veľké množstvo miestnych zborov Svedkov Jehovových, ktoré sú usporiadané do krajov, a určitý počet krajov tvorí oblasť. Kraje a oblasti nemajú administratívne zriadenie, predstavujú iba ohraničené územie, ktoré podlieha kontrole príslušných *cestujúcich dozorcov*. Pre každú oblasť je menovaný oblasťný cestujúci dozorca (so svojimi pomocníkmi), pre každý kraj jemu podriadený krajský cestujúci dozorca. Základnou administratívnou jednotkou Božieho ľudu je zbor. Každý Svedok Jehovov musí byť domovsky zakotvený v jednom z takmer stotisícich zborov po celom svete. Zbory sa členia na študijné skupiny a na ich čele stojí vedúci - *starší* alebo *služobný pomocník*, analogicky zodpovedajúci kňazovi a diakonovi v Katolíckej cirkvi. Tí sú vždy mužského pohlavia, lebo ženy sú vylúčené z účasti na akomkoľvek riadení organizácie a všetky miesta hierarchie Svedkov Jehovových majú uzavreté. Skupiny majú 3 až 15 veriacich a podľa slov Svedkov Jehovových sú úmyselne udržiavané malé, aby sa ich vedúci osobne poznali s jednotlivými členmi a mohli s nimi nadviazať úzke osobné kontakty.

Je pravda, že všetky študijné a zvestovateľské aktivity Svedkov Jehovových sú v širokom rozsahu bezplatné, čo Svedkovia vysvetľujú tak, že len menšia časť nákladov na ne sa hradí z príspevkov získaných predajom literatúry. Väčšiu časť pokrývajú svojimi príspevkami, darmi a prácou sami Svedkovia. Popri peňažných daroch ide často o vecné dary, šperky, nehnuteľnosti či bankové kontá. Vlastný majetok alebo ročný zisk Spoločnosti ostávajú neznáme, ale zo stále rastúceho vlastníctva pozemkov, tlačiarň a nehnuteľností je možné odhadovať, že jej príjmy rozhodne nie sú malé.

Zborové zhromaždenia

Podľa literatúry Svedkov Jehovových by sa mal každý člen zboru teoreticky zúčastniť na piatich zhromaždeniach týždenne, z ktorých každé trvá necelú hodinu. Z toho štyri zhromaždenia vyžadujú, aby sa na ne všetci účastníci vopred dobre pripravili. V praxi to ale väčšinou býva tak, že sa niektoré zhromaždenia spájajú do uzavretých tematických blokov, takže má Svedok obsadené iba tri večery týždenne. Koncom týždňa, väčšinou v nedeľu, sa Svedkovia schádzajú na verejné zhromaždenie a štúdium vieroučnej doktríny. Ako študijnú príručku používajú svoj najdôležitejší vzdelávací časopis - Strážnu vežu. Štúdium Strážnej veže trvá asi hodinu a je istou formou náboženského rituálu, lebo pri slávnostných príležitostiach verejného charakteru (napríklad pri postupoch tried školy Gileád) sa na ňom aktívne zúčastňujú aj členovia Vedúceho zboru vrátane prezidenta. Štúdium je bežne spojené so „zhromaždením s prednáškou“, spravidla trvajúcim 45 minút a predstavuje verejný vzdelávací príhovor na určitú biblickú alebo teologickú tému. Stred týždňa (streda) býva väčšinou venovaný *služobnému zhromaždeniu a škole teokratickej služby*. Program zhromaždení sa zameriava jednak na pokyny a inštrukcie interného bulletinu Svedkov Jehovových *Naša služba Kráľovstvu*, jednak na nadviacovanie biblických rozhovorov na najrozličnejšie témy formou demonštrácií a praktických ukážok, aby ich prezentácia vyznela čo najpresvedčivejšie. Napokon piate zhromaždenie, *štúdium knihy*, sa koná v ľubovoľnom čase v týždni medzi tým. Na rozdiel od predchádzajúcich zhromaždení, ktoré prebiehajú za účasti celého zboru vo zvláštnych budovách - Sálach Kráľovstva, na štúdium knihy (myslí sa tým špeciálna príručka zameraná na hlbšie oboznámenie sa s určitou morálnou alebo náboženskou témou) sa Svedkovia schádzajú po domácnostiach v študijných skupinách.

Náboženské obrady

Pretože Svedkovia Jehovovi neuznávajú sviatosti v bežnom kresťanskom zmysle, krst vodou nie je pre nich sviatostným znamením, ani nezmyva hriešnosť človeka. Krst symbolizuje úplné a bezvýhradné odovzdanie sa Jehovovi a je znamením vstupu

do jeho organizácie. Preto nemôže byť udeľený deťom, ale iba tým, ktorí plne chápu význam tejto udalosti. Obrad krstu spočíva v ponorení celého človeka do vody. Pomáha mu v tom „zbožný služobník Boží“ mužského pohlavia, ktorý s ním vstupuje do vody, ako to urobil Ján Krstiteľ, keď krstil Ježiša v rieke Jordán. Oproti Ježišovej dobe sa však u Svedkov Jehovových väčšinou krstí v prenosných bazénoch na štadiónoch, hromadne pri príležitosti najrozličnejších výročných zjazdov a pri masových zhromaždeniach. V časech prenasledovania stačí aj voda vo vani. Ponorenie robí zbožný služobník vyrieknutím krstnej formule „v mene Otca i Syna i svätého ducha“, ktorá sa však nechápe v trojičnom zmysle.

Svedkovia Jehovovi usudzujú, že okrem krstu vodou musia s veľkou prísnosťou naplniť aj Ježišov príkaz, ktorý dal svojim učeníkom pri Poslednej večeri - *Toto robte na moju pamiatku*. Táto pripomienka sa označuje ako Pamätná slávnosť alebo Pánova večera. Svedkovia sa domnievajú, že Pamätná slávnosť môžu sláviť iba raz v roku - 14. dňa mesiaca nisan podľa židovského kalendára. To nezodpovedá ani katolíckej ani pravoslávnej Veľkej noci, ale ani veľkonočným sviatkom sláveným Židmi, ktorí ich slávajú väčšinou nie 14., ale 15. nisanu. Slávnosť začína po západe slnka a zahrnuje slávnostnú modlitbu, spev a odovzdávanie „symbolov“ nekvaseného chleba a vína. Účastníci slávnosti odovzdávajú symboly od jednej osoby k druhej, ale iba „pomazaní“ ich môžu prijímať a jesť. Prijímaním zverejňujú, že prijali krst duchom svätým a patria k vyvolenej triede 144 000. Pretože týchto zvyšných pomazaných ostáva na celom svete asi 8500, vo väčšine zborov symboly neprijíma vôbec nikto.

Svedkovia Jehovovi sa samozrejme tiež modlia. Modlitby by však mali byť vždy adresované iba Jehovovi a nikomu inému, v nijakom prípade sa Svedkovia nesmú modliť k Ježišovi Kristovi (!), o Panne Márii ani nehovoriac. Za nevyhnutný predpoklad úspešnej modlitby je považovaná osobná podriadenosť Božím zákonom, pretože inak by Boh modlitby nevypočul. Na rozdiel od súkromia treba na verejnosti modlitbovú činnosť prísne regulovať: verejná modlitba v zbore je vyhradená mužom, starším alebo služobným pomocníkom, ktorí hovoria v mene zboru a za zbor na začiatku a na konci každého zhromaždenia. Iba v prípade, že spôsobilý príslušník mužského pohlavia nie je prítomný, môže viesť verejnú modlitbu aj žena. V prítomnosti muža by ale k takej situácii nemalo prakticky

dochádzať, pretože i celkom hlúpy a neschopný muž je považovaný za kvalifikovanejšieho prednášateľa modlitby než hoci najinteligentnejšia žena.

„Čistá“ božia organizácia

Svedkovia Jehovovi žijú s presvedčením, že ich úlohou je vytvoriť v skazenom svete stádo čistých Božích ctiteľov. Známosťou sa stala ich krížová výprava proti fajčeniu v sedemdesiatych rokoch. Len v roku 1973 - 1974 bolo v Spojených štátoch vyľúčených z organizácie asi 2000 členov, pretože nezanechali fajčenie. V niektorých krajinách kontrolujú Svedkovia Jehovovi morálne správanie svojich členov a vedú si písomné záznamy o porušovaní princípov sexuálnej morálky. To ich občas privádza do problémov so svetskými úradmi, keď zákony týchto krajín taký spôsob vedenia výkazov nepovoľujú. Tlač Svedkov Jehovových s rozkošou a v najtemnejších farbách vykresľuje úpadok sveta, kde prevláda nemorálnosť, násilie, korupcia a drogy. V takom prípade organizácia vyhlasuje, že sa bez ľútosti zbavuje každého, kto by podľahol zvodom podobného správania, a snaží sa tak vyvolať dojem, že organizácia je oázou čistoty uprostred morálne zdevastovanej spoločnosti dneška.

Nemožno však prehliadnúť, že pod povrchnou maskou dokonalej lásky a priateľstva panuje medzi radovými členmi, staršími i dozorcami na vyšších miestach mnoho ľudských slabostí, klebiet a zákulisných intríg. V istej miere to uznávajú aj publikácie Strážnej veže, ktoré vyzývajú radových veriacich, aby si také nesprávne veci nevšimli, lebo by to mohlo otriasť ich vierou. Bývalí Svedkovia Jehovovi však často popisujú systém organizácie ako svet, v ktorom každý dozerá na každého a každý je niekým sledovaný a kontrolovaný. Tento svet najviac pripomína svet, ktorý opísal spisovateľ Orwell vo svojom románe „1984“. Hoci Svedkovia sami uvádzajú ako najčastejší dôvod odchodu z ich organizácie pýchu jednotlivých členov, bývalí Svedkovia väčšinou hovoria o rozčarovaní nad pomermi v organizácii. Aj keď medzi odporcami Svedkov sa tiež často špekuluje nad rôznymi vieroučnými dôvodmi, napodiv málo sa uvažuje o vyslovene náboženských dôvodoch: ako v časoch Rutherfordových a Knorrových mnoho nových členov prichádzalo do organizácie z túžby po hlbšom a intenzívnejšom náboženskom živote, zdá sa, že v súčasnosti ich tá istá túžba po bezpro-

strednom vzťahu s Bohom vedie k opúšťaniu organizácie Strážna veža, ktorá podobné túžby považuje div nie za kacírstvo.

Svedkovia Jehovovi boli v minulosti tvrdo prenasledovaní a majú strach pred politikou ako prejavom Satanovej moci vo svete. Niektorí odporcovia Svedkov (dokonca niektorí aj z radov samotných bývalých členov organizácie) si myslia, že práve štátna moc by pomocou represívnych opatrení mohla zredukovať expanziu celého ich hnutia. Historická skúsenosť však ukazuje, aká naivná je táto predstava. Svedkovia Jehovovi majú dlhoročnú skúsenosť s konfliktmi so štátnou mocou a dokážu ich vždy obratne využiť vo svoj prospech. Navyše v týchto konfliktoch často získavajú sympatie ľudí, ktorí ich považujú za mučeníkov svedomia. Dokonca ani anti-propagačná a polemická aktivita nebýva príliš účinná, lebo korene viery Svedkov Jehovových vyrastajú z omnoho hlbších vrstiev psychiky, než kam sú schopné dosiahnuť jednoduché apely na ľudský rozum a exaktné vedecké fakty.

V súčasnosti stoja Svedkovia Jehovovi na začiatku ťažkej krízy organizácie a doktríny. Počet nových záujemcov o členstvo klesá, narastá počet odchodov a prejavov nespokojnosti z čisto náboženských dôvodov. Čo sa stane, až momentálny stav bude organizačne a psychologicky neudržateľný? Možno očakávať ďalšie vieroučné a organizačné reformy a ďalšie štiepenie? Ťažko povedať. Ale ak usudzujeme z osudov iných totalitných systémov 20. storočia, vidíme, že práve pokusy o vnútorné reformy predstavujú pre podobné organizácie vždy nebezpečenstvo najvyššej intenzity a ohrozujú ich v samých koreňoch jej existencie.

MUDr. PROKOP REMEŠ

MUDr. Prokop Remeš (* 1952) - absolvent

Lekárskej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. V osemdesiatych rokoch tajne vyštudoval teológiu v podzemných kurzoch, po revolúcii v roku 1989 ukončil štúdium

na Katolíckej teologickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Je zakladajúcim členom českej Spoločnosti pre štúdium siekt a nových náboženských smerov. V súčasnosti pracuje v Psychiatrickej liečebni v Prahe - Bohniciach ako hagioterapeut. Zaoberá sa problematikou závislostí a psychologickými aspektmi mentálnej manipulácie.

Chiliastické hnutia

Medzi kresťanmi ranocirkevného obdobia sa vyskytoval aj veľmi rozšírený názor na skorý príchod Ježiša Krista - parúzia (z gréc. parousía = prítomnosť; v teologickom význame znamená spásenosnú Kristovu prítomnosť na konci časov). Očakávanie obnovy všetkých vecí druhého príchodu Božieho Syna a konca sveta (pozri Sk 2, 17; 3, 19-21; 2Pt 3, 3-13) vytváralo eschatologickú náladu aj v náboženskej obci v Jeruzaleme, ktorá sa vyznačovala spoločným vlastníctvom materiálnych dohier až po úplné zrieknutie súkromného vlastníctva, čo bez tohto eschatologického aspektu nemožno nevidieť.

Veľmi zvláštna situácia sa vytvorila v cirkevnej obci v Solúne, kam Pavol adresoval svoje dva listy, ktoré majú (najmä druhý) značný eschatologický podtón. Doslovne píše: *Pokiaľ ide o príchod nášho Pána Ježiša Krista a nášho zhromaždenia sa okolo neho, prosíme vás, bratia, aby ste sa nedali rýchlo zvrátiť od svojho rozumného presvedčenia a zastrašiť žiadnym duchom, ani slovom, ani listom, údajne našim, akoby už bol nastal deň Pánov* (2Tes 2, 1-2). Pavol takto bojuje proti pomýlenému chápaniu učenia o druhom Kristovom príchode, akoby Pánov deň bol časovo blízky a zároveň povzbudzuje solúnskych kresťanov, aby pokračovali vo svojom živote na zemi s nádejou a činorodou vierou (porov. 2Tes 2, 13-17). Vedie ich k tomu, aby sa poctivo venovali svojej práci a zarábali si na chlieb prácou svojich rúk: *Prikazujeme vám, bratia, v mene nášho Pána Ježiša Krista, aby ste sa stránili každého brata, ktorý žije neporiadne a nie podľa podania, ktoré ste prijali od nás* (2Tes 3,6). Jeho záver je jednoznačný: *Ak niekto nechce pracovať, nech ani nej!* (2Tes 3, 10).

Nemožno sa čudovať tejto atmosfére, najmä vzhľadom na proroctvá, ktoré sú u synoptických evanjelistov bezprostredne späté s udalosťami zničenia Jeruzalema a Chrámu. Netreba však zabúdať, že prorok v svojom pohľade

na budúce udalosti stráca pojem o čase a udalosti prezentuje ako súvislé bez toho, aby rozlišoval časové diferencie (porov. Mt 24, 15-31; Mk 13, 1-27; Lk 21, 20-28). Preto došlo v niektorých prípadoch k nesprávnemu pochopeniu eschatologických udalostí, o ktorých sám Ježiš hovorí, že o nich nevie ani Syn človeka, ani anjeli v nebi, iba sám Otec (porov. Mt 24, 36).

Nemožno však nevidieť ani skutočnosť, že chiliazmus je dozvukom judaizmu. Tento názor mal svoje korene v neskorej židovskej apokalyptike, v ktorej sa mesiášske proroctvá Starého zákona vysvetľovali senzibilno-realistickým spôsobom. Medzi Židmi žilo presvedčenie, že Kristus založí pozemské kráľovstvo slávy, v ktorom bude panovať s vyvolenými. Niektoré mylne vysvetľované slová z Apokalypsy sv. Jána – *Videl som anjela zostupujúceho z neba. Mal kľúč od priepasti a v ruke veľkú reťaz. Zmocnil sa draka, toho starého hada, ktorým je Diabol, Satan, a sputnal ho na tisíc rokov (Zj 20, 1-2)* – dali podnet k očakávaniu pozemského Kristovho kráľovstva, ktoré malo trvať tisíc rokov. Niektorí spájali toto slávne kráľovstvo s druhým príchodom Pána a v tomto zmysle vysvetľovali tajomné slová Jánovej Apokalypsy. Podľa tejto exegézy Satan bude na istý čas uväznený a spravodliví budú na zemi kraľovať tisíc rokov s Kristom (z gréc. chílioi = tisíc). Podľa tohto učenia, keď bude diabol prepustený na slobodu a porazený, druhý raz príde druhé všeobecné zmŕtvychvstanie, nový súd a stvorenie nového neba a zeme, a tak sa uzatvorí dejinná cesta sveta.

Chiliazmus, či milenarizmus (z lat. mille = tisíc) živil aj kruté prenasledovania zo strany Rímskej ríše. Nielen medzi veriacimi, ale aj medzi biskupmi malo toto presvedčenie niekoľkých prívržencov (napr. biskup Nepos). Prívržencov tohto extrémneho názoru nájdeme nielen v učení žido-kresťanských siekt (Cerint, ebioniti...), ale aj v osobe autora Barnabášovho listu. V tomto zmysle sa prejavoval aj Papiáš z Hierapolu a neskôr ho nachádzame v menšej miere aj u sv. Justína, u sv. Ireneja a istý čas aj u sv. Hypolita, proti ktorému povstal rímsky kňaz Gájus. Hlásil sa k nemu tiež Viktorín z Petávie a Laktancius – vychovávateľ Konštantínových synov. Výraznými zástancami boli montanisti, medzi nimi aj Tertulián.

Kolískou chiliazmu bola Malá Ázia. Na konci 3. storočia ho nachádzame vo veľkej miere aj v Egypte. Biskup Nipote z Arsionu ho obrátil v spise pod názvom *Vyvrátenie*

alegoristov. Napísal ho proti teológom Alexandrijskej školy Klementovi a Origenovi, ktorí pomocou alegorickej exegézy Apokalypsy bojovali proti extrémnemu chiliazmu. O porážku tohto filozofického náboženského smeru sa zaslúžil Dionýz Veľký z Alexandrie potom, čo sa prívrženci chiliazmu dostali až do roviny odlúčenia od Cirkvi. Biskup Dionýz v dišpute, ktorá trvala tri dni s kňazom Koráciom, vtedajším predstaviteľom hnutia, duchaplne poukázal na nezmyselnosť tejto náuky. Ku koncu prenasledovania sa tento mylný pohľad na dejiny spásy odstránil. Ožil vo väčšej miere na prelome tisícročí. Výmena storočí či tisícročia totiž vždy naplní človeka určitým očakávaním nových senzačných udalostí, ktoré súvisia aj s poslednými vecami človeka a sveta. Aj pred koncom minulého tisícročia mnohí očakávali koniec sveta, a preto mnohé „proroctvá“, v tom čase veľmi rozšírené, „obliekli“ do vrecoviny a popola nielen tisíce ľudí v Európe, ale aj zbožného cisára Ota III., ba dokonca aj veľkého vzdelanca tých čias pápeža Silvestra II. (!)

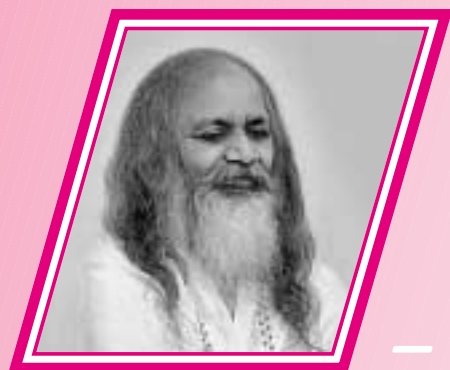
Blúznivý apokalypticizmus sa vo veľkej miere vytvoril aj v polovici 13. storočia vo františkánskom ráde a prenikol do myslenia ľudí po celé stáročia až do dnešných čias. Nadväzuje na myšlienky cisterciátskeho opáta Joachima de Fiore v Kalábrii († 1202). Joachim ako príkladný askéta a zakladateľ reformnej cisterciátskej kongregácie (Ordo Flórens) vychádzal z fantastického alegoricko-typologického výkladu Svätého písma a jeho názory vyvrcholili proroctvom o nastávajúcim období Ducha Svätého, ktorý priniesie duchovnú obnovu sekularizovanej Cirkvi. Svoje názory uverejnil v troch hlavných spisoch: *Liber concordiae Novi et Veteris Testamenti, Expositio in Apocalypsim a Psalterium decem chordarum*. Joachimovi sa údajne dostalo zjavením na hore Tábor, aby vedel pochopiť Písmo. Všimnime si názory, ako ich predstavuje už v spomínanom hlavnom diele *Liber concordiae Novi et Veteris Testamenti* (Kniha o súlade Starého a Nového zákona). Rozvíja tu teóriu, že každej epoche Starého zákona zodpovedá epocha Nového zákona – času Cirkvi. Pokračovanie učenia o siedmich časoch (vekoch) sveta, ktorú uvádza do súvislosti so siedmimi pečatami kníh v Apokalypse, rozlišuje sedem časov v Starom i Novom zákone. V jeho exegéze jednoty Biblie už nejde o to, že Starý i Nový zákon sa rozličným spôsobom zmieňuje o tom istom Mesiášovi, ale Starý i Nový zákon sa v doslovnom zmysle používajú na výklad dejín Cirkvi

a na predpoveď budúcich udalostí. Podľa neho k úplnému Zjaveniu dosiať nedešlo, to priniesie až večné evanjelium.

Opät Joachim z tohto hľadiska v svojich názoroch rozdeľoval dejiny sveta a Cirkvi na tri obdobia: 1. Predkresťanské obdobie Boha Otca – podľa neho čas vlády Zákona a tela – ženatých a laikov; 2. Kresťanské obdobie Boha Syna (42 generácií po tridsať rokov – podľa Mt 1, 17) – obdobie klerikov, akýsi stredný stav medzi Duchom a telom; 3. Obdobie Ducha Svätého – od roku 1260 čas rehoľníkov, keď novým poriadkom (ordo iustorum) bude hlásanie vyššieho poznania *evangelium aeternum* (porov. Zj 14, 6-19) a namiesto „skazenej“ a „telesnej“ Cirkvi nastúpi dokonalá duchovná Cirkev. Svojimi teóriami Joachim položil základ pre exegézu, ktorá sa pokúšala vykladať dejiny a „prorocky“ ich predpovedať. Jeho teória dejín v rôznych formách priniesla očakávanie pozemského raja a predstavy spásy vo svete.

Spisy Joachima de Fiore boli odsúdené synodou v Arles (po r. 1263). Napriek tomu už predtým, ale aj potom, toto doslovne blúznivé hnutie nebolo odstránené a spájalo sa v nasledujúcom období s mnohými náboženskými extrémnymi hnutiami. Veľmi širokú podporu našlo v prísnejšej vetve františkánskeho rádu u tzv. *spirituálov*. Dokonca františkánsky generálny predstaviteľ Ján z Parmy († 1257) bol ich veľkým obdivovateľom a šíriteľom. Františkán Gerhard z Borgo San Donnino v roku 1254 zverejnil dielo pod názvom *Introductorius in Evangelium aeternum*, v ktorom Joachimove bludné myšlienky nazýva „večným evanjeliom“ – *evangelium aeternum* a spirituálov stotožňuje s rehoľníkmi, o ktorých Joachim hovorí, že majú priniesť na svet opravdivú obnovu. Spis vyvolal veľký odpor a autor bol odsúdený na doživotné väzenie. V minoritskom ráde zástancom Joachima z Fiore a jeho učenia bol aj Petrus Johannis z Olivy († 1298), autor diela *Postilla in Apocalypsim*, tiež básnik Jacopone da Todi († 1306) bývalý advokát a autor zbožných *Laude*, ale aj satirických veršov na adresu pápeža Bonifáca VIII. Medzi prívržencov tohto typu patrili aj historik Angelus z Clareno († 1337), autor diela, v ktorom sleduje činnosť spirituálov: *Historia septem tribulationum* a tiež Ubertinus z Casale († po r. 1328), ktorého hlavný spis *Arbor vitae crucifixae Jesu* je plný joachimistických myšlienok, ale aj útokov na Bonifáca VIII.

VILIAM JUDÁK
(Pokračovanie v budúcom čísle)

TM ?

– cesta **k** dokonalosti

Strana prírodného zákona je najrýchlejšie rastúca strana v Amerike. Vo voľbách v roku 1996 postavila 400 kandidátov na kandidátku v 48 krajinách a celkovo v USA získala vyše 2,5 milióna hlasov. Miliómy občanov v tom čase podpísali petíciu, aby sa Strana prírodného zákona mohla zúčastniť na voľbách v ich štátoch, čím vyjadrili rozsiahlu podporu pre dokázané riešenia národných problémov, ktoré táto strana ponúka. V jej programovom vyhlásení stojí: Sme za vládu orientovanú na prevenciu, za bezkonfliktnú politiku a za dokázané riešenia určené na harmonizáciu národného života s prírodným zákonom. Taktiež uprednostňujeme krátenie daní spolu s vyváženým rozpočtom

zameraným na finančne efektívne riešenia amerických problémov pred obmedzovaním základných služieb. Preferujeme tiež programy prirodzenej zdravotnej starostlivosti určené na predchádzanie chorobám, čím chceme dosiahnuť zníženie nákladov na zdravotnú starostlivosť až o 50 percent. Strana prírodného zákona bola založená v apríli v roku 1992, aby „priniesla svetlo vedy do politiky“.

Tieto a im podobné slová pochádzajú z dielne hnutia, ktoré sa nazýva Transcendentálna meditácia. Znejú skutočne lákavo. Avšak do akej miery je táto reklama strany, za ktorou stojí celý nábožensko-filozofický systém, ako aj rozsiahla sieť ďalších podporných organizácií, opodstatnená? Aké sú východiská týchto tvrdení a aká je ich oprávnenosť? Už sme si zvykli skúmať nielen povrch, ale aj vnútro. Pozrime sa teda podrobnejšie na hnutie, ktoré o sebe tvrdí, že dokáže vyriešiť problémy, s ktorými si ľudstvo nevie poradiť prinajmenšom jedno storočie.

Mahariši Maheš Jogi

Zakladateľ hnutia je Maharishi (veľký mudrc) Maheš (priezvisko) Jogi (ten, ktorý dosiahol jednotu s bohom), pôvodným menom Maheš Brasad Warma. Narodil sa v Indii po roku 1911 (jeho dátum narodenia bol v rôznych publikáciách určovaný od 18. októbra 1911 až do roku 1918). Jeho rodina patrila ku kaste bojovníkov (kšatrijov). Od detstva prejavoval veľký záujem o špiritizmus, ktorý neskôr u neho ešte viac zosilnel. Potom, ako ukončil štúdium fyziky na Allahabadskej univerzite v roku 1942 (s akademickým titulom baka-lár), začal ako 31-ročný pracovať vo firme. Popritom sa zaoberal jogou, aby sa neskôr stal učeníkom indického náboženského vodcu, guru Deva.

Swami Brahmanand Sarasvati, väčšinou známy ako guru Dev (božský učiteľ), reprezentuje doteraz najvýznamnejšiu filozofickú tradíciu indického monizmu, ktorý sa vzťahuje na učenie náboženského filozofa Šankaru (788 – 822). V centre jeho myslenia stojí monistické učenie o jednote všetkých bytostí. Toto rozhodujúcim spôsobom poznačilo Maharishiho, ktorý svojho guru nazýva prameňom svojej inšpirácie a vedúcim svetlom svojho konania. A bol to

práve on, ktorý naučil Maheša meditačnú techniku odvodenú z Véd (posvätných hinduistických písém). Neskôr Maharishi odišiel na 13 rokov do Himalájí, aby s pomocou svojho guru Swami Brahmánanda Sarasvatiho našiel osvietenie. Učiteľ ho pred smrťou požiadal, aby vymyslel jednoduchú formu meditácie prijateľnú pre všetkých.

Vznik a vývoj

Mahariši sa po smrti svojho majstra na dva roky utiahol do Uttarkaši v Himalájach. V tomto čase rozvinul techniku Transcendentálnej meditácie (TM). Podľa vlastného vyhlásenia bol zasvätený, aby naplnil plán guru Deva priniesť jeho učenie svetu. Po dvojročnej príprave na svoju misiu podnikol cestu cez južnú Indiu. V roku 1956 založil nové duchovné vývojové centrá. O dva roky neskôr sa stal zakladateľom Hnutia duchovnej obnovy v Indii. Nasledujúci rok odišiel do Ameriky, aby založil svoju organizáciu zameranú na rozširovanie zvesti guru Deva.

Mahariši sa usiloval posilniť základňu svojho hnutia v Indii. Z toho dôvodu bol

ochotný uznať aj kastový systém. Svoje centrum vybudoval v Riškeši. Pravda je, že úspechy v Indii boli najskôr skromné, no v januári 1958 sa Maharishi vydal na cestu do sveta, ktorá ho cez rôzne medzistanice priviedla do USA. Tam našla TM zastupovaná Maharishim prívržencov predovšetkým medzi študujúcou mládežou. A tak sa v roku 1959 mohla konať prvá medzinárodná konferencia a o dva roky neskôr sa mohol v Indii uskutočniť prvý medzinárodný kurz pre vzdelávanie učiteľov TM pod jeho osobným vedením. Odvtedy sa hnutie začalo aktivizovať aj v západnej Európe.

Snaha o vedecké zdôvodnenie TM

So svojím hlavným dielom Veda o bytí a umení života (Die Wissenschaft vom Leben und die Kunst des Seins) sa po prvýkrát pokúsil predstaviť a predložiť svoju meditačnú techniku a jej pôsobenie v kontexte vedeckého myslenia a bádania. Súčasne sa vo veľkom rozsahu zriekol hin-

duistického pozadia navonok, pri čom mu pomohli jeho prírodovedecké poznatky. V roku 1963 sa začínajú prejavovať tendencie hnutia urobiť z TM protiklad k prírodovedeckým pokusom a jej výsledky postaviť ako vedecky overiteľné. TM sa pritom prostredníctvom svojej reklamy prezentovala pred človekom západnej Európy otráveného stresom ako moderná meditačná technika, oslobodená od náboženstva a ideológie, ktorá spočíva na veľmi jednoduchej zákonitosti ľudského ducha.

Hnutie začalo prezentovať v teórii a praxi novohinduistický systém stále intenzívnejšie jazykom vedy. V Brémach vysvätil Mahariši veľké centrum TM a začal s výstavbou Prvej Európskej meditačnej akadémie, na ktorej sa vzdelávajú učitelia TM pre celú Európu. Propagácia TM ako vedeckej metódy sa naďalej realizovala všetkými možnými prostriedkami. Viditeľným výrazom toho bolo, že v roku 1969 bola teória TM označená ako „veda tvoriwej inteligencie“, pričom vznikol rad vedľajších organizácií a „vedeckých“ zariadení bádania a vzdelávania. Tak začalo hnutie v septembri 1971 v Santa Barbare v Kalifornii, neskôr vo Fair Field v štáte Yowa, postupne budovať Maharišiho medzinárodnú univerzitu (Maharishi International University).

Vplyv Beatles na vývoj TM

Neznámy indický guru sa rýchlo preslávil, keď ho v roku 1967 navštívili členovia hudobnej skupiny Beatles. Jeden z nich, George, sa s Maharišim Mahešom Jogim zoznámil pri štúdiu indickej hudby a jeho nadšenie presvedčilo Johna, Paula a Ringa, aby sa vybrali do odľahlého kúta Walesu študovať meditáciu. Nasledujúce roky boli pre TM prelomové. Vonkajším symptómom bola iniciácia Maharišiho prostredníctvom Beatles v roku 1967 v prítomnosti asi 800 reportérov.

Takže to boli práve členovia Beatles, ktorí indického guru Maharišiho Maheša Jogiho, dovtedy sotva známeho širokej verejnosti, urobili koncom 60. rokov známym na celom svete, ale predovšetkým v radoch svojich mladých prívržencov. Sklamani z vnútornej prázdnoty konzumnej spoločnosti a ničiacej alternatívy zjavenia pomocou omamného jedu zdala sa im meditácia so svojimi možnosťami a rozšírením vedomia ako nový liek na všetko. Mysleli si, že meditácia môže odstrániť ich vnútor-

né deficity a priviesť ich k novému zmyslu života: Našli sme niečo, čo vyplňa túto medzeru. Odvtedy, čo sme stretli Jeho svätosť Maharišiho Maheša Jogiho, sa cítime výborne. A John Lennon k tomu dodal: Keby sme ho boli stretli skôr, nemuseli sme brať LSD. Meditácia sa pre nich stala náhradou za omamný jed a za náboženstvo, pretože, ako tvrdili, „cez meditáciu sa nepotrebuje zaoberať náboženstvom a inými vecami. Verili, že zvesť a meditačná prax Maharišiho celkom jednoduchým spôsobom obsahuje centrálne zvesti všetkých náboženstiev: To, čo (Mahariši) hovorí o živote a univerze je tá istá zvesť, ktorú hlásal Ježiš, Budha či Krišna, povedal John Lennon v jednom interview. Tieto a podobné prejavy Beatles sú symptómom pre mnohých mladistvých tých čias. Napriek tomu sa nadšenie pre Mahešovu techniku neudržalo. Beatles sa totiž od neho odvrátili. A s nimi aj mnohí, ktorí sledovali len samotný modelový trend. Pevný základ však ostal.

Cieľ hnutia

Úsilie o dokonalosť je v zásade každému človeku vlastné. Cesta k dokonalosti, podľa Maheša, vedie cez prekonanie všetkých protikladov, a tým ku konečnej slobode. Je to jednoduché. Mahariši navrhuje teoretickú a praktickú koncepciu, ktorá má umožniť každému človeku dosiahnuť nejaký cieľ.

Mahariši poznal vo východnom aj západnom variante päť ciest, ktoré vedú späť do oblasti absolútna, do „poľa bytia“. V západnom variante sú to: intelektuálna, emocionálna, psychologická, psycho-fyziologická a mechanická cesta. Prvé štyri cesty vraj nie sú pre moderného, aktívneho vo svete žijúceho človeka vhodné. Schodná je iba piata cesta. Preto sa práve ona uskutočňuje v praxi TM a podľa nej je najjednoduchšou, no súčasne najdokonalejšou cestou, akú si len vieme predstaviť. Platí pre ňu, že poznanie boha, poznanie seba a poznanie prírody spadajú spolu do jedného aktu, sú dosažiteľné jednou a tou istou technikou, ľahko a bez námahy. Mechanická cesta poznania boha je otvorená pre všetkých, nezávisle od rasy, pohlavia, vzdelania, spoločenského postavenia atď. V stredobode nestojí jedna teória, prívzvučuje Mahariši a jeho prívrženci, ale program. Garantuje každému spontánny rozvoj kvality života, hospodársku a politickú istotu, ako aj najvyšší kultúrny a duchovný rozvoj a môže v najkratšom

čase položiť bázu pre harmonickú, životu priaznivú budúcnosť. Nemálo stresom otrávených ľudí západnej priemyselnej spoločnosti poznáva v tejto ponuke vlastné túžby a nachádzajú v TM alternatívu k ich momentálnej existencii. Neustále prívzvučaný vedecký charakter TM napomáha do viesť človeka k praktickému pokusu s touto metódou oveľa skôr, ako by to bolo pri priznaní jej náboženského základu.

TM sľubuje špecifické efekty uvoľnenia v prípade, že sa správne používajú mantry, ktoré majú byť jediným nástrojom schopným podporovať „transcendentálne vedomie“ a vniknutie do „kozmickeho vedomia“, „tvorivej inteligencie“ a pôsobiť tak ako „vnútorný terapeut“ autokatarzicky (katarzia = očisťovanie, pozn. red.) a uvoľniť netušené potenciály zdravia a uspokojenia, ktorých 90 percent inak ostáva nevyužitých. Mantry rozvíjajú tieto sily len vtedy, keď ich zadávajú Maharišiho učenci, autorizovaní podľa predpísaného rituálu a pod podmienkou, že meditujúci ich nikdy nikomu neprezradí. Aj keď sa TM vždy predstavuje ako „čisto mentálna technika“, je predsa len spojenie s Mahešom a s guru Devom pre účinkovanie mantier rozhodujúce: Nie je potrebné sa veľa učiť, len vydať sa majstrovi. Toto nám dáva kľúč k úspechu (Mahariši Maheš Jogi, Svätá tradícia).

Učenie a východiská

Mahariši kladie základný problém indického monizmu do súvislosti s otázkou o vzťahu jednoty a mnohosti, absolútna a relatívna. Opiera sa pritom o tradíciu, v dôležitých bodoch ju však prekonáva. Absolútne a relatívne, ako zdôrazňuje, sú dve oblasti (absolútneho) bytia, teda Brahmu. Oblasť absolútna a relatívna sú si navzájom pozitívne priradené a stoja v úzkom vzťahu k sebe, pretože, ako hovorí Mahariši, základom ajurvedy sú nasledujúce poznatky: V prírode je obsiahnutá inteligencia. Človek je jedna časť prírody. Tá istá inteligencia, ktorá preniká prírodou, preniká aj cez ducha a telo človeka. Dokonalé zdravie znamená dokonalú rovnováhu medzi prírodou, duchom a telom človeka. S touto výpovedou prijíma Mahariši naliehanie neohinduizmu a súčasne sa obracia proti podceňovaniu relatívneho v klasickej indickej tradícii. V tejto tendencii vidí, medzi iným, základnú príčinu úpadku Indie.

Aj pre Maharišiho je absolútne bytie (Brahma) vedomie, čistá existencia, boh

v monistickom zmysle. Prapríčina stvorenia a života leží v tomto čistom vedomí. Mahariši hovorí: V nemanifestovanom poli vedomia, ktoré je samo nesmrteľné, všadeprítomné, absolútne, nemenné a večné, sú obsiahnuté celé dejiny stvorenia. Tak je teda čisté pole vedomia... vlasťou celého stvorenia. Oblasť vedomia označuje aj ako prvý hýbatel života, domov všetkých prírodných zákonov, pole všetkých možností. V tomto zmysle si Mahariši kladie základnú filozofickú otázku: Ako prišlo za existencie relatívneho vedľa absolútneho k procesu evolúcie, k stvoreniu? Túto otázku zodpovedá s poukazom na pránu (dych života) a karmu (čin, skutok). Karmu chápe ako spúšť tohto procesu vývoja, pričom prána ako „čisté bytie“ má v sebe tendenciu dostať sa do záchvevov. A tak vo vzájomnom pôsobení s pránou dáva karma vzniknúť individuálnemu duchu a rozumu a konečne aj celému manifestovanému bytiu. Mahariši ďalej učí: Keď tiché, nestvorené pole vedomia si je vedomé samo seba, zachováva sa jeho vlastné, potom vznikajú všetky nemanifestované hodnoty všetkého stvorenia (nemanifestovaný priestor, čas, pohyb, smer, duch a rozum, intelekt, ego).

Tento naznačený filozofický systém stojí za povšimnutie, pretože z neho vyvodené konzekvencie určujú Maharišim ponúkanú cestu spásy a vtlačajú mu pečat originality. Ukazuje sa významné, že Mahariši, ako na to R. Hummel poukázal, vedome prináša do tesného spojenia čisté, nepohyblivé bytie a aktivitu. Bojuje proti názoru tých, ktorí život aktivity považujú za nemožný zjednotiť sa so stavom absolútneho vedomia, blaženosti. V skutočnosti ide o to nechať zasvietiť pole karmy v svetle bytia. Aby sa takéto vyvýšenie a osvietenie karmy uskutočnilo, požaduje sa meditačná forma, ktorá učí nie zrieknuť sa činnosti - skutku, ale v zmysle Bhagavadgíty hovorí o „schopnosti konania“, teda práve TM. Človek praktizujúci TM zjednocuje hodnoty absolútnej a relatívnej existencie. Obrazne to možno vyjadriť: Ako je možné napnúť oblúk silného luku, tak je meditačný pokoj predpokladom pre účinné konanie. Filozoficko-nábožensky teda ide o syntézu východného poňatia spásy a západného chápania sebarealizácie.

Avšak pre ľudí ako existenčne rozhodujúca ostáva otázka: Ako prídem k tomuto účinnému konaniu? Ako sa dostanem od relatívneho v mojom doterajšom živote do oblasti absolútneho bytia, k pravému sebauskutočneniu, a tým k dokonalosti a blaženosti? Toto je, ako učí Mahariši,

možné v zásade len v súlade so „zákonom univerza“, ktorý je základom nespočetných zákonov, ktoré spôsobujú všetky zmeny v stvorení. V tejto súvislosti Maheš opäť používa hinduistický pojem dharma (kozmickej zákon) a interpretuje ho ako onú nenútenú silu moci prírody, ktorá udržiava existenciu. Udržiava evolúciu a tvorí bázu kozmického života. Podporuje všetko, čo poháňa evolúciu a zbavuje sa všetkého, čo sa jej protiví. Maheš väčšinou hovorí o „vede tvorivej inteligencie“. Týmto pojmom, s použitím výhradne západnej terminológie, vysvetľuje neohinduistickú náuku dharmy. Zrieknutím sa mytologického jazyka Mahariši vedome opúšťa náboženský priestor a vyvyšuje tak intelektuálny nárok na vedu, čím chce prineŕ vedeckej systém, ktorý sa otvára inteligencii ľudí, a ktorého výsledky sú objektívne overiteľné. Ide, ako mieni Mahariši, o jedinú ponuku subjektívnej a objektívnej skúsenosti: Celá šírka tvorivej inteligencie, manifestovanej a nemanifestovanej, stojí otvorená priamej skúsenosti. Záraz tvorivej inteligencie spočíva v tom, že utvára prostriedok, cez ktorý prežijú celosť seba samého v nekonečnej rôznosti ich vlastného stvorenia. Týmto prostriedkom je ľudský nervový systém. Ľudskému vedomiu je možné poznať pravdu každého jedného stvoriteľského aktu ako svoju vlastnú. A nielen to - je možné stať sa celkom prirodzeným spôsobom schopným všetko splniť, stať sa schopným potešiť sa na plnom voľnom poli tvorivej inteligencie s nekonečnými silovými rezervami.

Panteizmus v TM

Boh. Toto „najvyššie bytie“ sa v učení TM stotožňuje s prírodou: všetko vo stvorení je zjavenie neprejaveneho sa absolútneho a neosobného bytia, všadeprítomného boha. Tento neosobný boh je tým bytím, ktoré sa nachádza v srdci každého. Podobne aj človek je v tomto panteistickom učení stotožňovaný s bohom: Každá osobnosť je, vo svojej pravej podstate, neosobný boh. Tento istý boh riadi evolúciu: Boh, najvyššie všemocné bytie, v ktorom osobný proces evolúcie nachádza svoje naplnenie, je vrcholnou úrovňou stvorenia. On (boh) udržiava celú oblasť evolúcie a mnohé rozličné životy nesčíslelného množstva bytostí v celom kozme.

Treba však podotknúť, že tento Maharišeho pohľad na boha a človeka je v priamom rozpore s biblickým pohľadom. Bib-

lia učí, že Boh je nekonečný, zatiaľ čo človek je konečný. Človek sa nikdy nemôže stať Bohom, alebo dosiahnuť božskosť, pretože je časťou božieho stvorenia. Človek je stvorenie, Boh je Stvoriteľ. Podobne zblúdený je aj Maharišeho názor na Ježiša Krista. Mahariši nemá veľa čo povedať o Ježišovi, ale keď tak robí, odporuje Biblii, keď hovorí: Nemyslím si, že Kristus niekedy trpel, alebo mohol trpieť. (...) Je to škoda, že Kristus hovoril v termínoch utrpenia... Tí, ktorí sa spoliehajú na utrpenie, nesprávne interpretujú Kristov život a Jeho zvesť. (...) Ako môže byť utrpenie spojené s niekým, kto bol plný radosti, plný blaha, kto toto všetko hlásal? To nie je len neporozumenie Kristovho života... To, čo sa Mahariši snaží západnému človeku ponúknuť, je syntézou východného myslenia v reči moderného človeka zameraného na pokrok, zisk a úspech. Preto boh v jeho predstavách nemôže trpieť, čo je v rozpore s obrazom kresťanského Spasiteľa. Byť kresťanom však znamená nasledovať Kristov príklad, čo predpokladá rozhodovanie zriekať sa svojich pôžitkov v prospech iných. Práve Kristus bol ten, ktorý kritizoval svojich učeníkov, keď nedokázali prijať skutočnosť, že má trpieť. Faktom ostáva aj skutočnosť, že Maharišeho technika je zjednodušením cesty človeka za poznaním pravdy (čo je kritizované aj zo strany samotných východných mystikov).

Podľa Maheša sa človek môže dostať k pravému poznaniu prostredníctvom mechanickej techniky a odovzdania sa svojmu učiteľovi. Poctivé hľadanie sa redukuje na mechanické opakovanie (pre meditujujúceho nezmyselných) slov - mantier. V nasledujúcej časti sa preto zameriame na sedemstupňový plán TM, ako aj na možné dôsledky jeho praktikovania. Ďalej sa zmienime o kritickom pohľade niektorých významných vedcov a o ich výrokochoch o nenáboženskom pozadí a pozitívnych i negatívnych skúsenostiach s TM.

DANA PERAŠÍNOVÁ

Mgr. Dana Perašínová (* 1971) - absolventka Evanjelickej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Témou Transcendentálnej meditácie sa zaoberala počas študijného pobytu na Lutherovej univerzite v neumeckom Halle.

Knížnica Rozmeru

Záujem o literatúru, ktorá sa zaoberá pôsobením siekt a nových náboženských hnutí a kultov, stále rastie. Aj v tomto čísle Rozmeru vám odporúčame viacero zaujímavých titulov:

1. KOL.: *Encyklopedie náboženství*. Dosiaľ najobsiahlejšia religio-nistická encyklopédia na našom knižnom trhu má 2500 hesiel a 700 vyobrazení. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
2. F. R. HRABAL (ED.): *Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovných spoločností. Na vydání lexikónu sa podieľalo 65 českých a slovenských autorov. Lexikón obsahuje vyše 3000 tematicky členených hesiel. Vydalo vydavateľstvo CAD Press;*
3. *Malý slovník sekt*. Z nemeckého originálu preložila Alžběta Sirovátková, české vydanie redigoval P. Aleš Opatrný. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
4. ZDENĚK VOJTÍŠEK: *Netradiční náboženství u nás*. Publikácia zoznamuje čitateľa s problematikou siekt a nových nábožen-ských smerov a s ich pôsobením najmä v Českej republike. Vydalo nakladateľstvo Dingir;
5. R. ENROTH A KOL.: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Publikácia predkladá prieskum desiatich skupín (EST, Cesta, mormóni, munisti, Eckankar, bahaizmus, Hare Krišna hnutie, Svedkovia Jehovovi, Bhagwanovo hnutie, Transcendentálna meditácia) a porovnáva ich učenie s kresťanstvom. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
6. M. WIDL: *Křesťanství a esoterika*. Fundovaný úvod do proble-matiky jednotlivých prúdov hnutia New Age. Vydalo Karmeli-tánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
7. H. KÜNG - HEINRICH V. STIETENCRO: *Křesťanství a hinduizmus*. Štúdia porovnávajúca dve svetové náboženstvá - kresťanstvo a hinduizmus. Vydalo nakladateľstvo Vyšehrad;
8. RAYMOND FRANZ: *Krise svědomí*. Výpoveď človeka, ktorý odišiel z ústredia Svedkov Jehovových. Druhé vydanie. Vydalo nakla-dateľstvo Návrat domů;
9. D. R. GROOTHUIS: *New Age - tváří v tvář*. Publikácia sa z teolo-gického a sociologického pohľadu zaoberá hnutím New Age. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
10. R. HUMMEL: *Reinkarnace, víra v převtělování a víra křesťanů*. Interpretácia New Age. Chápanie reinkarnácie v hinduizme a v budhizme. Špiritizmus, antropozofia. Kresťanstvo a reinkar-nácia. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
11. M. MRÁZEK: *Děti modrého boha*. Publikácia zoznamuje čitateľa s tradíciami, učením a súčasnou praxou Hare Krišna hnutia. Vydalo nakladateľstvo Dingir;
12. J. W. SIRE: *Za novými světy - průvodce světovými názory*. Pre-hľad svetových názorov: teizmus, deizmus, naturalizmus, nihi-lizmus, existencializmus, panteizmus, New Age a obhajoba kresťanského názoru. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů.

Záujemcovia si uvedené tituly môžu zakúpiť alebo na dobierku objednať na adrese:

Kníhkupectvo Jonatán,
Legionárska 2, 811 07 Bratislava 1,
telefonicky na čísle: 07/555 630 40,
alebo e-mail: vbh-tatyk@internet.sk.

KNÍHKUPECTVO
Jonatán

SÚŤAŽ

Čitatelia, ktorí si do 31. mája 1999 predplatia časopis Rozmer a správne odpovedia na nasledovné otázky, budú zaradení do žrebovania o tieto ceny: **1. cena** - *Evanjelium podľa Marka* (sada MG kaziet); **2. cena** - *Skutky apoštolov* (sada MG kaziet); **3. cena** - publikácia od M. Mrázka: *Děti modrého boha*. Odpovede posielajte na adresu: Redakcia časopisu Rozmer, Palisády 48, 811 06 Bratislava 1.

Súťažné otázky:

1. Aký názov má politická strana, pod ktorou sa skrýva Transcendentálna meditácia?
2. Ktoré hollywoodske hviezdy a známi umelci sa hlásia k scientológii?
3. Ako sa volá kontrolný systém na výber duchovného učiteľa praktizovaný v Hare Krišna hnutí?
4. Čo je to parúzia?
5. Ktoré „zaručené“ roky uvádzali Svedkovia Jehovovi ako roky konca sveta?

Správne odpovede na súťažné otázky z minulého čísla:

1. - 93 Rolls Royce; 2. - drogový a alkoholový závislý; 3. - teologické učenie o jednej prirodzenosti Ježiša Krista; 4. - nemecký psychiater Hans Bender; 5. - napr. A. Readová, J. Furst, E. Clare-Prophetová. **Výhercami sa stali:** Dr. H. Volfová z Banskej Bystrice, M. Kazík z Moravian nad Váhom a F. Šingovský z Košíc.

Srdečne blahoželáme!

Z Rozmeru 2/99 vyberáme:

❖ **Obchodníci s falošnou nádejou**

Rozhovor s Prokopom Remešom

❖ **Transcendentálna meditácia (2)**

Dana Perašinová

❖ **Alternatívna medicína (2)**

Alojz Rakús

(Druhá časť seriálu A. Rakúsa o alternatívnej medicíne sme avizovali už v minulom čísle. Namiesto neho sme však aktuálne zaradili reportáž z bratislavského koncertu Sri Chinmoya, ako aj príspevok doc. T. Novotného o jeho učení.)

Rozmer - časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu. Vychádza štvrtročne. **Vydavateľ:** Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR. **Šéfredaktor:** Mgr. Boris Rakovský; **grafický redaktor:** Mgr. Gabriel Martinický; **jazyková redaktorka:** PhDr. Alžbeta Mráková. **Adresa redakcie:** Palisády 48, 811 06 Bratislava 1, **Tel./fax:** 5443 3235, **e-mail:** ekum.rada@netlab.sk. **Tlač:** USPO - Peter Smolík, Špitálska 16, 811 08 Bratislava 1. **Registračné číslo:** MK SR 1754/97; **ISSN:** 1335-2660. **Uzavierka čísla:** 1. marca 1999. **Fotografie na obálke:** A. Mráková, M. Plančárová a M. Plančár. **Cena:** 29,- Sk. Objednávky predplatného zasielajte na adresu redakcie. Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciamy. Akákoľvek reprodukcia uverejnených príspevkov je možná iba so súhlasom redakcie. Citáty z Novej zmluvy (Nového zákona) sú prevzaté zo Slovenského ekumenického prekladu, zo Starej zmluvy (Starého zákona) zo Svätého písma vydaného Slovenským ústavom sv. Cyrila a Metoda, Rím 1995.

zišlo približne dvetisíc (z toho 3/4 z bývalých sovietskych republík), teda viac ako polovica všetkých účastníkov koncertu. Na moju otázku, prečo sú takí fascinovaní hudbou, ktorá je na úrovni priemerného žiaka LŠU, som od jedného priaznivca dostal veľavravnú odpoveď: „Ak chceš porozumieť tomu, čo majster robí, nemôžeš to posudzovať rozumom, ale iba srdcom.“ Naozaj odpoveď hodna svojho „majstra“, ktorý tento argument stojaci v priamej opozícii zdravému rozumu často využíva.

V okamihu, ako som vstúpil do Športovej haly a uvidel rady zaplnené mladými mužmi oblečenými v bielom a ženami zahalenými do pestrofarebných látok a šatiek som vyušil, že tu vlastne nejde o koncert v pravom zmysle slova, ale o akési kultové stretnutie žiakov hlavného protagonistu Sri Chinmoya. Tušenie sa mi potvrdilo, keď na úvod premietli film zostavený z ukážok jeho údajných nadľudských výkonov (jednou rukou vraj zdvihol až 3500 kg (!), alebo si uctil 150 významných osobností tým, že ich takisto jednou rukou nadvihol vysoko nad hlavu, zabehol 700 míľ, t. j. vyše 1100 km, napísal 1250 kníh, namaloval 140 tisíc malieb a vyše 9 miliónov vtáčikov reprezentujúcich dušu, zložil vyše 15 tisíc duchovných piesní a pod.) – potom vraj odkiaľ niektorí politici čerpajú rozumy, ako budovať kult osobnosti. Sri Chinmoya je však v tomto „umení“ ťažko prekonať.

Hlavná časť programu pozostávala z predvádzania autora, ktorý sa snažil publiku (predovšetkým tomu ešte nie zmanipulovanému) dokázať svoju všestrannosť. Raz hral na esraj, raz na priečnu flautu, raz na violončelo a nakoniec na klavír. O umeleckej úrovni som sa už zmienil. Potom jeho žiaci začali spievať mená štátov, z ktorých pochádzali, ako aj mantry oslavujúce hinduistického boha Krišnu (priaznivci hnutia Hare Krišna, o ktorých sme už písali, by z neho mali radosť, napriek tomu, že Sri Chinmoy sa radí medzi impersonalistov – vyznávačov neosobného princípu boha – a nie medzi personalistov, ktorí boha vyznávajú v rôznych jeho podobách; avšak ani tento duchovný rozdiel zrejme Sri Chinmoyovi príliš neprekážal). Guru takisto monotónne a s kamenným výrazom v tvári prednášal: Slovakia, Českoslovakia, Zimbabwe, New Zeland... – Sri Chinmoy – peace (mier).

Neviem, aký mier mal „divotvorca“ Sri Chinmoy na mysli, alebo lepšie povedané na srdci. Možno to nepochopili ani tie hlúčky sklamaných poslucháčov, ktorí postupne opúšťali halu. Ak toto vari najviac zneužívané slovo na našej Modrej planéte pre neho znamená monotónnu hudbu, rannú meditáciu nad jeho fotografiou, či bombastickú reklamu, ktorou sýti a ovláda myseľ svojich ku slepej poslušnosti vedených a manipulovaných žiakov, potom je tento výklad možno jedinou originalitou tohto slávychtivého guru.

BORIS RAKOVSKÝ

Foto: A. MRÁKOVÁ (1), M. PLANČÁR (2 - 8)

(Prvú časť o učení a praxi Sri Chinmoya od doc. Tomáša Novotného uverejňujeme na str. 6 až 9 – pozn. redakcie)

